

ΛΟΓΟΣ

Σ

DIE KUNST DES WISSENSCHAFTLICHE DENKEN

DER SAMMLUNG WISSENSCHAFTLICHER ARBEITEN

ZU DEN MATERIALIEN DER INTERNATIONALEN WISSENSCHAFTLICH-PRAKTISCHEN KONFERENZ

AKTUELLE THEMEN IM KONTEXT DER ENTWICKLUNG DER MODERNEN WISSENSCHAFTEN

23 JANUAR 2019 • DRESDEN, DEUTSCHLAND

BAND 6

ISBN 978-617-7171-80-4

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ЄВРОПЕЙСЬКА НАУКОВА ПЛАТФОРМА»
ОО «ЕВРОПЕЙСКАЯ НАУЧНАЯ ПЛАТФОРМА» • NGO «EUROPEAN SCIENTIFIC PLATFORM»

ΛΟΓΟΣ

DER SAMMLUNG WISSENSCHAFTLICHER ARBEITEN

ZU DEN MATERIALIEN DER
INTERNATIONALEN WISSENSCHAFTLICH-
PRAKTISCHEN KONFERENZ

**«AKTUELLE THEMEN IM KONTEXT
DER ENTWICKLUNG DER MODERNEN
WISSENSCHAFTEN»**

23 JANUAR 2019

BAND 6

Dresden • Deutschland

- A 29 **Aktuelle Themen im Kontext der Entwicklung der modernen Wissenschaften:** der Sammlung wissenschaftlicher Arbeiten «ΛΟΓΟΣ» zu den Materialien der internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz, Dresden, 23 Januar, 2019. Dresden : NGO «Europäische Wissenschaftsplattform», 2019. B. 6. 116 s.

ISBN 978-617-7171-80-4

Es werden Thesen von Berichten und Artikeln von Teilnehmern der internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz «Aktuelle Themen im Kontext der Entwicklung der modernen Wissenschaften», am 23 Januar 2019 in Dresden vorgestellt.

Die Sammlung richtet sich an Studierende, Doktoranden, Bewerber, junge Berufstätige, Lehrer, Forscher und andere interessierte Personen sowie an ein breites Spektrum von Lesern.

Die bibliografische Beschreibung der Konferenzmaterialien ist im internationalen Wissenschaftszentrum «Google Scholar» registriert. Konferenz vom ResearchBib genehmigt.

UDC 001 (08)

© Der Sammlung wissenschaftlicher Arbeiten «ΛΟΓΟΣ», 2019

© NGO «Europäische Wissenschaftsplattform», 2019

ISBN 978-617-7171-80-4

© Team der Konferenzautoren, 2019

INHALT

ABSCHNITT 13. ARCHITEKTUR UND KÜNSTLERISCH

ГАЛИНА КИРИЛОВА: ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ АРТИСТКИ
БАЛЕТУ

Чурпіта Т.М. 8

РОЛЬ КОМПОЗИТОРІВ ОДЕСИ В РОЗВИТКУ НАРОДНО-
ІНСТРУМЕНТАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА УКРАЇНИ

Шермет В.В. 11

СИМВОЛІКА КОЛЬОРУ В ТРАКТУВАННІ ОБРАЗІВ СВЯТИХ
ВОЇНІВ В УКРАЇНСЬКОМУ САКРАЛЬНОМУ МИСТЕЦТВІ

Москаль М.А. 15

POLYFUNCTIONALITY OF 3D VIDEOMAPPING AS A NEW
STRUCTURAL MODEL OF COMMUNICATIVE INFLUENCE IN A
DESIGN ENVIRONMENT

Kryvuts S.V., Gonchar O.V. 17

ABSCHNITT 14. STAATLICHE GOVERNANCE UND ÖKOLOGIE

PARTICIPATORY BUDGETING AS AN EFFECTIVE TOOL FOR
SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF COMMUNITIES

Syzonenko O. 20

PROFILING CLIENTS AS AN EFFECTIVE INSTRUMENT OF THE
ACTIVITIES OF PUBLIC INSTITUTIONS

Savchenko N., Savchenko D. 24

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ РИЗИКІВ ВТРАТИ КОНТРОЛЮ НАД
ЗОНАМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН, ЩО
ВИНИКАЮТЬ ВНАСЛІДОК ПЕРЕГРУПУВАННЯ СИЛ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Головань О.М., Шерстюк А.Д. 26

МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЦЕСНОГО ПІДХОДУ В СИСТЕМІ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНОЮ ОСВІТОЮ

Вовк Т.В. 28

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ФУНКЦІОНУВАННЯ КОМПЛЕКСНОЇ ЗЕЛЕНОЇ ЗОНИ МІСТА Царик Л.П., Кузик І.Р.	32
---	-----------

ПРОЦЕСИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ Науково-дослідна група: Тюріна Н.М., Карвацка Н.С., Назарчук Т.В.	38
---	-----------

СИНТЕТИЧНИЙ ТА АНАЛІТИЧНИЙ ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ ЗА ПОДАТКОМ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ Беляєва К.С.	46
---	-----------

ABSCHNITT 15. MEDIZINISCHE WISSENSCHAFTEN

RESEARCH OF THE FEMALE MORBIDITY OF FERTILE AGE ON CERVICAL ECTROPION Aleksandrova E.V., Zhuravliova P.V.	50
--	-----------

THE ASSESSMENT OF OCCUPATIONAL DISEASE AMONG THE EMPLOYEES OF THE METALLURGICAL INDUSTRY IN THE ZAPORIZHZHIA REGION Sharavara L.P.	51
--	-----------

THE BIOMARKERS OF IMMUNOINFLAMMATORY RESPONSE IN STRATIFICATION RISK OF PREMATURE VENTRICULAR CONTRACTIONS IN PATIENTS WITH ACUTE MYOCARDIAL INFARCTION Sid' E.V., Malynovska O.Y.	54
---	-----------

THE EFFECTIVENESS OF EXERCISE THERAPY IN THE POSTOPERATIVE REABILITATION AFTER CHOLECYSTECTOMY Aksenova S., Prasol O.	59
--	-----------

THE LOCAL TREATMENT OF APHTHOUS RECURRENT STOMATITIS (RAS) Research group: Savychuk O.V., Zaitseva E.M., Shapovalova G.I.	62
--	-----------

ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ У ХВОРИХ НА МІОПІЮ, ЩО КОРИСТУЮТЬСЯ НІЧНИМИ ОРТОКЕРАТОЛОГІЧНИМИ ЛІНЗАМИ Кобзіна О.О.	64
--	-----------

ДОСЛІДЖЕННЯ МОЛЕКУЛЯРНОГО ПРОФІЛЮ У ДІТЕЙ З
АЛЕРГОПАТОЛОГІЄЮ В РІЗНИХ РЕГІОНАХ УКРАЇНИ НА
ОСНОВІ РЕЗУЛЬТАТІВ БАГАТОКОМПОНЕНТНОГО ТЕСТУ ALEX
Галушко Б.Л. 66

КЛІНІКО-ГЕМАТОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПЛАЗМО-
КЛІТИННОЇ МІЄЛОМИ У ВІДДАЛЕНОМУ ПЕРІОДІ ПІСЛЯ АВАРІЇ
НА ЧОРНОБИЛЬСЬКІЙ АЕС
**Науково-дослідна група: Любарець Т.Ф., Мінченко Ж.М.,
Дмитренко О.О.** 68

КОМОРБІДНІСТЬ ПРИ ІШЕМІЧНІЙ ХВОРОБІ СЕРЦЯ
**Науково-дослідна група: Колотілов О.В., Борзова-Коссе С.І.,
Александрова К.В., Тиркин Д.Д.** 70

МЕДИЧНІ АСПЕКТИ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ ГЕНЕТИЧНО
МОДИФІКОВАНИХ ОРГАНІЗМІВ НА СТАН ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ
Стоян А.О. 71

РІВНІ ЗАХВОРЮВАНОСТІ РАКОМ МОЛОЧНОЇ ЗАЛОЗИ СЕРЕД
ЖІНОЧОГО НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ
Лісова Є.М. 73

РОЗПОВСЮДЖЕНІСТЬ ПОРУШЕНЬ ФОРМУВАННЯ ЗУБІВ У
ДІТЕЙ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ СТАНУ ЗАГАЛЬНОГО
ЗДОРОВ'Я
Любарець С.Ф. 75

ТАКТИКА ЛІКУВАННЯ НЕУСКЛАДНЕНОГО КАРІЕСУ ПОСТІЙНИХ
ЗУБІВ У ДІТЕЙ В УМОВАХ ЗАГАЛЬНОГО ЗНЕБОЛЕННЯ
Науково-дослідна група: Коваль О.І., Біденко Н.В. 76

ABSCHNITT 16. SOZIALE KOMMUNIKATION UND KULTURELLE BILDUNG

ІННОВАЦІЇ В ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ
Цюкало А.В. 81

ВПЛИВ ДОСЛІДЖЕНЬ ШАМПОЛЬЙОНА НА ДЕШИФРУВАННЯ
КРИПТОГРАФІЧНОГО ПИСЬМА ЄГИПТУ
Поліщук А.Р. 84

КУЛЬТОВІ ПИСЬМЕННИКИ ХХ СТОЛІТТЯ: ЕРНЕСТ ХЕМІНГУЕЙ,
ФРЕНСІС СКОТТ ФІЦДЖЕРАЛЬД, ДЖЕК ЛОНДОН ТА
ПРИНЦИПИ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ У ЇХНІХ ТВОРАХ
Козовий В.А. 85

МОДА ЯК КУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ
Воловатова А.О. 87

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК КУЛЬТУРНО ДОЗВІЛЛЄВИХ
ПРАКТИК АНТИЧНОГО РИМУ
Капран А.О. 89

ABSCHNITT 17 MILITÄRWISSENSCHAFT, NATIONALE SICHERHEIT UND SPORT

MOTIVATION OF IMPLEMENTATION OF INDEPENDENT
PHYSICAL EXERCISES FOR THE PREVENTION OF YOUNG
PEOPLE OBESITY AND DIABETES TYPE 2
Polyvanov Y. 93

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ
УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ
Павленко С.О. 95

ВАЖЛИВІСТЬ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ДЛЯ
ПОЛІЦЕЙСЬКИХ
Рогальський В.І. 98

ЗАСТОСУВАННЯ СЦЕНАРНО-СИТУАЦІЙНОГО МЕТОДУ В ХОДІ
ФОРМУВАННЯ ВІЙСЬКОВИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ
Адамчук М.М. 100

МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ БОЄПРИПАСАМИ, ЩО НЕ
РОЗІРВАЛИСЯ НА БАЗІ ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ
Пашенко В.В., Яковенко Є.С. 102

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СЕКЦІЙНИХ
ЗАНЯТЬ СИЛОВОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
Літус Р.І. 105

СПОСІБ ОБҐРУНТУВАННЯ ВАРІАНТУ ЗАСТОСУВАННЯ
ВІЙСЬКОВОГО ФОРМУВАННЯ ПРИ ВИКОНАННІ СПЕЦІАЛЬНИХ
ЗАВДАНЬ

Луговський І.С. **108**

ЩОДО ЗАВДАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В МЕЖАХ
ЗДІЙСНЕННЯ ЗАХОДІВ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО
СТАНУ

Євсєєв В.О. **110**

ABSCHNITT 18.

PHYSIKO-MATHEMATISCHE WISSENSCHAFTEN

КОМПЛЕКСНА МАТЕМАТИЧНА МОДЕЛЬ АВАРІЙНОЇ СИТУАЦІЇ
НА ТРУБОПРОВОДАХ ТА ОЦІНКА ЇЇ ВПЛИВІВ НА ДОВКІЛЛЯ

Олійник А.П., Незамай Б.С. **113**

ABSCHNITT 13. ARCHITEKTUR UND KÜNSTLERISCH

ГАЛИНА КИРИЛОВА: ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ АРТИСТКИ БАЛЕТУ

канд. пед. наук, доцент Чурпіта Тетяна Миколаївна
Київський національний університет культури і мистецтв
Україна

Значний внесок у розвиток балетного театру й хореографічної освіти України зробила танцівниця, педагог, народна артистка УРСР (1977), лауреат Державної премії СРСР (1948) Галина Миколаївна Кирилова (1916-1986). Незважаючи на це, творче становлення балерини все ще залишається поза увагою вітчизняних мистецтвознавців і потребує глибокого вивчення й аналізу.

Галина Миколаївна Кирилова народилася 25 березня 1916 р. в м. Єкатеринобурзі (сучасний Єкатеринбург), Росія. Свій професійний шлях майбутня артистка розпочала у Ленінграді з Вечірніх балетних курсів, що були організовані в 1923 р. при Театральному училищі [4, с. 42]. Навчальним процесом керував В. Семьонов, а викладачами були вчителі денного відділення Хореографічного технікуму (А. Ваганова, В. Пономарьов, О. Шрияєв тощо) [3, с. 43]. Вихованці, які успішно складали підсумкові іспити, мали змогу перевестися на денне відділення закладу.

Окрім звичного навчального процесу, учні технікуму були широко задіяні в постановках молодого балетмейстера Л. Лавровського, а також брали участь у нових експериментальних виставах на сцені Державного академічного театру опери та балету (ДАТОБ) [5, с. 108].

З огляду на те, що на початку 1930-х рр. неабиякої популярності набув жанр соціальної комедії, на сцені ленінградського театру з'явилися два балети Д. Шостаковича: «Золотий вік» (1930) у постановці В. Вайнонена, В. Чеснакова, Л. Якобсона й «Болт» (1931) у постановці Ф. Лопухова. Зазначені вистави вводили небачену досі пластику, спортивні та акробатичні прийоми, ритмізовану пантоміму. Усе це приносило новий зміст у сценічне мистецтво та давало змогу учням хореографічного технікуму танцювати поряд із відомими артистами балету. Так сталося і з Г. Кириловою, яка також брала участь у балеті «Болт» [2].

Першою значною роллю молодій танцівниці в хореографічному технікумі була партія Мадлон у балеті «Фадетта» (постановка Л. Лавровського). Під час розробки та втілення сценарію автор виходив із засобів і можливостей балетної молоді [5, с. 395]. Ролі «Фадетти» було реалізовано здебільшого в класичному танці. Саме тому відібрати учнів на головні жіночі партії Л. Лавровському допомогла А. Ваганова (порадила свою ученицю, Г. Кирилову, на роль Мадлон) [3, с. 179].

Прем'єра спектаклю відбулася 21 березня 1934 р. на сцені Ленінградського театру опери і балету. Це була визначна подія для всього культурно-мистецького життя Ленінграда. Критика відзначила Г. Кирилово як артистку добре підготовлену до канонів таких партій, а її викладач, А. Ваганова, вважала, що її підопічна показала справжній професіоналізм та «відмінно виконала канонічне *pas de deux*» [3, с. 179]. До характеристик Г. Кирилової варто додати і спогади В. Красовської, яка зазначала, що попри скромну зовнішність, молода танцівниця ставала красивішою під гримом і у світлі рампи. «У цій партії їй навіть не потрібно було грати норов розпещеної, примхливої Мадлон... За неї це робив танець» [3, с. 179].

Для проведення випускного спектаклю керівництво технікуму знову звертається до Л. Лавровського. Улітку й восени 1934 р. з'являється сценарій і план постановки балету «Катерина» (музика А. Рубінштейна й А. Адана). Балетмейстер повертається до вже відомої теми в театрі – долі кріпосних акторів, де кохання знову зіштовхується із соціальними проблемами.

На прем'єрному показі, що відбувся в травні 1935 р., випускниця Г. Кирилова виконала партію Юліньки. Її партнером був К. Боярський, який танцював партію Андрія. Для розкриття цих образів постановник широко використав рухи класичного танцю, але зробив це в «бально-паркетному плані» [5, с. 111]. Сам балетмейстер згадував: «Танцювальні рухи цієї пари сюжетно обіграні так, як розвивався б діалог молодих людей на балу». Перший вальс Юліньки й Андрія був легким фліртом, що розкривав їхні характери (він – світський гульвіса, вона – наївна закохана панночка) [5, с. 111].

Оцінюючи виставу, І. Соллертинський писав, що талановита молодь «Катерини» старанно попрацювала над образно-сценічною виразністю. До того ж критик зазначив, що Н. Балтачеева (Катерина) і Г. Кирилова (Юлінька) вдумливо й серйозно підійшли до своїх ролей, показавши «гарні танцювальні якості» [6, с. 162].

У балетному класі за поступом Г. Кирилової уважно спостерігала Л. Блок. Гострота суджень та характер Г. Кирилової напрочуд вразили шанувальницю академічних традицій, яка вирішила познайомитися з артисткою ближче та допомогти їй увійти у світ танцювального мистецтва [3, с. 180].

Після закінчення технікуму в 1935 р. норовлива артистка обирає замість Кіровського сцену Державного академічного Малого оперного театру (далі – МАЛЕГОТ), що негативно вплинуло на її стосунки з А. Вагановою. Переїзд З. Васильєвої до Москви дозволив Г. Кирилової зайняти вакантне місце [3, с. 191]. Так театр отримав класичну танцівницю із бездоганними професійними даними [7, с. 183]. Ваганівська школа, тендітна жіночність у виконавстві Г. Кирилової пробуджували увагу Л. Лавровського, який пізніше замінив Ф. Лопухова на посаді головного балетмейстера. «У Кирилової він знайшов безпомилкову техніку, природну елевацію та балон, а разом із ним і найбільш йому необхідне – широку, співучу, ліричну манеру» [1, с. 482]. З огляду на це, артистка швидко увійшла в діючий репертуар.

Для свого балетмейстерського дебюту в МАЛЕГОТі Л. Лавровський створив новий варіант «Фадетти» [7, с. 183]. У цій постановці Кирилова

виконала вже відому їй партію Мадлон у відточеній танцювальній формі, додавши до вистави риси «справжнього академізму» [7, с. 184].

У 1937 р. вже згаданий балетмейстер здійснив постановку «Марної перестороги», доповнюючи класичний твір новими епізодами, танцями, що були максимально пов'язані із сюжетом твору. Кокетство та грайливість Лізи, що наповнювали попередню постановку «старовиною», були залишені в минулому. Героїня Л. Лавровського була капризною, ніжною, веселою й різкою, більш реалістичною в порівнянні зі своїми попередницями.

Саме Г. Кирилової і довелося втілити образ Лізи, французької дівчини XVIII століття, засобами сучасної танцювальної техніки та сценічної гри на прем'єрному показі твору 10 січня 1937 р. [5, с. 113-115, 163].

Під час роботи в трупі Малого оперного Г. Кирилова була позбавлена можливості займатися в класі вдосконалення А. Ваганової, яка була художнім керівником балетної трупи в Кіровському театрі (1931-1937) [3, с. 195]. Остання так і не змогла пробачити учениці добровільну відмову від великої сцени [4, с. 107]. Надзвичайно складні жіночі танці Л. Лавровського передбачали постійне професійне вдосконалення [1, с. 482]. Відтак під час роботи над роллю балерина відчувала гостру потребу в професійному педагогові.

Саме в цей складний час на допомогу Г. Кирилової прийшла Л. Блок, яка відвідувала репетиції балерини, обмінювалася з нею враженнями та вказувала їй на прорахунки [4, с. 107]. Також артистка театру часто була в помешканні історика класичного танцю, де Л. Блок давала приватні уроки [8, с. 74-75].

Можемо припустити, що саме під керівництвом Л. Блок Г. Кирилова готувала партію княжни Ніни з балету «Кавказький полонений» Б. Асаф'єва в постановці Л. Лавровського. Прем'єра вистави відбулася 14 квітня 1938 р. на сцені МАЛЕГОТу.

Витончена героїня Кирилової, княжна Ніна, була змальована легкими й тонкими рисами. Її танці були наповнені романтикою, старовинною ліричністю, «душею виконаних польотів» російської Терпсіхори. Особливо привертала увагу з великим мистецтвом поставлені й виконані тури на аттітюд. Рідкісні елевация та балон Г. Кирилової були небаченими чеснотами серед тодішніх танцівників. В адажію другого акту Л. Лавровський використав цей дар у повну силу, домігшись грандіозного ефекту, «немов сама балерина летіла вгору й пронеслася в повітрі...» [1, с. 499-500].

І. Соллертинський, аналізуючи постановку «Кавказького полоненого», писав: «Майстерно проводить партію княжни Г. Кирилова, жартома долаючи серйозні технічні труднощі й даючи поетичний образ у справді пушкінських тонах» [5, с. 166].

Отже, свій шлях у світі хореографії Г. Кирилова розпочала з Вечірніх балетних курсів при Ленінградському театральному училищі. Довершені професійні дані, важкі щоденні репетиції, підтримка А. Ваганової і Л. Блок допомогли Г. Кирилової оволодіти школою класичного танцю, повернути до себе увагу талановитого балетмейстера Л. Лавровського й стати поряд із видатними ленінградськими танцівницями.

Список використаних джерел:

1. Блок Л.Д. Классический танец: История и современность. Москва : Искусство. 1987. 556 с.
2. Королек Б. Шостакович в Мариинском. URL: <https://www.mariinsky.ru/about/exhibitions/shostakovich111/bolt> (дата обращения: 17.01.2019).
3. Красовская В.М. Ваганова. Ленинград. *Искусство*. 1989. 223 с.
4. Кремшевская Г.Д. Агриппина Яковлевна Ваганова. Ленинград : Искусство. 1981. 136 с.
5. Лавровский Л. Документы, статьи, воспоминания. Москва : Всероссийское театральное общество. 1983. 424 с.
6. Соллертинский И. Статьи о балете. Ленинград : Музыка, 1973. 208 с.
7. Шереметьевская Н. Молодые балетные театры. *Советский балетный театр. 1917-1967* / ред. В. М. Красовская. Москва : Искусство. 1976. 377 с.
8. Rykova G. The Archaeology of anxiety : The Russian Silver Age and its legacy. Pittsburgh : University of Pittsburgh press, 2007. 270 p.

РОЛЬ КОМПОЗИТОРІВ ОДЕСИ В РОЗВИТКУ НАРОДНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА УКРАЇНИ

викладач Шеремет Віта Василівна

*Відокремлений підрозділ «Миколаївська філія
Київського національного університету культури і мистецтва»
Україна*

Входження народних інструментів до системи академічної музичної освіти в Україні почалося ще з 30-х років ХХ століття із відкриттям відділів та кафедр народних інструментів у музичних училищах та консерваторіях. Основними етапами на шляху розвитку та академізації народно-інструментального мистецтва стали: удосконалення та реконструкція музичних інструментів, створення нового репертуару для народних інструментів, пошук методик викладання та виконавських засобів, і, як наслідок, – утворення самобутніх виконавських шкіл, які презентують сьогодні українське академічне народно-інструментальне мистецтво на світовому рівні.

Проте процес академізації та професіоналізації виконавського мистецтва має незворотній напрям і носить незупинний характер, тому *актуальним* чинником постійного розвитку та модернізації народно-інструментального мистецтва є композиторська творчість, що зумовлює широкі репертуарні пласти та пошук виконавцями нових виражальних можливостей музичних інструментів. В річці репертуару для академізованих народних інструментів визначне місце належить композиторам Одеси творчість яких відзначає активний період еволюції даного жанру з II половини ХХ по ХХІ століття. До

вивчення питань розвитку та аналізу творчості композиторів Одеси у різних контекстах торкалися такі автори як В.Євдокимов, І.Єргієв, В.Мурза, Н.Морозевич, А. Чорноіваненко, Ю.Чумак, але узагальнено значення творчості одеських композиторів в розвитку народно-інструментального жанру не розглядалося. Отже, *метою* статті є показ внеску одеських композиторів в еволюцію народно-інструментального виконавського мистецтва України.

Перший етап розвитку композиторської творчості для народних інструментів припав на 60-70 роки ХХ століття, коли вже відбулася реконструкція інструментів і зростаючий рівень виконавства потребував нової музики. В ці часи можна відзначити таких одеських композиторів-баяністів, як В.Дікусаров (автор двох концертів для баяна, ряду п'єс для баяна і домри), Н.Кацун, М.Могілевич (автори обробок авторських та народних мелодій). Твори цих композиторів виходили друком у провідних видавництвах Києва, Москви, Ленінграду [1, с.17]. Видатною є творчість випускника Одеської консерваторії домриста, композитора-новатора В.Івка, побудована здебільшого на переосмисленні фольклору. Його музика надала домрі іншого звучання: окрім інтимно-ліричного ще й концертно-патетичного та висунула проблему пошуку нових виконавських засобів для втілення музичного задуму[1, с. 39].

Оркестр народних інструментів Одеської національної музичної академії імені А.Нежданової (далі ОНМА) завжди мав у своєму репертуарі самобутні та різні за жанрами твори завдяки тісній співпраці із одеськими композиторами. Для оркестру народних інструментів писали І.Асеев, В.Власов, О.Красотов, С.Орфеев, О.Сокол. За жанрами це були оригінальні, програмні твори, обробки народної музики, увертюри, транскрипції творів.

Видатний внесок у розвиток народно-інструментального виконавства пов'язаний із іменем композитора-баяніста В.Власова, який писав музику для різних інструментів (баяна, бандури) та інструментальних ансамблів, оркестрів.

Період плідної праці В.Власова охоплює більш як пів століття, проте розквіт його творчості прийшовся на 80-90-ті роки ХХ століття та співпав із новим періодом у розвитку народно-інструментального виконавства і виявив значні зміни у рисах творчості композитора, які були посилені кризою соціально-політичної системи в СРСР та заснуванням незалежної України. В його доробку є глибокі філософські твори (н-д: Концертний триптих на тему Ієроніма Босха «Страшний суд»; «Телефонна розмова»), а також, надзвичайно цікавими для виконавців різного рівня (від початківців до професіоналів) є ціла низка естрадно-джазових творів композитора [1, с. 28]. В.Власов розвинув у своїй творчості камерно-інструментальний жанр виконавства, створивши ряд творів для одеського інструментального тріо бандуристок «Мальви» та інших інструментальних складів. Також, творчість В.Власова відзначена самобутнім, новаторським перетворенням фольклору: нетрадиційною гармонізацією та ритмікою, «перемиканням» фактури і тембру, використанням ефектних прийомів гри міхом. В зазначений період творчість В.Власова виступила своєрідним критерієм виконавської

майстерності музикантів [2, с.290-292] Першим виконавцем багатьох творів В.Власова став одеський баяніст, лауреат всеукраїнського та міжнародного конкурсів, викладач ОНМА В.Мурза.

Період з кінця XX століття та початку XXI століття у розвитку народно-інструментального мистецтва в Україні був ознаменований пошуком нових засобів та виражальних прийомів гри на академізованих народних інструментах, а композиторська творчість позначилася розвитком постмодерністської лінії у музичній мові та новою тенденцією поєднання народних інструментів (зокрема баяна) із загальноновизнаними симфонічними інструментами (н-д баян та скрипка). В авангарді одеських композиторів – симфоністів, які одними з перших наважилися на творчі експерименти із залученням баяну та поєднанням його із іншими (не народними) інструментами були такі митці як Л.Самодаєва, К. Цепколенко, В.Ларчіков, Ю.Гомельська.

Одеський баяніст, лауреат міжнародних конкурсів, професор ОНМА імені А.Нежданової І.Єргієв, який був виконавцем багатьох творів одеських композиторів, зокрема Л.Самодаєвої, зауважує, що основними рисами її стилю є експресіонізм та інтуїтивізм, а також написання музики в стилі *folrmodern*. Композиторка залучає баян до камерно-вокального та оперно-театрального жанрів, що відповідає естетиці видовищності та пошуку нової «мови» на межі XX – XXI століть. І.Єргієв вважає, що співпраця тільки із однією Л.Самодаєвою сформувала базу для розвитку українського модерн-баяну [3, с. 209-211].

Аналізуючи творчість К.Цепколенко, І.Єргієв визначає її стиль, як *неоекспресіоністичний* та підкреслює новітність її музичної мови: відхід від ладо-тональних структур, використання сонорики, алеаторики, прийомів гри на баяні таких, як нетемпероване гліссандо, апперцепцію (швидку релетицію одного звуку між двома клавіатурами) [4, с. 57, 119-121]. Особливої актуальності в цей період набуває жанр інструментального *перформансу*, що потребує від виконавців акторських якостей.

Якщо звернути увагу на творчість молодих композиторів-виконавців, вихідців з одеської академічної народно-інструментальної та композиторської школи XXI століття, то можна відзначити таких молодих одеських митців, як О.Сурових (учня композиторки К.Цепколенко) та бандуриста-композитора Г.Матвієва. О.Сурових певний час був керівником ансамблю народних інструментів «Мозаїка» одеської філармонії та створював композиції у різних стилях, зокрема в стилі «classical crossover», що поєднує елементи класичної музики та поп, рок, джазу, народної та електронної музики [5, с. 284–289].

Бандурист та композитор Г.Матвіїв, відзначився введенням нових засобів виразності, прийомів звуковидобування на бандурі, продовжив лінію розвитку академічної школи народно-інструментального мистецтва: створив камерний ансамбль сучасного складу, поєднавши народний інструмент із інструментами – представниками академічних та сучасних інструментальних шкіл [6].

Таким чином, аналіз ролі одеських композиторів у розвитку академічного народно-інструментального мистецтва дає підстави для наступних висновків: історія створення репертуару для народних інструментів композиторами Одеси умовно поділяється на три періоди. Протягом першого етапу еволюції репертуару для народних інструментів (до 80-х років ХХ століття) його трансформація була зумовлена удосконаленням інструментів, зростаючим рівнем виконавської майстерності та необхідністю самореалізації самих виконавців та композиторів. Основними темами творчості одеських композиторів цього періоду були здебільшого твори на фольклорній основі, оригінальні твори та транскрипції музичної класики. Період 80-90-х років представлений полістилістичним репертуаром, що пов'язане із соціально-політичною кризою в державі та пошуком музичної мови та жанрів. Такі тенденції яскраво відображені в творчості В.Власова: утворення потужного шару різноманітного за темами та виконавською технікою репертуару (зокрема баянного). Сучасний період розвитку творчості композиторів Одеської школи припадає на межу ХХ – ХХІ століть, коли і композиторська і виконавська творчість означені рисами постмодернізму. У виконавстві виникають нові прийоми звукоутворення, провідні виконавці на інструментах зі статусом «народні», завдяки творчості одеських композиторів, зокрема композитрів-симфоністів, представляють новий напрям українського академічного камерно-інструментального мистецтва на світовому рівні.

Список використаних джерел:

1. Евдокимов В.М. Одесская академическая школа народно-инструментального искусства. *Одесса : Астропринт*. 1999. 88 с.
2. Мурза В.А. Фольклор у професійному баянному мистецтві (на прикладі творів В.Власова) *Музичне мистецтво і культура: науковий вісник Одеської державної консерваторії*. Одеса, 2002. Вип. 3. С.288-289.
3. Ергиев И.Д. Аккордеон в творчестве Людмилы Самодаевой. *Музичне мистецтво і культура: науковий вісник Одеської держ. муз. академії ім. Нежданової*. Одеса, 2003. Вип. 4, кн.1, С. 206-215.
4. Єргієв І.Д. Український «модерн-баян» – феномен світового мистецтва: монографія. Одеса: Друкарський дім, 2008. 168 с.
5. Данько, Л.И., Classical crossover: эволюция и формы проявления. *Известия Уральского государственного университета: Проблемы образования, науки и культуры*, / под ред. В.М.Амирова. Екатеринбург, 2010. № 5, Сер.1, Т. 84, с. 284-289.
6. Сергієнко О. (01.03.2011). Георгій Матвійів: «Бандура обрала мене» URL: <http://svkolo.org/heorhij-matvijiv-bandura-obrala-mene/> (дата звернення 11.01.2019)

СИМВОЛІКА КОЛЬОРУ В ТРАКТУВАННІ ОБРАЗІВ СВЯТИХ ВОЇНІВ В УКРАЇНСЬКОМУ САКРАЛЬНОМУ МИСТЕЦТВІ

Москаль Марта Андріївна

Науковий керівник: канд. мист. Студницька М.Р.

Львівська національна академія мистецтв

Львівська філія ННДРЦУ

Україна

Святі Димитрій Солунський, Євстахій Плакида, Теодор Тирон, Теодор Стратилат, Архангел Михаїл, Борис та Гліб належать до переліку особливо шанованих постатей воїнів, які з'явилися в українському сакральному мистецтві з прийняттям на теренах Київської Русі християнства. У мистецтві їх зображення були поширені серед розписів храмів, мозаїк, скульптури та пам'яток іконопису.

У сакральному мистецтві всі іконографічні зображення святих були чітко і детально регламентованими. Християнство увійшло в українську культуру з чітко сформованими правилами в галузі християнської догматики, культу, і художніх норм – канонів [4, 75]. Зображення в сакральному мистецтві мають свою мову, де кожний знак – символ. Символічного значення у творах сакрального мистецтва набули світло і колір. І колір, і світло розглядаються, як символи високих понять, світло – як мудрість, Бог, а колір – матеріальне втілення світла [8, 8]. Колір та світло в сакральному мистецтві підпорядкований одному завданню – відкрити світ духовної суті у фізичному просторі; виразити ідею Божественного. На думку М. Алпатова «кожний відтінок кольору має особливе символічне значення» [2, 89]. Уся палітра кольорів – від білого до чорного – в сакральній традиції виражає явлення духовного світу в світі матеріальному [3, 129-145].

Проблема барви в науковій літературі фундаментально розглядалася В. Овсійчуком [8], В. Бичковим [3], М. Алпатовим [2], С. Аверинцевом [1]. Проте, все ж незначної уваги дослідники приділяли зверненню до символіки кольору в зображеннях зі святими воїнами.

Християнську символіку кольору розробив Діонісій Ареопатит у праці «Корпус Ареопатітум» [5]. Кожен колір, разом із словом, виступав важливим виразником духовної суті і виражав глибокий релігійний сенс.

Особливе місце в сакральному мистецтві у зображеннях зі святими воїнами належить золотому кольору, який є символом божественного світла. Золоте тло в іконописі та мозаїках з зображенням святих воїнів створює ілюзію безмежної глибини простору, і ніби пройняті наскрізь світлом. Золотий німб навколо голови святих вказує на осяяння їх божественною силою, на оприявлення в них духовної надприродної реальності. Золотий асис на вбранні символізує божественну енергію, що випромінюється назавні у формі того ж божественного світла [6, 56]

Білий – у іконографії – колір праведників, колір чистоти, світла, радості. Білим кольором в іконі, фресці та мозаїці позначають відблиски божественного світла на ликах і частинах тіла святих воїнів. Святі воїни часто

зображені вбраними в білі туніки і навіть, наприклад як на іконі «Димитрій Солунський» початку XVII ст. з Національного музею історії України» святий має білий плащ, що означає благородність та чистоту воїна. Білими були крила Архангела Михаїла. Також білим кольором зазвичай малювали коня, на якому їхав верхи св. Георгій.

Синій – колір неба, символізує трансцендентний світ, небесну довершеність та чистоту, асоціюється з духовним, небом, де у славі проживає Господь. Синім кольором часто малювали вбрання святих воїнів: туніку, обладунки та штани. На синьому тлі зображувалися воїни в храмі Софії Київської та в Кирилівській церкві. Синім кольором художники малювали небесний сегмент з десницею, особливо на іконах з зображенням Св. Георгія («Св. Юрій» кінець XV ст. зі с. Здвижень, Національний художній музей України).

Зелений та синьо-зелений – це кольори живої природи, фізичного земного буття; зелений також може символізувати духовне відродження через ласку Святого Духа. Ці кольори також були присутні у вбранні святих, а також для зображення позему.

Інший поширений колір у зображеннях зі святими воїнами – багрянний, або пурпур – колір імператора, владики. Він символізує царственість і велич. Часто зустрічається у зображеннях крил Архангела Михаїла (наприклад ікона Архангел Михаїл з житієм» 1560-ті рр. з м. Долина, Івано-Франківська обл., Львівський національний музей ім. А. Шептицького). Також багрянний колір присутній у вбранні князів-воїнів Бориса та Гліба (ікона XII-XIII ст. «Борис і Гліб з Вознесенської церкви Сава-Вишерського монастиря в Новгороді (КМРМ). Зображували цими кольорами і зброю та панцерні обладунки святих.

Червоний колір – символ Господньої енергії, вогню, динамізму, життєдайної сили, перемоги, жертвності, мучеництва. Це колір тепла, руху. Цими кольорами художники малювали плащ святих воїнів, який є акцентом та домінантою в композиції. Також у творах мистецтва зустрічається червона подушка під ногами у Архангела Михаїла що є символом царської влади, виявом вищої Божественної сили. Як приклад ікона «Архангел Михаїл з діянням» зі с. Войнилова, початок XVII ст. (НМЛ).

Коричневий колір в творах сакрального мистецтва нагадують про тлінність людської природи, а чорний – відсутність Божого світла, символ скорботи, хаосу, смерті, зла, пекла, посланців сатани [7, 37-48]. Так змія чи диявола, яких перемагають святі воїни зображали в чорних та коричневих кольорах. В зображеннях змія чи диявола художники не малювали пробіли, що свідчить про відсутність вираження світла в їх образах.

Кольори в творах мистецтва з зображенням святих воїнів завжди чисті та локальні. Завдяки кольору малярі могли передавати найтонші емоційні відтінки, вони вміли досягати і вираження сили, могутності, духовності. Завдяки кольору в зображеннях зі святими воїнами підкреслюється ідеал краси і високе розуміння гармонії. Митці за допомогою кольору досягали то різних контрастних співвідношень, то намагалися передати тонке гармонійне поєднання світлових півтонів.

Отже, можемо зробити висновок, що в зображеннях святих воїнів кожен колір атрибутів, вбрання, німбів, тла мав своє символічне значення. Він виражав вияв божественного, чистоти і мучеництва, а також є матеріальним втіленням світла.

Список використаних джерел:

1. Аверинцев С. Поэтика ранневизантийской литературы. СПб. : *Азбука-классика*. 2004. 404 с.
2. Алпатов М. Краски древнерусской иконописи. *«Изобразительное искусство»*. М., 1974. 116 с.
3. Бычков В. Эстетическое значение цвета в восточнохристианском искусстве. *Вопросы истории и теории эстетики*. М. : Изд-во МГУ, 1975. С. 129-145.
4. Герчанівська П. Колір в українській народній культурі. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*. 2013. Вип. 30. С. 74-81.
5. Дионисий Ареопagit. Сочинения. Толкования Максима Исповедника. Пер. и пред. Г.М. Прохорова. СПб. : Алетейя. Изд-во Олега Абышко. 2002. 854 с.
6. Кравченко Н. Православна ікона і християнська релігійна тематика в секулярному образотворчому мистецтві. Київ : Інститут гуманітарних досліджень. 2004. 2008 с.
7. Ларіонова В. Символіка ікони як відображення та трансляція духовно-світоглядних орієнтирів людей. *Мистецтвознавство*. Збірник наукових праць спілки критиків та істориків мистецтва. 2008.
8. Овсійчук В. Українське малярство Х–XVIII століть. Проблеми кольору. Львів : Інститут народознавства НАН України, 1996. 479 с.

POLYFUNCTIONALITY OF 3D VIDEOMAPPING AS A NEW STRUCTURAL MODEL OF COMMUNICATIVE INFLUENCE IN A DESIGN ENVIRONMENT

Kryvuts Svitlana Vasylivna, Gonchar Olena Valentynivna
*Kharkiv State Academy of Design and Arts
 Ukraine*

In the modern epoch of formation of information and computer civilization, 3D videomapping becomes part of the general system of culture of society, actively influencing on the way of life of people all over the world. The polyfunctionality of the 3D video projection, its development both as a means of communication and as a work of art, has defined specific forms of reflection of reality and created a "universal" language for its design. It was at the beginning of the 21st century that 3D videomapping, using new technologies, started to crucially influence not only the dissemination of information, the broadcasting of events by artistic and computer means, the reproduction of cultural values, but also the creation of new, vibrant advertising scenes and spectacular scenarios reflecting historical and cultural events.

New functions of video-images create a communicative field that not only requires excessive attention of the audience, but also changes the picture of what is happening in the environment. Under the influence of computer technology, the language of an image is transformed, which is becoming simultaneously both a means of artistic expression and a means of manipulating viewer perceptions. Methods of interactive effects on the viewer have changed our perceptions of the types and means of communication. Synthesis of the image of 3D videomeping evolves from the synthesis of sound and images into the synthesis of a new structural model of environmental reflection, which, with the help of multimedia technologies, combines into a single image, document and "game". In the conditions of the formation of modern design, the development of a new visual language for the interpretation of architectural objects (3D-reflection) changes the design tools, while using the architecture itself or the landscape as a screen. The new visual language transfers fast-moving, easy interference of spectacular 3D video mepping tools into solutions for environmental design issues.

The analysis of the means of artistic expressiveness of the moving image of the screen art language was studied by practitioners and theorists of cinema art such as S. Beleska [1], V. Zhdan [3]. The expressive means of fine art became the subject of the study of N. Volkov [2], M. McLuhan [4], G. Chahiryanyan [5].

Technical and scientific progress has generated and developed means of communication, which have changed the usual notions of speed, space, time; allowed to focus on any video event, provide the ability to produce, reproduce, and broadcast any ideas by means of 3D video mepping in any space. The system approach to the analysis of the material showed that the role of the modern design of the 3D video image in a society is enormous, since video projections perform several important functions: informational, emotional, spectacular, semiotic (sign), aesthetic function of both personal and social spiritual space, broadcasting.

The information function of the video projection involves the development of 3D visual culture of a person, containing a set of qualities aimed at aesthetic perception of reality and art for the formation of a modern person. Furthermore, informativity, the ability to fix and transfer processes in the dynamics is the tendency to emotional influence, which is widely used to solve the educational function, which involves the spread of knowledge, skills, ethical norms of modern humans.

Emotional and spectacular function affects the emotional and sensual sphere of personality. Its effect extends to the visual and auditory perception of motion and the space of 3D video mepping. The main tool here is a large number of special effects, built on visual illusions, forcing the viewer to believe in the created video projection. Therefore, with the help of optical illusions, designers are trying to build a new reality, to discover a new structure of things, through which it is possible to emphasize the expressiveness and informative nature of the environment. Designers use a variety of figurative expressions. Among them appear: 1) the perception of color contrast; 2) geometric drawing in the form of lines, dots, spirals; 3) composition of constantly moving parts. It should be noted that the visually contradictory configuration of the elements creates a conflict between the actual form and

the form that can be seen on the video image. Thus, the illusion of spatial movement, hovering, merging of forms with color and tonal contrasts, rhythmic repetitions, and the intersection of spiral and lattice configurations and winding lines are created.

The semiotic (sign) function is the influence of the technology of 3D video-mapping, built on sign systems, on the mental state of man, his/her way of thinking. There are divided into types, first of all, events, if they coincide with any plot.

It should also be noted that 3D video mapping can be constructed in such a way that it would be possible to create an interactive show with the participation of viewers. This innovative approach reveals certain capabilities of 3D images, when the projections provided respond in a certain way to the movements of viewers, which allows you to attract all those present in the game based on interactive video image management. First of all, there is the effect of presence and involvement. This feature of 3D video mapping is stipulated by the great power of attracting the viewer into the constructed video projection design, as something that really happens to a person and that has a personal significance for him/her. The presence and involvement effect can virtually unite a huge audience, giving a sense of unity and contributing to a certain form of empathy.

The function of aesthetizing both personal and social spiritual space is the ability of the means of 3D-reflection to become involved with aesthetic ideas and norms, the possibility of forming a person's own aesthetic demand and the formation of an active social position of a person due to this demand.

The broadcasting function is gaining popularity among today's viewers, as it helps to expand the boundaries of the dissemination of knowledge and cultural information through the use of virtual reality. The art of video projection becomes a widespread phenomenon. The 3D projection reflects the illusion of multidimensional motion through the contours of any surface or around these contours. With the inclusion of this ambitious technological art, you can tell almost any story using the content of a historical, cultural or mythical event.

Consequently, there is currently a steady tendency to connect 3D projection space with the involvement of the viewer to events in a video image. Further elaboration in this direction of theoretical and visual material is carried on.

References:

1. Belskaya S.A. Problems of color in screen arts .: monograph, MGUKI. 2000.
2. Volkov N.N. Color in painting. *Publishing House: Arts*, 1965. 124 p..
3. Zhdan V. Aesthetics of the screen and the interaction of the arts. M. 1987. 156 p.
4. McLuhan Marshall. Comprehending the means of communication: new human dimensions. *Art of Cinema*. No. 2, 1994. 256 p.
5. Chakhiryay G.P. The visual world of the screen. Introductory article by R. Yurenev. M. : *Arts*. 1977. 256 p.

ABSCHNITT 14. STAATLICHE GOVERNANCE UND ÖKOLOGIE

PARTICIPATORY BUDGETING AS AN EFFECTIVE TOOL FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF COMMUNITIES

Olena Syzonenko

Lecturer at the Department of Public Administration and Law
Tavria state agrotechnological university
Ukraine

Ensuring transparency of the budget process and public participation in its organization envisages the timely and accurate disclosure of information on the use of budget funds, as well as the ability of the public to participate in the formation and implementation of the budget, which is an indisputable sign of democracy in many countries around the world. [3, p. 318]

Participatory budgeting is an effective tool for public participation in making decision and successful cooperation with local authorities. The participatory budget is a democratic process that enables everyone to participate in the distribution of local budgets through the creation of projects for the development of a territorial community and / or voting for them.

Advantages of group making decision are shown in the following:

- More knowledge and information affecting the decision;
- More ideas (suggestions), as well as possible alternatives;
- Compliance with the requirements of a democratic society;
- The communicative benefits that appear in communicating decisions to all stakeholders and contributes to a wider understanding of its usefulness. [9]

For the first time, the participatory budget appeared in the Brazilian city of Porto Alegre in the late 80's of the last century. At that time, corruption in this city, low level of tax revenues to the participation budget, and social problems such as unemployment, housing problems, lack of necessary communal infrastructure flourished. Implementing the practice of the participation budget in Porto-Alegre, apart from improving the infrastructure, were also:

- reduced political tension in the community;
- improved payment of taxes by residents of the city;
- raised knowledge of citizens on the using of budget funds;
- led to the practice of voluntary participation of citizens in the implementation of projects at the expense of their own contributions;
- Reduced administrative costs;
- Reduced corruption due to greater community activity;
- Created a new civic culture;
- Ensured the participation of women in the community life. Today, women make up 51% of the number of participants in social events, whereas previously

they were virtually excluded from the world of politics and public life. [2, pp. 172-173]

The diversity of forms of participatory budgeting is quite significant. It is used in large cities such as Seville with a population of more than 700 thousand people, and in small, where there are no more than 30 thousand inhabitants.

Today, more than 1500 cities on all continents of the Earth introduce "participatory budget" mechanisms, which are a form of direct democracy, and represent an open process of discussion and making decision, in which every citizen of the community decides how to spend part of the local budget through voting.

For example, in Poland, participation budgeting was introduced only in 2011. At that time, few believed that the inhabitants of Polish cities would be allowed to make decisions on the distribution of budget funds by direct voting. However, today, in almost a hundred cities in Poland in various forms this principle of the participation of inhabitants in city budgeting is realized. [1, c.1998]

In Paris, the party's budget is 5% of the city budget, which is approximately 100 million euros. Voting is conducted both in writing and in electronic form. In 2015, the participation budget amounted to 0.06% of the city budget, which was \$ 31 million in New York. The voting procedure here has its own peculiarities. First, voting is carried out only in printed form. The process is based on the selection of delegates representing projects and public discussion. In addition, voting is held separately in each district.

In Cologne, the participation budget has been implemented since 2007. Already in the first year of work, 11,000 people took part in the process and 300 projects were selected as a result of online voting, and the final decision on their implementation was made by the city council. Citizens who do not have access to the Internet can submit their projects in writing. The budget for the second year of work amounted to 311 million of the 4 billion euro total budget. [6]

In Ukraine, the mechanism of the participation budget was funded through the foundation of the Ukrainian-Polish partnership PAUCI at the end of 2015. Pioneers have become three cities - Cherkassy, Poltava and Chernihiv. In Cherkassy, the participation budget was fixed in the target program for 2017-2019, within the framework of which each year it is planned to allocate 5 million UAH. In this case, the estimate of one project should not exceed 1 million UAH. The feature of the program was the possibility of voting both in electronic form and in paper. Of the 54 projects, six were selected. In Poltava, as well as in Cherkassy, they decided to adopt the provisions on the participation budget in the form of a targeted program for five years: 2016-2020. The city budget allocates 1% annually. Small projects - up to 300 thousand UAH, which is 60%, and large - from 300 thousand UAH. up to 1 million UAH - 40%. In 2016, 3633 city residents took part in the budget of the participation of Poltava. 19 large projects and 34 small ones were selected. In general, today, the participation budget is actively implemented in more than 45 cities, 23 of which are regional centers. [6]

Specific provisions and rules for the process of participative budgeting should be developed taking into account local conditions, in particular, the size of the area, the traditional division of its various parts, etc. However, budgeting is only

participative if decisions on the final form of the procedure will be taken not only by local authorities, but also directly by community members. The constant provision of the public's ability to influence existing problems and their solution is ensured by its activity. [9]

In Ukraine, a predominantly Polish model of participatory budgeting is introduced, according to which projects submitted by citizens are checked by employees of the city council that are responsible for this direction. The main requirements for the participation budget are prescribed in the Provision on the participation budget, which is approved by the decision of the local council. The funds for the financing of projects according to the participation budget are allocated from the local development budget. The minimum funding, as a rule, is 0.1% of the development budget for the public budget projects and may be increased by the decision of the local council.

The participation budget is not regulated by the regulatory framework in Ukraine. At the local level, the document regulating this process is the Provision on the budget of participation, which is approved by the decisions of the council. Each community implements it on its own, developing its own rules and documentary forms. On the one hand, this is a great opportunity to create your own unique tool, which will take into account all the local features that are most relevant to your priorities and help you solve the tasks of your community. On the other hand, in the absence of experience, without clear instructions, you can easily make mistakes.

Projects must meet the following criteria: to be part of the city's competence, as well as to comply with local strategies and programs; have a public character; be implemented during the year; match the budget within the stated amount; To be realized on the territory which is the property of the city. If this is a private area, then there should be permission from a private person. The project that does not meet the requirements is rejected. Rejection of the project can be challenged or refined.

The themes of the projects themselves can be diverse, but most importantly, they should not contradict the existing programs of the city. These may include issues of improvement, the arrangement of children's and / or sports grounds, festivals and / or contests, and the solution of socially significant issues.

The issue of participative budgeting arises in a context of decentralization, when new united territorial communities receive not only powers, but also additional financial resources for their implementation. [5, c.25]

Based on foreign experience and already worked out in Ukraine, it is possible to propose the following recommendations, which are desirable for the implementation of the budget of participation.

1. The budget of participation is not one of the programs of the city council, but is a key cyclical process of the local self-governance body of the community. The cyclical and recurring nature of one of the main conditions of participative budgeting.

2. A definite amount or percentage of the community budget to fund selected projects must be explicitly defined (usually from 0.1% to 1% of the general fund of the community budget).

3. There should be a simple editorial rule for the whole process, so that people understand what is happening. However, the rules should not be unchanged, there should be a possibility to make changes and adjustments if in the course of performance one of the tools proved to be imperfect.

4. At the first stage, it is very important to provide an effective information campaign with the involvement of Internet resources and local media. [5, c.7]

5. Must be a person or unit in the local council, who will provide communication with anyone, who is interested in the process and wants to get information.

In fact, participatory budgeting provides many opportunities for the development of a territorial community, namely: supporting the authorities, increasing the level of trust of citizens in the authorities, avoiding social conflicts, the ability to quickly get information about emerging problems and solve them constructively. In case of non-compliance with the principle of transparency, the idea of participatory budgeting is completely offset, as there is increasing distrust of power, and the budget itself is perceived as another game of democracy. [10]

Thus, the participation budget is an effective instrument of interaction between the authorities and the public, which combines the principles of democracy and transparency. In the context of decentralization, the implementation of the participation budget provides significant benefits, in particular: contributes to the transparency of the budget process as a whole, and as a result, reducing corruption in spending budget funds, raising public awareness, raising awareness of local self-governance among the population, increasing trust between the authorities and a community that enables the successful implementation of joint programs and projects of sustainable community development.

References:

1. Dorota Kamrowska-Zaluska. Participatory Budgeting in Poland – Missing Link in Urban Regeneration Process. *Procedia Engineering*. Volume 161, 2016, P. 1996-2000. [in English]
2. Celina Souza. Participatory budgeting in Brazilian cities: limits and possibilities in building democratic institutions. *Environment&Urbanization*. Vol 13. No 1. April 2001, P. 159-184. [in English]
3. Demyanyuk A.V. Transparency of the budget and public participation in the budget process. *ECONOMY AND SOCIETY*. Vol. No. 6, - 2016. [in Ukrainian]
4. Berdanova O., Vakulenko V., Grinchuk N., Koltun V., Kuibida V., Tkachuk A. Management of the development of united territorial communities on the basis of public participation: curriculum vitae. Manual. K.: 2017. 129 p. [in Ukrainian]
5. Baluyeva O. Participation budget. *Accounting*. August. Vol. No. 31. 2017. [in Ukrainian]
6. Budget of participation in Ukrainian cities: regional section. Retrieved from <https://www.prostir.ua/?news=byudzhet-uchasti-v-mistah-ukrajiny-rehionalnyj-rozriz> [in Ukrainian]
7. Syzosenko O. Problems of formation of capable territorial communities in the process of decentralization. International scientific and practical conference

- “*Experimental and theoretical research in modern sciences*”. Sumy, 2018. P. 92-95 [in Ukrainian]
8. Ortina H. The influence of integration relations on the formation of a strategy for the development of the real sector of the economy. *The European vector of economic development. Economic sciences*. 2014. No. 1. P. 129-134 [in Ukrainian]
 9. Ortina H. The role of state regulation in the structural development of the real economy of Ukraine in the conditions of globalization. *Investments: practice and experience*. 2013. № 17. P. 45-48 [in Ukrainian]
 10. The Law of Ukraine “On the Openness of the Use of Public Funds” of 02.11.2015. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183-19> [in Ukrainian]

PROFILING CLIENTS AS AN EFFECTIVE INSTRUMENT OF THE ACTIVITIES OF PUBLIC INSTITUTIONS

Nataliia Savchenko¹, Dmytro Savchenko²

¹*National Academy for Public Administration under the President of Ukraine*

²*National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Ukraine*

Foreign proficiency profiling shows its wide application in some countries for decades. For example, in the United States, almost twenty years of profiling is a key to accelerating the search for freelance workers who would be responsible for their characteristics, in particular, for the level of remuneration, to the level of the previous one. The US profiling approach allows you to identify the most «problematic» category of citizens and pick up exactly the ones that they most need, given the current situation and providing exactly the list of public employment services that will ensure the fastest possible employment. Consequence of the client's refusal from the offered services and participation in specially selected programs may be termination of payment of unemployment benefits. The US Employment Service has developed a model based on identifying the individual characteristics of the unemployed and assessing their impact on the risk of long-term unemployment.

Profiling is seen as a measure aimed at reducing the level of long-term unemployment, as well as preventing its proliferation and growth. Its essence is the distribution of unemployed people into groups taking into account the factors of the risk of long-term unemployment, based on individual characteristics of the individual, her labor potential. The main task of profiling is to identify persons with a high risk of long-term unemployment as early as possible and to select special programs for them, measures to implement an active employment policy taking into account the situation on the local labor market [1].

The study of modern technologies for profiling the unemployed is dedicated to a separate study of Ukrainian scientists [2].

Results of studying the experience of developed countries of the world [1; 2; 3], in particular Denmark, Ireland, the Netherlands, Germany, Slovenia, the United States, and Sweden, show that the most common profiling technologies are: profiling with the involvement of social workers and statistical profiling.

The first approach – profiling with the involvement of social workers – involves the assignment of social worker responsibilities for the division of unemployed people, selection of services to promote employment, accompaniment to the time of employment. In this case, both qualitative and quantitative methods of evaluation are applied. The advantages of such a method is the possibility of individual interaction between a specialist and an unemployed person, which allows maximum consideration of the needs of the job seeker, taking into account his ability, to build an individual plan for achieving the result. This approach is common in the countries: Germany, Denmark, Slovenia.

The second approach – data-based profiling (statistical profiling) – predicts the probability of unemployed person's employment based on analysis, taking into account socio-economic data. The division of the unemployed into groups is carried out taking into account the risk of long-term unemployment. The advantages of such a method of profiling include opportunities: the calculation of individual specific risks of unemployment duration; early response; optimization of financial resources by eliminating categories of persons with a low risk of unemployment duration. This approach is common in the countries: Ireland, the Netherlands, the USA, Sweden.

The foreign experience of profiling the unemployed indicates that there is no uniform unified methodology, the combination of objective and subjective assessment in practice, as well as different approaches to the grouping of unemployed persons, depending on the risk of falling into the category of long-term unemployed. It is important to take into account the regional, geographic component, and the peculiarities of the local labor market, as evidenced by international experience.

The results of the analysis show the promise of the technology of profiling clients in terms of improving service activities in the field of employment. Its practical implementation allows us to identify the problem categories of the unemployed with a high potential unemployment duration.

We believe that one of the main tasks of profiling technology should be to minimize the time of job search for a client since the registration of his employment service as an unemployed person. To this end, further implementation and optimization require the following requirements: convenience, clarity and ease of use for professionals who provide services to the unemployed; taking into account the characteristics of the local labor market; continuity, that is, based on previous achievements and best practices in providing social services in the field of employment.

References:

1. Vankevich, E.V. Korobova E.N. Profiling of unemployed citizens as an effective tool for preventing long-term unemployment in Belarus. *Belarusian Economic Journal : scientific-practical magazine*. 2007. № 1. P. 110-120.
2. Ilyich L.M., Yakimova N.S. Modern technologies of profiling the unemployed population and the possibilities of their application in Ukraine. *Economics and the State*. 2015. № 8. P. 82-86.

3. Profiling and case-management in the field of employment: method. manual O. Volhina, N. Gusak ; *UNDP Ukraine, Project «Supporting the Reform of the Social Sector in Ukraine»*. К. : Vaite. 2017. 72 p.

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ РИЗИКІВ ВТРАТИ КОНТРОЛЮ НАД ЗОНАМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН, ЩО ВИНИКАЮТЬ ВНАСЛІДОК ПЕРЕГРУПУВАННЯ СИЛ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

**канд. військ. наук Головань Олег Михайлович,
Шерстюк Андрій Дмитрович**
*Національна академія Національної гвардії України
Україна*

Виконання військовими частинами та підрозділами Національної гвардії України (НГУ) службово-бойових завдань з охорони громадського порядку і забезпечення громадської безпеки, у межах визначених [1] завдань і функцій, може здійснюватися за надзвичайних обставин, поза місцями постійної дислокації, з максимальним напруженням зусиль, значним, за обсягами, застосуванням сил та засобів, іноді одночасно у різних регіонах країни. Виконання цих завдань характеризується важливістю цілей, значним просторовим масштабом, тривалістю і вимагає створення угруповань НГУ у кризових регіонах.

Прикладом того, що повною мірою підтверджує викладене вище твердження, є події, які сталися в Україні наприкінці 2013 р. – на початку і протягом весни 2014 р.[2]. У цей період колишнім внутрішнім військам МВС України, а потім і їх правонаступниці – НГУ довелося виконувати СБЗ майже одночасно у різних регіонах країни: містах Київ, Одеса, Донецьк, Дніпропетровськ, Харків, Миколаїв та ін. Силами та засобами військ, що дислоковані у наведених населених пунктах, виконати весь обсяг завдань, що виник унаслідок масової активності громадян, було неможливо. Тому до вказаних регіонів направлялися військові оперативні резерви військових частин з інших регіонів країни – проводилося перегрупування сил.

Однак суспільно-політична обстановка у населених пунктах (регіонах) дислокації цих військових частин, хоча і була менш напруженою, ніж у східних і південних регіонах країни, все одно була далекою від стабільної і за будь-яких обставин могла також перерости у кризові ситуації за масовою участю громадян, на які теж потрібно було відповідним чином реагувати. Іншими словами, значні сили правоохоронних структур, включаючи і сили НГУ, були перекинуті до інших регіонів держави, тим самим залишивши свої зони (райони) відповідальності без належної уваги, що викликало певні ризики у правоохоронній сфері у зонах відповідальності цих військових частин.

У тій політичній ситуації і за тієї організаційної структури внутрішніх військ та їх обмеженої чисельності, а в подальшому і знову утвореної НГУ, що склалася навесні 2014 р., реагування на зазначені виклики можна характеризувати схемою "все, що може", мало великі ризики для органів державної влади втратити контроль над територіями країни і, напевно, у тих умовах було єдиним можливим і тому є виправданим.

Наразі НГУ перебуває на етапі розбудови [3]. До її частин і підрозділів надходять новітні зразки озброєння, спеціальних засобів та військової техніки. Разом з тим зазнала змін й організаційна структура НГУ – створені з'єднання, військові частини з охорони громадського порядку, підрозділи (загони) спеціального призначення, новостворені військові частини оперативного призначення, і кількість останніх планується збільшити. Таким чином, щільність з'єднань, військових частин НГУ, що характеризуються мобільністю, збільшилася. Також потрібно відмітити, що відповідним Законом гранична загальна чисельність НГУ порівняно із колишніми внутрішніми військами МВС України збільшена до 60 тисяч військовослужбовців. У разі необхідності чисельність НГУ може бути збільшена за відповідним Законом.

Наведені аспекти дозволяють органам військового управління НГУ виробляти і розглядати вже значно більшу кількість варіантів перегрупування сил НГУ до районів оперативних дій. З урахуванням цього стає можливим і виникає необхідність, у разі ускладнення суспільно-політичної обстановки в різних регіонах держави, у виборі раціональних варіантів із множини альтернатив на перегрупування сил НГУ, які (варіанти) забезпечать мінімальний сумарний рівень ризиків зменшення площі контрольованої території у масштабах усєї країни. З цього приводу слід відмітити, що проблема, яка тут порушується, полягає у тому, що у практиці та теорії службово-бойового застосування НГУ відсутній науково-методичний апарат з визначення ризиків втрати контролю над певними територіями, якими (ризиками) характеризуються різні варіанти перегрупування сил НГУ до районів оперативних дій за умови нестабільної суспільно-політичної обстановки на решті її території.

У результаті проведених досліджень, авторами тез був розроблений науково-методичний апарат для визначення наступних елементів [4]: по-перше, ймовірності загострення у певному населеному пункті, протягом встановленого періоду часу, масового невдоволення громадян до крайньої форми їх невдоволення – масових заворушень; по-друге, величини можливих збитків у зоні відповідальності певної військової частини у наслідок залучення її резерву до виконання СБЗ в іншому регіоні країни.

Для визначення зазначеної ймовірності використані екстраполяційні методи прогнозування, шкала складності оперативної обстановки у сфері забезпечення громадської безпеки та геометричний підхід до визначення самої ймовірності. Величину можливих збитків запропоновано характеризувати опосередковано площею території зони відповідальності військової частини, контроль над якою може бути втраченим внаслідок залучення її резерву до складу створюваного угруповання НГУ.

Ураховуючи динаміку змін оперативної обстановки у сфері забезпечення громадської безпеки, зазначені елементи дозволяють визначити поточні та прогнозні оцінки відповідних ризиків у зонах відповідальності військових частин НГУ – здійснювати моніторинг території країни за цим показником. Володіння поточними і прогнозними оцінками щодо величини вказаних ризиків за місцями постійної дислокації військових частин надає можливість обирати найкращий варіант перегрупування сил НГУ до районів оперативних дій. Критерієм такого вибору мають стати мінімальні сумарні ризики певного варіанту перегрупування.

Список використаних джерел:

1. Про Національну гвардію України: Закон від 13 березня 2014 року № 876-VII. *База даних «Законодавство України». ВР України.* URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/876-18> (дата звернення: 06.12.2018).
2. Хронологія революції гідності: URL: <https://nebesnasotnya.com/hronologiya-revolyutsiyi-gidnosti-gruden-2013> (дата звернення 06.12.2018).
3. Про схвалення Концепції розвитку Національної гвардії на період до 2020 року № 100-р.. *База даних «Законодавство України». ВР України.* URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/100-2017-%D1%80> (дата звернення: 06.12.2018).
4. Головань О. М. Методика визначення ризиків втрати контролю над зонами відповідальності військових частин, що виникають внаслідок перегрупування сил Національної гвардії України. В. М. Бацамут. *Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони КНУОУ імені Івана Черняховського.* 2016. № 3(27). С . 131 – 143.

МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЦЕСНОГО ПІДХОДУ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНОЮ ОСВІТОЮ

Вовк Тетяна Вікторівна

викладач кафедри менеджменту виробничої та невиробничої сфери
*Донецький державний університет управління
Україна*

Одним з основних принципів тотального менеджменту якості і принципів, покладених в основу стандартів серії ISO є процесно-орієнтований підхід. Цей підхід до організації управління якістю базується на положенні, що передбачуваний до отримання результат функціонування соціально-економічної системи досягається ефективно та у відповідності до попередньо встановлених вимог, якщо різними видами діяльності і відповідними ресурсами управляють як процесом. Це обумовлює потребу ідентифікації,

перебудови та систематизації усіх об'єктивно важливих, змістовних та суттєвих процесів функціонування закладу загальної середньої освіти. Сформульованим мають бути цілі процесів, особливості їх реалізації, вимоги до вхідних потоків та вихідних результатів, що однозначно вимагається Стандартами і директивами ENQA [2]. Важливим є також визначення співробітників, відповідальних за результати та аспекти реалізації процесів системи державного управління якістю, а також документальна регламентація цих процесів.

Сутність та зміст процесного підходу до державного управління, загалом, та державного управління якістю екологічної освіти, зокрема, полягає у тому, що об'єкт державного управління (у нашому випадку екологічна освіта у ЗЗСО), розглядається не як підприємство чи установа, що виробляє товари або надає певні послуги, а як сукупність взаємозв'язаних, взаємообумовлених та взаємодіючих процесів. При цьому, управлінський вплив спрямований на задоволення вимог, очікувань, сподівань споживачів і зацікавлених осіб, та реалізуються шляхом державного управління окремими процесами, враховуючи особливості їх зв'язків в операційній діяльності.

Серед чинників, що обумовлюють дієвість, ефективність та цінність процесного управління слід відмітити наступні:

- процесний підхід робить керованим увесь цикл наданої освітньої послуги, надає можливість оперативно аналізувати процес підготовки фахівців та обслуговуючи процеси, своєчасно приймати оперативні рішення і формувати достовірну інформаційну базу для тактичних та стратегічних рішень;

- досягнення вищого рівня мотивації викладацького складу, адміністративного та обслуговуючого персоналу, їх залученості до процесів удосконалення і зацікавленості в підвищенні ефективності результатів діяльності. Це досягається за рахунок того, що співробітники ЗЗСО краще розуміють своє місце в загальній структурі, роль, яку вони виконують та внесок, який роблять в загальний результат функціонування навчального закладу;

- можливість визначення етапів та місць створення споживчої вартості. Такого роду діагностичний інструментарій є основою для виокремлення найважливіших, з погляду на формування певного рівня якості освітніх послуг, процесів та завдань відповідного управлінського впливу у цьому напрямку;

- досягається систематизація процесів удосконалення результатів функціонування ЗЗСО та функціональних напрямків, які полягають в основі їх отримання. Виникає можливість діагностування невідповідностей на усіх етапах створення споживчої цінності та своєчасного завдання коректуючих та запобігаючих дій;

- процеси державного управління набувають характеру сервісної орієнтації, тобто визначення задоволеності споживача та зацікавлення сторін, як головного орієнтиру, на вирішення питань в напрямку якого, спрямовуються зусилля апарату управління.

Впровадження процесного підходу, в першу чергу, потребує ідентифікації, опису, класифікації та обґрунтування процесів функціонування ЗЗСО. У подальшому, процеси мають бути систематизовані за критеріями ієрархічності, функціональної спрямованості, підпорядкованості та, головне, послідовності в ході формування споживчої цінності. Такого роду систематизація має отримати графічний вигляд карти процесів ЗЗСО. Узагальнена карта процесів, яка є графічним описом системи процесів управління екологічною якістю ЗЗСО, дозволяє наочно продемонструвати класифікаційне групування процесів, їх послідовність, перетин, взаємозв'язок та взаємодію в ході формування споживчої вартості.

З метою побудови системи державного управління екологічною якістю послуг ЗЗСО, на основі аналізу літературних джерел, результатів експертних опитувань та авторської дослідницької роботи, було сформовано реєстр процесів системи екологічної якості ЗЗСО, який складався з адміністративних, функціональних напрямків діяльності, а також видів діяльності в межах процесів надання освітніх послуг, у тому числі оцінка, вимірювання, аналіз та удосконалення наведених у табл.1.

Процеси системи управління екологічною якістю та функціональні види діяльності, які реалізуються в ході її роботи, були згруповані по чотирьом блокам:

- процеси управління якістю освітніх послуг;
- процеси навчальної, методичної, наукової та виховної діяльності ЗЗСО;
- процеси, що забезпечують та обслуговують навчальну, наукову та виховну діяльність ЗЗСО;
- процеси аналізу функціонування системи управління екологічною якістю ЗЗСО та її удосконалення.

Таблиця 1

Реєстр процесів системи державного управління екологічною якістю на рівні ЗЗСО

Ідент. номер процесу	Найменування виду діяльності або процесу
1.	Процеси державного управління якістю екологічної освіти ЗЗСО
1.1.	Стратегічне управління ЗЗСО
1.2.	Планування розвитку системи державного управління екологічною якістю ЗЗСО
1.3.	Розподіл відповідальності і повноважень в межах процесів та системи управління загалом
1.4.	Контроль функціонування системи державного управління екологічною якістю у закладах загальної середньої освіти на відповідність стандартам та заданим показникам
1.5.	Ліцензування, акредитація і сертифікація
1.6.	Маркетингові дослідження ринків освітніх послуг та трудових ресурсів, оцінка стратегічних умов розвитку та конкурентних характеристик
2.	Процеси навчальної, методичної, наукової та виховної діяльності ЗЗСО
2.1.	Розробка і актуалізація освітніх програм
2.2.	Залучення, прийом та підготовка до вступу майбутніх споживачів освітніх послуг
2.3.	Реалізація основних освітніх програм
2.4.	Виховна робота з учнями, організація дозвілля, факультативні екологічні курси
2.5.	Розробка, впровадження і реалізація програм додаткової освіти

Продовження табл. 1.

2.6.	Підготовка викладачів вищої кваліфікації
2.7.	Науково-дослідна та інноваційна діяльність
2.8.	Методичне забезпечення навчального процесу
3.	Процеси, що забезпечують та обслуговують навчальну, виховну та виховну роботу ЗЗСО
3.1.	Управління фінансовими ресурсами
3.2.	Управління персоналом і викладацьким складом
3.3.	Управління матеріальними ресурсами та технічним забезпеченням
3.4.	Видавнича діяльність
3.5.	Бібліотечне обслуговування, інформаційне та IT-забезпечення, комунікації
3.6.	Управління інфраструктурою
3.7.	Забезпечення ергономічних і безпечних умов праці і навчання
3.8.	Соціальний захист учнів та викладацького складу ЗЗСО
4.	Процеси документування, аналізу функціонування системи державного управління екологічною якістю ЗЗСО та її удосконалення
4.1.	Дослідження, вимірювання і аналіз показників якості при реалізації екологічних проектів
4.2.	Управління невідповідностями, відхиленнями та помилками
4.3.	Коригуючі, запобіжні та усуваючі заходи
4.4.	Управління документацією
4.5.	Управління запасами системи екологічної якості

Відмітимо, що найбільш важливим з погляду на формування споживчої цінності та якісних характеристик послуг середньої освіти є блоки системи управління, що відповідають за процеси навчальної, методичної, наукової та виховної екологічної діяльності ЗЗСО, а також процеси, що забезпечують та обслуговують навчальну, наукову та виховну діяльність. Ці процеси визначаються як ядро системи державного управління якістю екологічної освіти, так як саме їх реалізація на виході створює продукт суспільного споживання – послуги середньої освіти. При цьому, результати діяльності ЗЗСО розглядаються нами у дещо розширеному розумінні, так як до них нами також включено науково-технічну та інноваційну продукцію (у вигляді конкретних розробок, виконаних на замовлення).

Зауважимо, що процеси блоку державного управління екологічних освітніх послуг відіграють важливу роль з погляду на те, що саме всередині них реалізуються функції визначення параметрів реалізації навчальної, методичної, наукової та виховної екологічної діяльності ЗЗСО, а також формується та розподіляється відповідне забезпечення (фінансове, матеріально-технічне, просторове). В даному випадку мова йде про реалізацію процесів державного управління та відповідних функціональних напрямків адміністративної діяльності, які у сукупності визначають особливості, характеристики та властивості організації т державного управління екологічною освітою в межах конкретного ЗЗСО.

Таким чином, формування діагностичних систем (сукупності критеріїв внутрішнього аудиту) має здійснюватися виходячи з критеріїв гнучкості та адаптованості до умов зовнішнього і внутрішнього середовища. При цьому, важливою також є підтримки її актуальності та змістовності.

Наявність системи діагностичних показників визначає можливість організації внутрішньої інформаційної системи державного управління, сформованість якої є однією з важливих вимог стандартів PISA, ENQA. На

наш погляд, швидкість та результативність впровадження системи управління екологічною якістю в ЗЗСО значною мірою залежить від ступеня інформатизації (впровадження інформаційних технологій) та автоматизації процесів всередині системи екологічної якості. Широка автоматизація, на якому б рівні вона не відбувалася, в залежності від складності та віку програмного забезпечення та відповідної комп'ютерної техніки, є кроком до формалізації, яка є однією з важливих складових діяльності із впровадження стандартів екологічної якості на основі процесного підходу. Отже, сформована система оцінки та її відповідна інформаційно-автоматизована підтримка є стимулюючим фактором в процесі документування та управління робочими записами системи якості.

Список використаних джерел:

1. Вовк Т.В., Марова С.Ф. Екологічна освіта в школі: аналіз наукових парадигм і підходів. *Держава та регіони*. Серія: Державне управління №4 (56), 2016.С. 32-36.
2. Райт Г. Державне управління : посіб.: Пер. с англ. В. Івашко, О. Коваленко, С. Соколик. К. : Основи. 2014. 131 с.
3. Радиш Я.Ф. Державне управління охороною здоров'я в Україні: генезис та тенденції розвитку : дис. д-ра. наук з держ. упр.: 25.00.01 / УАДУ. К., 2013. 510 с.
4. Про проведення моніторингу якості основної навчальної літератури: Наказ М-ва освіти і науки України від 27.02.01. № 94. URL: <http://www.mon.gov.ua/>.
5. Про затвердження *Типового положення Про атестацію педагогічних працівників України*: Наказ М-ва освіти і науки України від 01 грудня 2012 р., № 419. URL: <http://www.mon.gov.ua/>.
6. Курдюмова И.М. Оценка эффективности школ за рубежом. *Стандарты и мониторинг в образовании*. 2012. № 4. С. 58-59.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ФУНКЦІОНУВАННЯ КОМПЛЕКСНОЇ ЗЕЛЕНОЇ ЗОНИ МІСТА

**професор Царик Любомир Петрович,
аспірант Кузик Ігор Романович**

*Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка
Україна*

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сучасні процеси урбанізації супроводжуються, в першу чергу, ущільненням міської забудови та зростанням антропогенного навантаження на урбоєкосистеми. В містах частішають випадки забудови зелених зон, зменшення площ парків, скверів, газонів тощо. Окрім науково обґрунтованих норм необхідної площі комплексної зеленої зони міста, існують законодавчо затверджені норми щодо використання, збереження та відновлення зелених територій. В Україні

існує ряд нормативно-правових актів – законів, постанов кабінету міністрів, наказів профільних відомств, щодо регулювання містобудівної діяльності для забезпечення сталого функціонування комплексної зеленої зони міста (КЗЗМ).

Аналіз нормативно-правової бази функціонування КЗЗМ, сьогодні є важливим та актуальним, не тільки з позиції юридичного вивчення цього питання, але і з наукової точки зору. Адже, багато науковців геоекологічного, конструктивно-географічного чи соціоекологічного спрямування задаються питанням відповідності стану зелених зон окремих населених пунктів, тим нормам, які затверджені у чинному законодавстві нашої країни. Тому узагальнення та систематизація законодавчо закріплених положень про зелені зони міст є своєчасним та актуальним науковим завданням.

У зв'язку з цим, метою нашого дослідження виступає аналіз нормативно-правової бази функціонування комплексної зеленої зони міста, із врахуванням сучасних євро-інтеграційних реформ в Україні.

Виклад основного матеріалу. Під функціонуванням комплексної зеленої зони міста розуміється її збалансоване використання, охорона та відновлення. В чинному національному законодавстві України, питання щодо зелених зон населених пунктів віднесено до групи містобудівних нормативно-правових актів. Це в першу чергу Закони України «Про благоустрій населених пунктів» (ст.28) [2], «Про регулювання містобудівної документації» [3], а також Державні будівельні норми (ДБН.Б.2.2-12:2018.) [4], Наказ Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України №105 від 10.04.2006 «Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України» [6] та інші. Варто зазначити, що в Україні, практично у жодному із законів екологічного блоку не згадується про збереження, охорону та відновлення зелених зон міст. Це є суттєвим недоліком, оскільки в країнах Європейського співтовариства питання зелених зон висвітлюється у більшості природоохоронних директив.

Комплексна зелена зона міста (КЗЗМ) – це сукупність міських і приміських насаджень, межі якої наносяться на картографічні матеріали органами архітектури (на генеральні плани, схеми та проекти районного планування), лісгосподарськими органами (на плани лісонасаджень), місцевих органів самоврядування [6]. Хоча науковці, дають дещо інше визначення комплексної зеленої зони міста, як єдиної системи озеленених, обводнених, вкритих рослинним покривом територій міста і приміської зони, яка формує систему взаємопов'язаних елементів ландшафту міста (містечка, групи міських населених місць) і прилеглої території, що забезпечує комплексне вирішення питань озеленення й обводнення території, охорони природи й рекреації і спрямована на поліпшення праці, побуту та відпочинку громадян [5].

У додатку 8, Наказу Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України «Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України», наведена номенклатура структурних елементів КЗЗМ (табл.1).

Таблиця 1

Номенклатура структурних елементів території КЗЗМ

Згідно Наказу Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України «Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України», від 10.04.2006 р.

Складові елементи	Основні структурні елементи	Функціональна належність
Територія міста (забудова)	Загальноміські ландшафтно-рекреаційні території	Загального користування
	Ландшафтно-рекреаційні території житлових районів	Загального користування
	Озелененні ділянки вулиць, доріг, площ	Спеціального призначення
	Озелененні території житлових кварталів	Обмеженого користування
	СЗЗ	Спеціального призначення
Територія за межами забудови у межах міста	Інші території	Обмеженого користування
	Ландшафтно-рекреаційні території (лісопарки, лугопарки, гідропарки)	Загального користування
	Міські ліси	Загального користування
Територія за межами міста у межах зеленої зони	Інші території	Обмеженого користування
	Ліси	Загального користування
	Лісосмуги вздовж доріг та автомагістралей	Спеціального призначення
	Озелененні території приміських населених пунктів	Обмеженого користування
	СЗЗ	Спеціального призначення
	Установи відпочинку, туризму, спорту	Обмеженого користування
	Полезахисні смуги	Спеціального призначення
	Сади і виноградники приватних та колективних господарств	Обмеженого користування
	Інші території	Обмеженого користування
Неозначені території	Сільськогосподарські землі (поля, луки, пасовища, сіножаті, городи)	Різної функціональної належності
	Водойми (річки, озера, ставки, водосховища, канали)	Різної функціональної належності

У «Правилах утримання зелених насаджень у населених пунктах України» зазначено (п. 3.1), що до об'єктів благоустрою у сфері зеленого господарства населених пунктів належать: міські парки, парки культури та відпочинку, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, гідропарки, лугопарки, лісопарки, буферні парки, районні сади; дендрологічні парки, національні, меморіальні та інші; сквери; міські ліси; зони рекреації; зелені насадження в охоронних та санітарно-захисних зонах; прибережні зелені насадження та зелені насадження прибудинкових територій. Під зеленими насадженнями розуміють – деревну, чагарникову, квіткову і трав'яну рослинність природного і штучного походження на визначеній території населеного пункту [6].

За функціональним призначенням зелені насадження КЗЗМ поділяються на три основні групи: 1) *загального користування* (міські парки культури й відпочинку, районні парки, міські сади, сквери, бульвари, алеї); 2) *обмеженого користування* (зелені насадження на територіях мікрорайонів і районів, на

ділянках дитячих садів, шкіл, інших навчальних закладів); 3) *спеціального призначення* (насадження на міських вулицях і магістралях, території санітарно-захисних і водоохоронних зон, ботанічні й зоологічні сади, насадження на територіях розсадників, квіткових господарств, плодових садів приміських господарств, на кладовищах) [6].

У законодавстві України окремо виділяють *приміську зелену зону*, яку науковці ще називають лісогосподарською – це територія за межами міської зони, зайнята лісами, лісопарками та іншими озеленими територіями, яка виконує захисні і санітарно-гігієнічні функції і є місцем відпочинку населення. Згідно «Правила утримання зелених насаджень у населених пунктах України», *парком* вважається самостійний архітектурно-організаційний комплекс площею понад 2 га; *сквер* – це упорядкована й озеленена ділянка площею від 0,02 га до 2,0 га; *лісопарк* – лісовий масив з елементами паркового благоустрою для масового відпочинку населення; *міський ліс* – лісовий масив або ділянка лісу, розташовані в межах населеного пункту; *озеленені території* – ділянки землі, на яких розміщена рослинність природного чи штучного походження (садово-паркові комплекси та об'єкти зеленого будівництва) [6].

Окремо, у «Правилах утримання зелених насаджень у населених пунктах України» відводиться роль охороні зелених насаджень (розділ 7). Зокрема у пунктах 7.3 і 7.4 зазначено: «Генеральний план розвитку населених пунктів України розробляється і реалізується з урахуванням вимог захисту зелених насаджень. Містобудівна діяльність у населених пунктах проводиться з дотриманням вимог охорони зелених насаджень» [6].

Важливу роль у нормуванні площ озелених територій міста та збалансованому функціонуванні КЗЗМ відіграють Державні будівельні норми України. Основними положенням, які регламентують діяльність органів місцевого самоврядування по відношенню до зелених зон міста, згідно ДБН.Б.2.2-12: 2018 «Планування і забудова території» є:

- (п. 6.1.25) «Площу озелених територій обмеженого користування у мікрорайоні включаючи майданчики для відпочинку, для ігор, занять фізичною культурою, пішохідні доріжки, якщо вони займають не більше 30% її загальної площі, слід приймати не менше 6 м² на 1 особу (без урахування територій закладів дошкільної та загальної середньої освіти)» [4, с. 31];

- (п. 8.2.3.) «В містах у структурі озелених територій загального користування великі парки площею понад 100 га повинні становити не менше 10% від загальної площі озелених територій» [4, с. 59];

- (п. 8.2.4.) «Максимально допустима одночасна кількість відвідувачів озелених територій загального користування в межах населених пунктів для міських парків становить 100 осіб/га, міських лісопарків та гідропарків 15 осіб/га [4, с. 60];

- (п. 8.3.4.) «При розрахунках місткості позаміських ландшафтних та рекреаційних територій слід використовувати показники максимально-допустимих рекреаційних навантажень для лісів лісового фонду України 3 особи на 1 га» [4, с. 61-62];

- (п. 14.10.2.) «Озеленення населених пунктів та заміських територій слід проводити на підставі розроблення окремого проекту «Комплексної зеленої зони» [4, с. 151].

Нормативні показники площ ландшафтних та рекреаційних територій, норми озеленення міста, у відповідності до природної зони де розташований населений пункт та кількості мешканців, наведені у таблиці 8.1 ДБН.Б.2.2-12:2018 «Планування і забудова території» [4, с. 58]. У таблиці 8.2 визначені питомі показники рівня озеленення структурних елементів КЗЗМ [4, с. 59].

Отож, Державні будівельні норми України, сьогодні виступають одним із основних інструментів сталого функціонування КЗЗМ. Чітко визначенні нормативи озеленення населених пунктів, окремих мікрорайонів, парків, скверів та інших територій надають юридичні можливості, законно зберігати та використовувати зелені зони міст.

Окрім ДБН «Планування і забудова території», важливе значення у функціонуванні зелених зон міст відіграють такі підзаконні акти як, ДБН Б.1.1-14:2012 «Склад та зміст детального плану території», ДБН Б.1.1-15:2012 «Склад та зміст генерального плану населеного пункту», ДБН Б.1.1-22:2017 «Склад та зміст плану зонування території», ДСП 173 «Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів», ДСП 145 «Державні санітарні норми та правила утримання територій населених місць», Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2006 № 1045 «Про затвердження Порядку видалення дерев, кущів, газонів і квітників у населених пунктах»; Наказу Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства № 76 від 17.05.2005 «Про затвердження Правил утримання житлових будинків та прибудинкових територій» тощо.

Варто зазначити, що в Україні розроблений проект Закону України «Про зелені насадження міст та інших населених пунктів». Закон складається із 10 розділів та 29 статей. IV Розділ присвячено охороні та утриманню зелених насаджень у містах, у статті 15 визначено основні засади інвентаризації, обліку та реєстру зелених насаджень. У Законі чітко визначено підстави для видалення зелених насаджень, відшкодування відновлювальної вартості та правила компенсаційного озеленення міста (ст. 20-22). Фінансові механізми забезпечення охорони, утримання та відновлення зелених насаджень висвітлені у Розділі VII.

Також, у державі розроблено проект Стратегії сталого розвитку України на період до 2030 року [8]. Проте, зараз діє Указ Президента «Про Стратегію сталого розвитку Україна-2020» [9], але в цьому документі практично відсутня екологічна складова. На відміну від діючого Указу, проект Стратегії передбачає реалізацію операційної цілі: «Зробити міста та населені пункти інклюзивними, безпечними, життєстійкими та збалансованими». Де одним із завдань є: «до 2030 року забезпечити загальний доступ всіх верств населення до безпечних, доступних, відкритих зелених зон і громадських місць та *встановити частку зелених зон на території населених пунктів щонайменше 20%*» [8, с.13]. Цей показник є обґрунтованим на міжнародному рівні та в колі провідних науковців в галузі екології міських систем. Також, 20% є оптимальним показником заповідності будь-якої території. Хоча, станом на сьогоднішній день, жодне велике місто України не має показника озеленення чи заповідності 20%. Тому, в цьому контексті науковцям, органам місцевого самоврядування, практикам природоохоронної діяльності та громадськості є над чим працювати.

В контексті аналізу нормативно-правової бази функціонування КЗЗМ, варто згадати про міжнародні директиви. Зокрема, одна із 17-ти Глобальних

цілей сталого розвитку 2016-2030, затверджених на саміті ООН у 2015 році, проголошує необхідність «забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст і населених пунктів». У пункті 11.7 зазначено, що «до 2030 року потрібно забезпечити загальний доступ до безпечних, доступних і відкритих зелених зон міст, особливо для жінок, дітей, літніх людей та інвалідів» [10]. Тобто, можна констатувати той факт, що забезпечення сталого функціонування зелених зон міст є проблемою світового масштабу. Тому раціональне використання, охорона та відновлення зелених насаджень в урбоекосистемах повинно бути пріоритетним напрямком діяльності усіх муніципалітетів країн членів ООН.

У Європейському Союзі, асоціацію з яким Україна підписала у 2014 р., одним із ключових законодавчих актів в галузі охорони навколишнього природного середовища є Рішення Європейського парламенту та ради №1386/2013/EU від 20 листопада 2013 р. *про Загальну програму дій Союзу з охорони навколишнього середовища до 2020 року «Жити добре в рамках обмеженості ресурсів нашої планети»* [7]. У цьому Рішенні пріоритетною ціллю №8 є *«посилити сталість міст Союзу»*. Згідно з якою передбачається виконання наступних завдань:

- підвищення рівня обізнаності населення про важливість природного навколишнього середовища у міських поселеннях;
- збереження біорізноманіття за допомогою таких дій, як відновлення природи у міському середовищі та благоустрій міських ландшафтів;
- розробка і погодження пакету критеріїв сталості міст;
- погодження набору критеріїв оцінки екологічних показників міст;
- реалізація політики сталого містобудування та містопланування;
- забезпечення сталого землекористування у містах [7, с.28-29].

Таким чином, за умови інтеграції України у Європейське співтовариство, усі міста нашої держави повинні відповідати міжнародним критеріям сталого розвитку, в яких не останню роль відіграє комплексна зелена зона.

Висновки. Отож, основними нормативно-правовими актами які регулюють функціонування комплексних зелених зон міст України є Наказ Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України «Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України» та Закон України «Про благоустрій населених пунктів». В яких чітко визначено, що таке КЗЗМ, приміська зона, парки, сквери, бульвари тощо. Документом який визначає нормативи озеленення населених пунктів, рекреаційне навантаження зелених зон та інше, є Державні будівельні норми (ДБН.Б.2.2-12:2018). В Україні розроблено проекти Закону України «Про зелені насадження міст та інших населених пунктів» та Стратегію сталого розвитку на період до 2030 року, в яких чітко зазначено, що за найближчі 10-12 років частку зелених зон на території населених пунктів потрібно довести до показника, щонайменше 20%. Забезпечення екологічної стійкості та доступу до зелених зон міст вимагає 11 Глобальна ціль сталого розвитку 2016-2030. У Рішенні Європейського парламенту та ради про Загальну програму дій Союзу з охорони навколишнього середовища до 2020 року, зазначено про необхідність посилення сталості міст шляхом впровадження збалансованого землекористування, збереження біорізноманіття, благоустрою міських ландшафтів та відновлення природного середовища у міських поселеннях.

Список використаних джерел:

1. Адаптація до змін клімату: зелені зони міста на варті прохолоди. Т. Казанцев [та ін.]. Київ : НЕЦ України. 2016. 40 с.
2. Про благоустрій населених пунктів : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-15>.
3. Про регулювання містобудівної документації : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038>.
4. ДБН Б.2.2-12:2018 «Планування забудови території. *Державне підприємство «Український державний науково-дослідний інститут проектування міст «Діпромісто» імені Ю.М. Білокопя»*. Київ : Мінрегіон. 2018. 230 с.
5. Кучерявий В. Урбоекологія. Львів : Світ, 1999. 360 с.
6. Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України : Наказ Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10 квітня 2006 року №105. URL: <http://contrasts.com.ua/content/view/411>.
7. Рішення №1386/2013/EU Європейського парламенту та ради від 20 листопада 2013 р. про Загальну програму дій Союзу з охорони навколишнього середовища до 2020 року. Офіційний вісник ЄС. 2013. 32 С.
8. Стратегія сталого розвитку України на період до 2030 року : Проект. URL: <http://www.ua.undp.org>.
9. Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020» : Указ Президента України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>.
10. Цілі сталого розвитку 2016-2030. URL: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tsiacholititia/tsili-staloho-rozvytku>.

ПРОЦЕСИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Науково-дослідна група:

канд. е. наук, професор Тюріна Ніла Марківна

канд. е. наук, доцент Карвацка Наталія Станіславівна

канд. е. наук, доцент Назарчук Тетяна Валеріївна

*Хмельницький національний університет
Україна*

Реформа децентралізації управління в Україні була проголошена як одна з ключових серед інших, задекларованих у Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», що передбачала реалізацію більше шестидесяти реформ та програм розвитку держави. Основна мета децентралізації - відхід від централізованої моделі управління в державі, розвиток місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні. Ця реформа спрямована, в першу чергу, на розвиток територіальних громад і, як свідчить досвід розвинутих країн, може дати

потужний поштовх для прискорення розвитку держави та громадянського суспільства в цілому.

Як було заявлено [10] основними причинами доцільності першочергової реалізації реформи децентралізації у нашій країні була потреба ефективного та швидкого розв'язання таких нагальних проблем: погіршення якості та доступності публічних послуг внаслідок ресурсної неспроможності переважної більшості органів місцевого самоврядування здійснювати власні і делеговані повноваження; зношеність комунальних мереж і житлового фонду та ризик виникнення техногенних катастроф в умовах обмеженості фінансових ресурсів місцевого самоврядування; складна демографічна ситуація у більшості територіальних громад; неузгодженість місцевої політики щодо соціально-економічного розвитку з реальними інтересами територіальних громад; неспроможність членів громад до солідарних дій, спрямованих на захист своїх прав та інтересів, у співпраці з місцевими органами виконавчої влади та досягнення спільних цілей розвитку громади; зниження рівня професіоналізму посадових осіб місцевого самоврядування, низька ефективність управлінських рішень; закритість і непрозорість діяльності органів місцевого самоврядування, високий рівень корупції, зниження ефективності використання ресурсів, погіршення інвестиційної привабливості територій, зростання соціальної напруги; надмірна централізація повноважень органів виконавчої влади та фінансово-матеріальних ресурсів; відсторонення місцевого самоврядування від вирішення питань у сфері земельних відносин, посилення соціальної напруги серед сільського населення.

Саме на вирішення цих проблем і була спрямована реформа децентралізації в Україні. Однак процес практичної реалізації реформи децентралізації в нашій країні, незважаючи на розроблену теоретичну та законодавчу базу, позитивний практичний досвід інших країн, виявився не простим. Очевидні переваги реформи децентралізації за кордоном не отримали у нас поки що належної підтримки у об'єктів та суб'єктів публічного управління, необхідної для швидкої та ефективної реалізації цієї реформи. Саме тому важливо більш ґрунтовно дослідити процеси децентралізації публічної влади за кордоном та в Україні.

Адміністративне право за кордоном [1] трактує децентралізацію як спосіб організації публічної влади в державі, за якого адміністративно-територіальні одиниці або інші територіальні утворення мають право самостійно вирішувати питання місцевого значення і реалізувати власні завдання у межах, встановлених законодавством та під відповідальність уповноважених органів та посадових осіб, а втручання у їх діяльність може відбуватись винятково з метою нагляду за законністю в передбачених законом випадках і відповідних формах.

У [3] зазначено, що децентралізація є доволі складним поняттям, яке можна розкривати через його вплив на адміністративно-територіальний устрій держави та систему органів публічної адміністрації, розподіл між ними функцій, повноважень та фінансових ресурсів.

Тобто децентралізація - це спосіб визначення та розмежування завдань і функцій, більшість з яких планується передати з рівня центральних органів влади на нижчий рівень місцевої влади та стати повноваженнями цього рівня. У такий спосіб висока питома вага адміністративної діяльності покладається саме на місцеві органи або інші уповноважені державою суб'єкти. Така децентралізація влади в державі сприяє розвитку демократії через розширення впливу територіальних громад, соціальних груп та громадськості в цілому на справи публічного значення. Актуальний тренд демократичної держави - залучити громадськість до здійснення публічних функцій урядування з метою оптимального задоволення різносторонніх потреб конкретної людини та суспільства загалом.

Децентралізація публічної влади була реалізована в різних варіантах у переважній більшості розвинутих країн світу. Саме децентралізація у демократичних країнах сприяла тому, що ефективність публічної влади в них було піднято на новий якісний рівень. Як показує досвід європейських країн, в основі реалізації реформи децентралізації та побудови систем місцевого самоврядування лежить адміністративно-територіальний устрій, що є однією з найважливіших складових організації держави. Особливості адміністративного устрою та компетенції об'єднань базового рівня в окремих європейських країнах наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Особливості адміністративного устрою та компетенції об'єднань базового рівня в окремих європейських країнах

Країна, види / кількість об'єднань	Особливості адміністративного устрою	Компетенції органів місцевого самоврядування (об'єднань базового рівня)
Німеччина, громади / 14000	Держава федеральної парламентської демократії, що складається з 16-ти земель, компетенції земель - питання організації місцевого самоврядування. Територіальні одиниці - землі, округи та громади. Базова ланка адміністративно-територіального устрою - <i>громада</i> (муніципалітет). Другий рівень адміністративно-територіального устрою - <i>район (kreise)</i> , загальна кількість - 300. Більшість земель - триланковий територіальний устрій: <i>округи, райони та громади</i> . Великі міста за статусом прирівнюються до району. У всіх землях - муніципальна система ради, яку очолює обраний мер (<i>Burgermeister</i>) - голова ради і адміністрації. Органами місцевого самоврядування в районах є <i>районні ради</i> . Місцеві адміністрації району очолюють <i>ландрати</i> . Органи управління в <i>окрузі - урядові президенти</i> , які призначаються земельними урядами чи їх канцлерами	- стимулювання житлового будівництва, громадський транспорт - культура, освіта, соціальне забезпечення та підтримка молоді - управління енерго- та водопостачанням - твінінгові проекти з муніципалітетами інших країн - планування міст, будівництво місцевих доріг, урбаністичний розвиток - організація та створення зон відпочинку й дозвілля - нагляд за якістю продуктів харчування
Польща, гміни / 2489	Територіально-адміністративний устрій: <i>гміни, повіти та воєводства</i> . Базова ланка - <i>гміна</i> . Середня чисельність населення гміни - 5-8 тисяч осіб. Гміна може створювати допоміжні одиниці: дільниці, квартали та інші. Орган місцевого самоврядування	- землеустрій - охорона довкілля, озеленення - водне господарство - житлова технічна

Продовження табл. 1

Польща, гміни / 2489	гміни - <i>рада гміни</i> . Колегіальний орган виконавчої влади в гміні - <i>виконавча рада</i> у складі її голови (<i>війта, бурмістра, президента міста</i>) та інших членів. Друга ланка територіального устрою – <i>повіт</i> , середня чисельність населення повіту – 83 тисячі чоловік. Існує 308 повітів та 65 міст зі статусом повіту. Воеводство - найбільша територіальна одиниця та основа для регіонального самоврядування, середня чисельність населення воеводства – 2417 тисяч чол. Самоврядні органи - сеймик воеводства (представницький та контролюючий орган) та управління воеводства (виконавчий орган).	інфраструктура - місцевий транспорт - соціальна допомога - охорона здоров'я та освіта - культура й охорона пам'яток архітектури - спорт і активний відпочинок - ярмарки, ринки та торговельні центри - громадський порядок, пожежна безпека
Франція, муніципалітети / 36763	Адміністративно-територіальний устрій: комуна, кантон, округ, департамент та регіон. Базова територіальна одиниця - комуна (муніципалітет), кількість населення – від 2000 до 500000 осіб. Представницький орган комуни - муніципальна рада. Представник уряду в комуні - мер комуни. Жорстка система контролю за діяльністю комун на невідповідність законам. Кантон і округ – не мають органів урядування, територіально обмежують сферу діяльності деяких спеціальних адміністративних органів. Департаменти - територіальна основа функціонування органів місцевого самоврядування. Регіони - для запровадження регіональної структури державного економічного планування	- соціальний захист та охорона здоров'я - освіта - планування розвитку муніципалітету - організація та фінансування шкільного транспорту в межах муніципалітету - економічна допомога територіям у складі муніципалітету - міське планування, захист довкілля, культура тощо
Італія, Комуни / 8103	Територіальний устрій - громади, провінції та області. Базова ланка територіального устрою – <i>комуна</i> (8 103 комун), Комуни об'єднані у 103 <i>провінційні райони</i> (за зразком французького <i>департаменту</i> , провінції об'єднані в регіони (області), які обирають раду та президента. П'ять регіонів мають спеціальний статус (ті, що межують з іншими країнами) – наділені законодавчими повноваженнями	- допомога громаді та мешканцям - шкільне та дошкільне виховання, культура - інфраструктура, ремонт доріг місцевого значення - будівництво житла - захист довкілля - охорона громадського порядку - надання публічних послуг

Сформовано авторами на основі [3,4]

Як свідчать дані, наведені у таблиці 1, базовими об'єднаннями територіального устрою в європейських країнах є: громади (Австрія – 2359, Німеччина -14000); муніципалітети (Бельгія – 589, Болгарія – 260, Греція – 900, Фінляндія – 446, Чехія – 6254, Данія – 98, Іспанія – 8111); комуни (Греція – 133, Швеція – 288, Італія – 8103, Румунія – 2688); гміни (Польща – 2489).

Компетенції органів місцевого самоврядування в різних країнах, на перший погляд, дещо різняться, однак спільним є те, що питання освіти, охорони здоров'я, культури, спорту, будівництва місцевих доріг, захисту довкілля, місцевої інфраструктури, соціальної допомоги тощо є об'єктом вирішення органів місцевої влади. Тобто все те, що необхідно населенню для

нормального та якісного життя, вирішується на місцевому рівні швидко, оперативно і прозоро.

Аналізуючи теоретичні напрацювання та практичний досвід реалізації процесів децентралізації за кордоном до її переваг можна віднести: спрощується процедура прийняття управлінського рішення на місцевому рівні; реалізація управлінського рішення відбувається за участі суб'єкта прийняття цього рішення, час, місце прийняття рішення відповідають його очікуванням; підвищується ефективність адміністративної діяльності через прозорість та відкритість процедур прийняття рішення, процесу його реалізації; скорочується час прийняття та реалізації рішень на нижчому (місцевому) рівні; підвищується відповідальність посадовців за прийнятті рішення на місцевому рівні; мінімізується бюрократизм, створюються умови для партнерства органів влади та громадянського суспільства; створюються умови з безпеки та комфорту, відсутності корупції для вирішення проблем юридичних та фізичних осіб; прискорюється процес пристосування до зовнішніх та внутрішніх змін через гнучкість прийняття рішень; зростає ефективність використання людського потенціалу, мотивація праці та ініціативність працівників нижчого рівня управління; підвищується якість прийняття та спрощується процедура реалізації стратегічних рішень, що сприяють розвитку та приросту потенціалу на рівні адміністративно-територіальних утворень; підвищується об'єктивність оцінки результатів прийнятих і реалізованих рішень, створюються умови для виправлення помилок або усунення негативних чинників впливу на процес прийняття та реалізації рішень; створюються умови для територіального наближення публічних та побутових послуг до споживача тощо.

Розглянутий досвід адміністративного устрою європейських країн є корисним для України, для оптимізації її адміністративно-територіального устрою, адже без удосконалення територіальної організації держави неможливо побудувати нову систему її публічної адміністрації. Саме реалізація переваг децентралізації, що уже підтверджені світовою практикою, буде сприяти підвищенню ефективності публічного управління в Україні.

Також декларуючи на державному рівні курс України на децентралізацію важливим чинником досягнення цієї мети є чітко визначений вибір типу децентралізації. Розрізняють два типи децентралізації [2]: адміністративний (бюрократичний) та демократичний. Адміністративна децентралізація - це розширення компетенції місцевих адміністративних органів, що діють у межах цієї компетенції самостійно і до певної міри незалежно від центральної влади. Демократична децентралізація передбачає створення розгалуженої системи місцевого самоврядування, коли місцеві справи вирішуються не представниками центрального уряду, а особами, обраними місцевим населенням. Названі типи децентралізації активно дискутуються в нашій країні науковцями, політиками, представниками громадськості, але процес однозначного обґрунтування вибору йде досить повільно. Враховуючи підписану політичну (21 березня 2014 р.) та економічну частини (27 червня 2014 р.) Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, а в подальшому ратифіковану (16 вересня 2014 р.), в нашій країні особливе значення у виборі типу децентралізації, на нашу думку, має приділятися

саме європейському досвіду впровадження унітарними соціально-економічними системами механізмів децентралізації.

Ще один, і мабуть один з найважливіших чинників, що впливає на процеси децентралізації – це ступінь розвитку громадянського суспільства в країні. Має бути повна відповідність (баланс розвитку) між об'єктами та суб'єктами публічного управління. Демократичний тип децентралізації може бути ефективним тільки у демократичному суспільстві. Феноменом є те, що в нашій країні одночасно проходить процес становлення як демократичної влади, так і демократичного суспільства. Це і є причиною повільного та болісного впровадження всіх реформ і реформи децентралізації зокрема. Підтвердженням цього є те, що, де-юре, процес децентралізації влади в Україні розпочався після проголошення незалежності у 1991 році, коли постала проблема організації місцевої публічної влади відповідно до проголошеного принципу демократичної держави. Але, де-факто, цей процес розпочато у 2014 році з прийняттям «Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади» (01.04.2014 р.), Законів «Про співробітництво територіальних громад» (17.06.2014 р.), «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (05.02.2015 р.) та змін щодо фінансової децентралізації до Бюджетного та Податкового кодексів. У Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» (12.01.2015 р) щодо децентралізації та реформи державного управління зазначено: «Метою політики у сфері децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація у повній мірі положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування»[7].

Зазначена законодавча база, відповідна урядова політика та національне прагнення до створення демократичної держави сприяло тому, що стратегічною метою реформи децентралізації в Україні було визначено: створення комфортного та безпечного середовища для життя людини. Заявлена мета може бути досягнута шляхом побудови ефективної системи влади на всіх рівнях (громада – район – область), передачею максимально можливої кількості повноважень громадам. А також створення умов для динамічного розвитку регіонів, надання якісних та доступних суспільних послуг громадянам. Реформа децентралізації – це відповідальність органів місцевого самоврядування перед виборцями за ефективність своєї роботи, а перед державою – за її законність.

Все це разом дозволило сформувати, відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування, значний, дієвий і спроможний інститут місцевого самоврядування на базовому рівні – об'єднані територіальні громади (ОТГ). Станом на 1 січня 2019 року в Україні було створено 806 об'єднаних територіальних громад [11].

У процесі децентралізації ОТГ отримали значний інструментарій (ресурси, фінанси, повноваження) та можливості для забезпечення повноцінного місцевого розвитку. Наведена інформація на рис. 1 є підтвердженням

державної фінансової підтримки на розвиток громад, що зросла за чотири роки у майже у 30 разів [9].

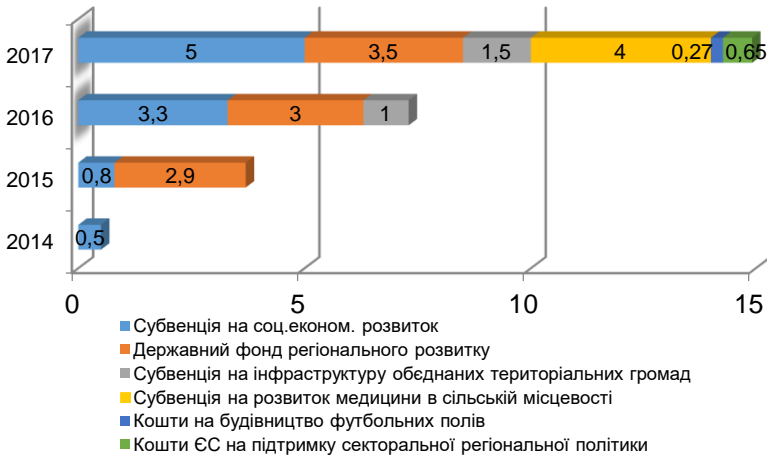

Рис. 1. Державна фінансова підтримка на розвиток громад та розбудову інфраструктури, млрд. грн

Однак децентралізація поряд з перевагами має і певні недоліки. Досить влучно про недоліки децентралізації сказав американський фінансовий аналітик Джеймс Шуров'ескі «...суттєвий недолік децентралізованої системи – це відсутність гарантій того, що цінна інформація, отримана в одній частині системи стане всезагальним надбанням...» [5]. Автор також зазначає, що важко створити децентралізовану систему, а ще важче її підтримувати, щоб вона не перетворилась в дезорганізовану.

В різних країнах негативні наслідки децентралізації можуть бути обумовлені своїми причинами. Так в умовах дії економічної та політичної кризи в Україні децентралізація може привести до [6]: поглиблення регіональних ідентичностей серед населення, сепаратистських настроїв в окремих регіонах; посилення свавілля чиновників та місцевих еліт, зростання незадоволення населення регіонів владою, включаючи центральну, яка демонструватиме неспроможність захистити інтереси та права регіональних громад; небезпеки відцентрових тенденцій через український низький рівень відповідальності держави перед адміністративно-територіальними суб'єктами.

З метою зниження ймовірності появи та розвитку таких негативних наслідків активну участь у підтримці децентралізації та реформи місцевого самоврядування в Україні приймають європейські країни. Співпраця виражається у передачі управлінського досвіду, матеріальної допомоги та іншого. Прикладом цього є Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO», де було сконцентровано зусилля на започаткуванні ефективної моделі управління та участі громадян у процесах ухвалення рішень як обов'язкової складової сталого розвитку держави та демократизації суспільства.

Також в рамках Програми «U-LEAD з Європою», що фінансується Європейським Союзом, в Україні у 2016 році в кожному обласному центрі було створено відокремлені підрозділи установи «Центр розвитку місцевого самоврядування», мета яких - сприяння зміцненню спроможності органів влади та місцевого самоврядування на центральному, регіональному та місцевому рівнях. Основні завдання – це підтримка реалізації регіональної політики та реформи децентралізації, покращення надання місцевих адміністративних послуг громадянам.

Таким чином, в Україні створено умови для активного та ефективного проходження процесів децентралізації. Отримання бажаного результату залежить в однаковій мірі від прагнення, бажання, компетенцій та готовності об'єктів та суб'єктів публічного управління його досягнути.

Список використаних джерел:

1. Wiktorowska A. Prawne determinante samodzielności gminy. Zagadnienia administracyjne. Warszawa : LIBER. 2002. S. 49
2. Політологічний енциклопедичний словник / відп. ред. Шемшученко Ю. С., упоряд. Горбатенко В.П. 2-ге вид., доповн. і перероб. К. : Генеза. 2004. 735 с.
3. Бориславська О. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України. *Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні»* DESPRO. К. : ТОВ «Софія», 2012. 128 с.
4. Devolution process in the European Union and the candidate countries. *European Union. Committee of the Regions*. Brussels, 2003.
5. Шуровьески Джеймс. Мудрость толпы. Почему вместе мы умнее, чем поодиночке, и как коллективный разум формирует бизнес, экономику, общество и государство: пер. с англ. В.Н. Логвинова. М. : И.Д.Вильямс, 2007. 304 с.
6. Скрипнюк О. Децентралізація влади як чинник забезпечення стабільності конституційного ладу: *теорія й практика: громадсько-політичний і теоретичний журнал*. 2015. № 12. С. 22-24. URL: www.viche.info.
7. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» . Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
8. Децентралізація. Місцеві бюджети 159 об'єднаних територіальних громад. *Фінансово-аналітичні матеріали* / за ред. Я.М. Казюк. К. : Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 2016.
9. Державна фінансова підтримка на розвиток громад та розбудову інфраструктури. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/54-derzhavna-finanova-pidtrimka-na-rozvitok-gromad-ta-rozbudovu-infrastrukturi.pdf>.
10. Аналітична доповідь від громадськості у форматі Shadow Report. Створення об'єднаних територіальних громад в Україні 2015-2017. Київ, 2018. Програма USAID «РАДА: відповідальність, підзвітність, демократичне парламентське представництво».
11. Об'єднання громад. URL: <https://decentralization.gov.ua/gromada>.

СИНТЕТИЧНИЙ ТА АНАЛІТИЧНИЙ ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ ЗА ПОДАТКОМ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Беляєва Катерина Сергіївна

Науковий керівник: асистент Коваленко В.В.

*Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
Україна*

Постановка проблеми. Швидкі негативні зміни в економічній системі України змушують суб'єктів господарювання приділяти більшу увагу ефективній організації облікового процесу, особливо на ділянці обліку податків. Виокремлюючи із загального «скороченого» переліку податків і зборів податок на доходи фізичних осіб, необхідно підкреслити його важливість як для суб'єктів господарювання – роботодавців, так і для працівників. Тому тільки проаналізувавши синтетичний та аналітичний облік податку на доходи фізичних осіб, можливо обґрунтувати доцільність внесення законодавчих змін та надати пропозиції щодо удосконалення облікового процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням організації бухгалтерського обліку податку з доходів фізичних осіб присвячена велика кількість наукових праць. Серед науковців, які працювали над цією темою, такі вчені, як Безверхий К. [1], Задорожня Л. А. [2], Непочатенко О.О. [3], Паращук О.П. [4], Чижова Т.В. [5] та інші.

Постановка завдання. Мета статті полягає у висвітленні синтетичного та аналітичного обліку розрахунків з бюджетом за податком на доходи фізичних осіб на прикладі СТОВ «Прогрес».

Виклад основного матеріалу дослідження. Всі податкові агенти зобов'язані своєчасно та правильно відобразити в обліку операції з утримання та сплати до бюджету сум податку на доходи фізичних осіб. Відповідно до Інструкції № 291 для бухгалтерського обліку таких операцій передбачено субрахунок 641 «Розрахунки за податками», до якого рекомендовано відкрити окремий аналітичний рахунок 641/ПДФО «Розрахунки за податком з доходів фізичних осіб». За кредитом цього аналітичного рахунку показують утримання податку з доходів фізичних осіб, а за дебетом – його перерахування до бюджету [5, с. 104].

При здійсненні утримань із заробітної плати у бухгалтерських регістрах здійснюється запис: Дебет – 66 «Розрахунки за виплатами працівникам», кредит – 641/ПДФО «Податок з доходів фізичних осіб».

Про розрахунок податку на доходи фізичних осіб має подбати бухгалтер установи після того, як він нарахував працівникам заробітну плату, відпускні, лікарняні чи інші виплати. Тобто нарахували доходи працівникам — одразу ж нараховуємо ЄСВ, утримуємо з нарахованих виплат податок на доходи фізичних осіб і військовий збір. А під час виплати заробітної плати — одночасно сплачуємо до бюджету суми утриманих податку і військового збору. Потім усі ці суми відображаються у бухгалтерському обліку, фінансовій і податковій звітності. Головне у всій цій роботі — правильно обчислити

розмір. Не помилитися в оподаткуванні допоможе розрахунок ПДФО [1, с. 27].

Утримують податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) із суми заробітної плати, зменшену на суму:

- ЄСВ;
- страхових внесків до Накопичувального фонду;
- обов'язкових страхових внесків до недержавного пенсійного фонду, які відповідно до закону сплачуються за рахунок зарплати працівника — у випадках, передбачених законодавством;
- податкової соціальної пільги (ПСП) — за її наявності.

У загальному випадку ПДФО розраховується із заробітної плати та прирівняних до неї виплат (наприклад, лікарняних) за ставкою 18% за формулою:

$$\text{ПДФО} = (\text{ЗП} - \text{ПСП}) \times 0,18 \quad (1)$$

Розглянемо облік ПДФО на конкретному підприємстві. Оскільки існують різні види доходів фізичних осіб, з яких відповідно утримується податок, то це відображається в господарських операціях СТОВ «Прогрес» міста Бар Вінницької області (табл. 1).

Таблиця 1

Бухгалтерські записи господарських операцій з обліку ПДФО на СТОВ «Прогрес» за жовтень 2018 року

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дт	Кт	
1.	Нарахована заробітна плата працівникам	23	661	205560
2.	Утримано податок з доходів фізичних осіб:	661	641/ПДФО	38980
2.а.	- із зарплати працівників, відпускних, лікарняних, оподаткованої матеріальної допомоги, виданої працівникам;			
2.б.	- оподаткованої благодійної допомоги, виданої працівникам;			
2.в.	- із суми винагороди приватному нотаріусу	377	641/ПДФО	10000
3.	Перераховано ПДФО до бюджету	641/ПДФО	311	53980

Дані по розрахунках з цього податку записують за місяць і з початку року. Підсумкові дані аналітичної відомості переносять у журнал-ордер № 3, де кредитові обороти по рахунку відображаються по кореспондуючих рахунках, а оборот по дебету дається загальною сумою. Кредитові обороти в кінці місяця переносяться у Головну книгу.

Звітністю з податку фізичних осіб для підприємця є податкова декларація, яку необхідно подавати щокварталу, не пізніше 40 календарних днів, наступних за останнім днем звітного періоду. Декларація заповнюється наростаючим підсумком з початку року [2, с. 30]. Порядок заповнення та подання СТОВ «Прогрес» податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку за

ф. № 1ДФ регулює заповнення і подання органам державної податкової служби України податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, та сум утриманого з них податку.

Раціонально організована схема взаємозв'язку облікових документів на підприємстві повинна забезпечити мінімальний розрив у часі між здійснення господарської операції та отримання звітної інформації для прийняття управлінських рішень [4, с. 122]. Схема взаємозв'язку документів з обліку ПДФО на СТОВ «Прогрес» має такий вигляд (рис. 1):

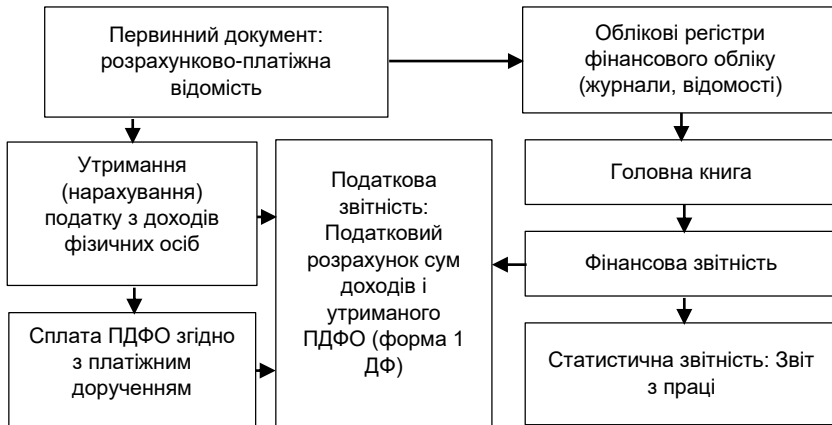

Рис. 1. Схема взаємозв'язку документів з обліку податку з доходів фізичних осіб на СТОВ «Прогрес»

Центральне місце в побудові бухгалтерського обліку і організації всього облікового процесу займає план рахунків. Кожен суб'єкт господарювання, виходячи зі своїх практичних потреб розробляє власний робочий план рахунків, який відображає специфіку його КВЕД, КФВ, КОПФГ, визначає зміст субрахунків та аналітичного обліку [3, с. 54]. На досліджуваному підприємстві з обліку розрахунків з бюджетом розроблений такий робочий план рахунків (табл. 2):

Таблиця 2

Робочий план рахунків з обліку розрахунків з бюджетом СТОВ «Прогрес» (фрагмент)

Шифр та назва рахунків (субрахунків)		Характеристика рахунку за призначенням
Згідно з Планом та структурою рахунків	На базовому підприємстві	
64 «Розрахунки за податками та платежами»	-	-

Продовження табл. 2

641 «Розрахунки за податками»	641/ПП «Розрахунки за податком на прибуток»	Ведеться облік нарахованої суми податку на прибуток, визначеної за встановленою ставкою від прибутку, відображеного в бухгалтерському обліку.
641 «Розрахунки за податками»	641/ПДВ «Розрахунки за податком на додану вартість»	Відображаються суми податкового кредиту з ПДВ, на які має право підприємство, а по кредиту – суми податкових зобов'язань з ПДВ.
641 «Розрахунки за податками»	641/ПДФО «Розрахунки за податком з доходів фізичних осіб»	За кредитом цього аналітичного рахунку показують утримання податку з доходів фізичних осіб, я за дебетом – його перерахування до бюджету.
642 «Розрахунки за обов'язковими платежами»	642/ВЗ «Розрахунки за військовим збором»	Ведеться облік розрахунків за військовим збором, який справляється відповідно до чинного законодавства.

Отже, СТОВ «Прогрес» є податковим агентом і зобов'язане своєчасно та правильно відображати в обліку операції з утримання та сплати до бюджету сум податку з доходів фізичних осіб. Тож відповідальність за несвоєчасну і неповну сплату податку лягає на СТОВ «Прогрес». Як і кожен суб'єкт господарювання, досліджуване підприємство веде облікові реєстри синтетичного та аналітичного обліку та фіксує в них господарські операції відповідно до робочого плану рахунків.

Список використаних джерел:

1. Безверхий К. Облік і звітність розрахунків за податком на доходи фізичних осіб. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2015. № 5. С. 27-37.
2. Задорожня Л.А. Звітні аспекти адміністрування податку на доходи фізичних осіб в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 15. С. 26-31.
3. Непочатенко О.О., Боровик П.М., Парій Д.Ю. Оновлений механізм справляння податку на доходи фізичних осіб: проблеми та перспективи. *Економіка. Управління. Інновації*. 2016. № 1(16). С. 54-70.
4. Паращук О.П. Податок на доходи фізичних осіб: світовий та вітчизняний досвід. *XXIII Міжнародна наукова конференція студентів, аспірантів та молодих учених*. 2016. № 1. С. 122.
5. Чижова Т.В. Податок на доходи фізичних осіб: наукові постулати та практичні аспекти функціонування. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 6. Ч. 5. С. 103-106.

ABSCHNITT 15. MEDIZINISCHE WISSENSCHAFTEN

RESEARCH OF THE FEMALE MORBIDITY OF FERTILE AGE ON CERVICAL ECTROPION

Aleksandrova E.V., Zhuravliova P.V.

Scientific adviser: Ph.D., Assistant Kartashova M.A.
*Kharkiv National Medical University
Ukraine*

Relevance. In the modern world, the number of gynecological diseases among women of reproductive age is increasing. The picture of cervical ectropion most often prevails in the overall structure of the morbidity. The up-to-date definition of cervical ectropion states pathological changes in the epithelial layer of cervical tissue. Most often, this pathology is associated by gynecologists with diagnoses of eroded ectropion and pseudo-erosion, which, in turn, requires qualified treatment, due to the fact that they can also lead to infertility, neoplasia, and even cervical cancer. Cervical ectropion tends to mimic itself as other gynecological diseases, such as: cervical polyp, condylomatosis, leukoplakia, ectropion, which require biopsy studies with histological verification in order to make an accurate diagnosis.

Purpose. Identify and analyze the correlation between the age of the studied women and their morbidity of cervical ectropion, with the possible development of gynecological pathology.

Materials and methods. The material for the research was the biopsy tissue of the cervical canal collected from women with diagnosed cervical ectropion, granted by the pathoanatomical department of the Kharkiv Regional Clinical Hospital. Statistical data (age, diagnosis, biopsy results) were processed in the Excel program with the construction of analytical tables depending on age and diagnosis.

Results. 204 women aged from 16 to 45 years were examined, 112 of them, that is more than half of the patients, were diagnosed with cervical pseudo-erosion. Women were divided into 6 groups: 16-20; 21-25; 26-30; 31-35; 36-40; 41-45 by age. The first age group of 16-20 years included 17 (15.2%) women, who were diagnosed with a joint pathology of erosion and pseudo-erosion of cervix or cervical ectropion. The second group consists of 24 (21.4%) women aged 21-25 years. The third group included 35 patients (31.3%) aged 26-30 years. The fourth group consists of 20 women (17.9%) aged 31-35 years. 11 patients aged 36-40 years (9.9%) made up the fifth group. The last group consists of 5 (4.3%) patients aged 41-45 years.

The following forms of cervical ectropion were revealed by microscopic examination of the biopsy material of the tissues from the cervical canal: surface

(63 women - 56.3%), glandular (29 women - 25.8%) and epidermizing (20 women - 17.9%).

Among the studied women, 43 patients were diagnosed with cervical ectropion in a chronic stage, which causes a higher risk of developing gynecological complications. Only 9.7% of women were detected with a diagnosis of erosion, and 90.3% were diagnosed with cervical ectropion. Cervical ectropion was also clinically detected in 24% of women with suspected polyp of the cervical canal

Findings.

1) Contrary to popular belief, cervical ectropion, according to identified statistics, is currently a young disease and affects women between the ages of 20 and 35, which has a certain connection with promiscuity.

2) The diagnosis of cervical ectropion present a menace to the young women`s fertility and requires close supervision by medical professionals.

3) Most often, cervical ectropion is clinically interpreted as pseudo-erosion. This term is more often used by gynecologists in practical work, as more optimal, but morphologically this is the same pathology of the cervix.

4) The ability of cervical ectropion to imitate other gynecological diseases requires women to monitor closely and systematically their health to prevent the development of more complex pathologies

References:

1. Scherbina N.A., Govseev D.A. New ways to optimize the management of patients with cervical ectopia. 2014.
2. Mobarki M., Karpathiou G., Forest F., Corsini T., Peoc'h M. Endocervicosis of the Uterine Cervix. 2016. Int J Gynecol Pathol.

THE ASSESSMENT OF OCCUPATIONAL DISEASE AMONG THE EMPLOYEES OF THE METALLURGICAL INDUSTRY IN THE ZAPORIZHZHIA REGION

PhD Sharavara Larisa Pavlovna
Zaporizhzhia State Medical University
Ukraine

Occupational morbidity in Ukraine is a complex socio-economic, medical and hygienic problem. It is a component of the general morbidity of the population, which covers the category of diseases that arise as a result of the adverse factors of the productive environment and labor process.

Annually, according to the ILO, there are 250 million of accidents, about 335 thousand of which are fatal (every 28th is registered in Ukraine) [1 p. 48]. Approximately 160 million of OM is registered annually, resulting in the deaths of 1.1 million people [2 p. 14, 3 p. 624].

Zaporizhzhya region – is an industrial region, known for its metallurgical, machine-building, processing enterprises, energy complex, has significant prospects for enterprises. There are a lot of industrial enterprises in the region. The metallurgical complex of the Zaporizhzhya region includes ferrous and nonferrous metallurgy enterprises, it is a complete technological system consisting of enterprises producing and processing iron ore, coke and ferroalloys, smelting of pig iron and steel, and also from companies producing rolled products.

The purpose of the study: To assess the occupational disease (OD) among the employees of the metallurgical industry in the Zaporizhzhya region.

Materials and methods: To investigate the occupational disease in the Zaporizhzhya region and the explored metallurgical enterprise, the materials of the reporting documentation were collected, analyzed and summarized: Journal of Occupational Diseases and «Professional Occupational Disease Mapping (Poisoning)». 194 cases of OD registered in the Zaporizhzhia region for the period from 2014 to 2017 and 50 cases registered at the metallurgical plant were selected, their analysis were conducted on absolute and intensive indicators for 10 thousand employees. The dynamics of the level of OD for the given period is analyzed, the nosological structure, the structure depending on the seniority and age of employees at the investigated enterprise is determined.

Obtain results: As a result of the analysis of OD dynamics in Zaporizhzhya region, the level of software during these years on average was $2,1 \pm 0,4$ (Fig. 1).

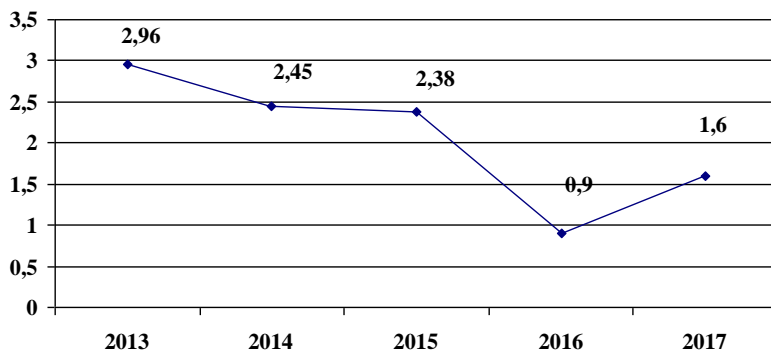

Fig. 1. The level of occupational disease in Zaporizhzhia region

For the period from 2014 to 2017, 169 OD cases were registered at metallurgical enterprises of the region, which accounted for 87,1 % of the total number of OD cases in the oblast. The largest number of cases of occupational pathology is registered in ferrous metallurgy enterprises – 77,84 %, the last 9,3 % of cases – in nonferrous metallurgy. The average level of OD during this period in this area was $10,2 \pm 2,32$ per 10 thousand of employees.

In the structure of OD according to nosological forms the greatest percentage falls on dusty pathology – 42,3 %. The next ranking is vibration-noise pathology – 40,5 %, including 21,9 % vibration disease and 18,6 % neurosensory hearing loss.

At the third and fourth place there are diseases of the musculoskeletal system – 7,4 % and radiation cataract 5,6 %. Among OD that has a small percentage, there is polyneuropathy – 32 % and chronic intoxication with chemicals – 0,9 % (Fig. 2).

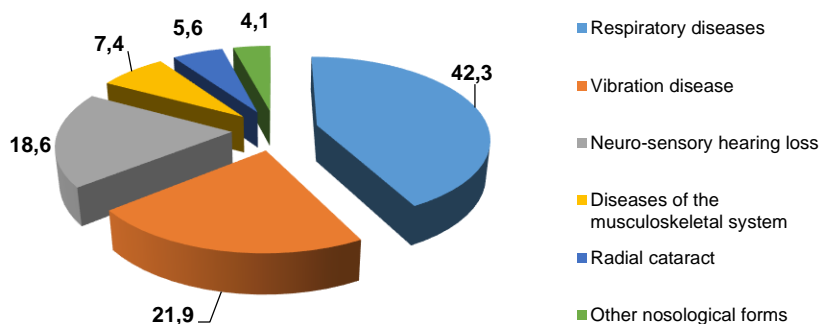

Fig. 2. Structure of OD according to nosological forms in the metallurgical industry

The largest number of victims are males – 70,7 %, cases of OD registered in women – 29,3 %.

The most significant part among the victims were the workers of the age group of 50–59 years old – 46,2 % and those aged 40–49 years old – 37,8 %, and the proportion of victims aged more than 60 years was of high significance – 8,3 %. The smallest percentage had employees aged 30–39 – 7,7 %. The average age of workers who registered cases of OD was $50 \pm 0,6$ years.

Considering the work experience in conditions of harmful and dangerous production factors, the diagnosis of OD is set at 5,7 % of employees with a work experience of up to 10 years, 27,1 % – with work experience of 10–19 years, 41,8 % – with experience work of 20–29 years old and 25,3 % – with work experience more than 30 years. The average length of work of employees in which installed software was $24,2 \pm 0,7$ years.

Among the factors of the production environment that caused the OD on metallurgical enterprises, the largest relative weight has dust and gas pollution of the working air – 51 %, a lower percentage is occupied by: general and local vibration - 19,5 %, noise – 19,8 %, physical strain – 8,2 % and infrared radiation – 1,6 %.

Conclusions:

1. During the period from 2014 to 2017, 194 software cases were registered at the enterprises of Zaporizhzhya Oblast. The average level of OD during these years in the oblast was $2,1 \pm 0,4$.

2. The main industry, which forms the occupational disease in the region, is the metallurgical industry (87,1 %), among which more than half of cases registered in the steel industry – 77,8 %, and in non-ferrous metallurgy enterprises – 9,3 %.

3. The reason for the formation of OD in the workers is the dust and gas pollution of the working area. In the structure of OM in the region, the largest number of dust pathologies occupied – 42,3 % and vibration-noise pathology – 41,4 %.

4. The greatest number of diseases is observed among workers with work experience of 20–29 years (42 %), depending on the age – people aged 50–59 years (43 %).

References:

1. Тімошина Д. Стан професійної захворюваності в Україні. *Охорона праці*. Київ, 2010. № 3 (115). С. 48–53.
2. Гречківська Н. В. Стан професійної захворюваності працюючих у шкідливих та небезпечних умовах праці на підприємствах міста Києва. *Український журнал з проблем медицини праці*. Київ, 2012. № 3 (31). С. 14–20.
3. Upton A. C. Science and judgment in risk assessment needs and opportunities. *Environ Health Perspect. Risk Analysis*. Denwer, 2006. Vol. 24. P. 624–645.

THE BIOMARKERS OF IMMUNOINFLAMMATORY RESPONSE IN STRATIFICATION RISK OF PREMATURE VENTRICULAR CONTRACTIONS IN PATIENTS WITH ACUTE MYOCARDIAL INFARCTION

PhD in Medicine, Associate Professor Sid' Eugene Volodymyrovych,
PhD in Medicine, Assistant Malynovska Olexandra Yaroslavivna
*State Institution «Zaporizhzhia Medical Academy
of Postgraduate Education of the Ministry of Health of Ukraine»
Ukraine*

Problem statement. The spectrum of ventricular arrhythmias can range from asymptomatic single premature ventricular contractions (PVCs) to fatal arrhythmias. In addition, multiple forms of ventricular arrhythmias can be detected in patients with coronary heart disease (CHD) [1, 2].

Analysis of researches and publications. Despite the preventive measures taken to reduce the incidence of CHD, cardiovascular diseases are the leading cause of death. In patients with coronary artery disease underwent acute myocardial infarction ventricular arrhythmias can be an important prognostic factor [3].

In modern science, a number of markers and mediators of the inflammatory process are investigating in order to study the inflammatory process in various forms of CHD. All of them to some extent reflect the presence and the activity, features of the inflammatory process [4].

It is believed that immunosuppressive reactions may be the root cause of arrhythmias. Systemic and local inflammatory reaction occurs in the development of acute myocardial infarction. However, mechanisms of these reactions in the development of ventricular arrhythmias remain poorly studied. The PVCs occupy a special place between the predictors of unfavorable prognosis among patients with acute myocardial infarction [5].

Prognostic value of PVCs at the present time remains understudied. The role of frequent PVCs as a predictor of unfavorable prognosis was demonstrated in the population of patients with myocardial infarction. Of particular importance is the stratifying the risk of PVCs among patients who have undergone ST-Elevation Myocardial Infarction (STEMI) [6].

The aim of the study was to determine the relative risk of PVCs while increasing the level of indicators of immuno-inflammatory response among patients with acute myocardial infarction.

Materials and methods. The results of the study are based on comprehensive examination data of 106 patients with validated STEMI, 74 of them have PVCs and 32 patients have not PVCs. Screening of patients was carried out in Municipal institution «Regional medical center of cardiovascular diseases» Zaporizhzhia Regional Council in the period from 2015 to 2017, all 106 examined people were comparable in age and social status.

The criteria for inclusion in the study: male and female patients from 50 to 70 years; the validated STEMI; informed consent of patients for follow-up; identified PVCs 5 days after STEMI.

Criteria for exclusion from the study: atrioventricular block of II - III degree; permanent atrial fibrillation; congenital and acquired hemodynamically significant heart disease; acute heart failure according to Killip of III-IV degree; acute inflammatory diseases or exacerbation of chronic ones; cancer; drug and alcohol addictions, mental disorders.

The distribution of patients into groups was carried out after the establishment of patient's compliance, regarding the criteria for inclusion/exclusion to the study depending on the availability of PVCs:

– the first group includes 74 patients with STEMI and PVCs (average age is $59,5 \pm 0,8$ years);

– the second group consists of 32 patients with STEMI without PVCs (average age is $58,2 \pm 1,3$ years);

Clinical examination of patients. All patients were thoroughly examined for compliance with the criteria for inclusion / exclusion. All patients underwent clinical, laboratory and instrumental examination according to the order No. 455 of the Ministry of health of Ukraine dated 03.07.2014. The diagnosis verification of STEMI was performed on the basis of the ESC/ACCF/AHA/WHF Third universal definition of myocardial infarction (2012).

ECG monitoring was carried out with calculation of heart rate turbulence indicators. Holter ECG monitoring lasted 24 hours, registration was carried out with the three-channel Cardiosens-K (KhAI-Medica, Ukraine), followed by an analysis of the record for the standard protocol [7].

Immunoenzyme analysis. Blood sampling was carried out from the ulnar vein into 50 mg EDTA tubes, it was centrifuged at 3000 RPM for 15 minutes. The obtained plasma was separated, and then was immediately frozen and stored at a temperature not less than -24 °C degrees until the time of the study. The level of highly sensitive C-reactive protein (HS-CRP), tumor necrosis factor- α (TNF- α), interleukin-6 (IL-6) and interleukin-10 (IL-10) in blood plasma were determined by enzyme-linked immunosorbent assay method using standard «ELISA-Best» kits (Vektor-Best, Russia) according to the method described in the test systems instructions. The analysis was carried out using the "SUNRISE TS" enzyme immunoassay (Austria).

Statistical processing of the results obtained. The obtained data are presented in the form of median and inter quartile range of Me [Q25; Q75]. The results of the study were processed by nonparametric statistics using specialized computer ApacheOpenOffice (version 4.1) and PSPP (version 0.10.2, GNU Project, 1998-2016) applications. ROC analysis (ROC-Receiver Operating Characteristic curve) was also performed, area under ROC curve (AUC - Area under the ROC curve) and its 95% confidence interval (CI), sensitivity (Se) and specificity (Sp) were calculated. The model was considered to be adequate at statistically significant at AUC value more than 0.5. Cut off was determined using Youden index J using the Cut off values, relative risk was calculated.

The obtained results. We analyzed indicators of immuno-inflammatory response among patients with STEMI with and without PVCs. The results are shown in table 1.

Table 1

The levels of indicators of immuno-inflammatory response among patients with STEMI Me [Q₂₅-Q₇₅], n = 106

Variable	Patients with PVCs (n = 74)	Patients without PVCs (n = 32)	P-value
HS-CRP, mg/l	11,66 [9,86 ; 13,85]	10,00 [8,52 ; 12,25]	p = 0,01
TNF- α , PG/ml	0,99 [0,59 ; 1,72]	0,65 [0,36 ; 0,92]	p = 0,02
IL-6, PG/ml	13,67 [9,83 ; 21,92]	11,59 [6,07 ; 20,25]	p = 0,17
IL-10, PG/ml	5,37 [3,36 ; 8,27]	5,48 [2,62 ; 7,89]	p = 0,76
IL-6 / IL-10	2,51 [1,72 ; 4,09]	1,96 [1,27 ; 3,12]	p = 0,04

There was no significant difference in level IL-6 in the groups of patients with STEMI with PVCs 13,67 [9,83 ; 21,92] PG/ml vs 11,59 [6,07 ; 20,25] PG/ml in the STEMI without PVCs group, ($p > 0.05$). Also, there was no significant difference in such indicator of immuno-inflammatory response as IL-10 among the examined persons.

The HS-CRP level among patients with STEMI with PVCs was 11,66 [9,86 ; 13,85] PG/ml and was significantly higher than 10,00 [8,52 ; 12,25] PG/ml in the group the STEMI without PVCs group ($p < 0.05$). The TNF- α level in the group of patients with STEMI with PVCs was significantly higher and amounted to 0,99 [0,59 ; 1,72] PG/ml versus 0,65 [0,36 ; 0,92] PG/ml in the group of patients with

STEMI without PVCs ($p < 0.05$). The IL-6 / IL-10 ratio was also higher in the group of patients with STEMI with PVCs.

Further, using two data sets: the first group of patients with STEMI with PVCs ($n = 74$) and the second one with STEMI without PVCs ($n = 32$) are performed ROC-analysis. The results are presented in table 2.

Table 2

The cut off of indicators of immuno-inflammatory response for PVCs

Variable	Cut off	AUC	95 % CI AUC	Se, %	Sp, %
HS-CRP, mg/l	>10,31	0,65	0,555 to 0,743	64,86 %	62,50 %
TNF- α , PG/ml	>0,95	0,65	0,550 to 0,739	51,35 %	81,25 %
IL-6, PG/ml	>8,01	0,58	0,485 to 0,679	82,43 %	37,50 %
IL-10, PG/ml	>2,63	0,52	0,420 to 0,617	86,49 %	28,12 %
IL-6 / IL-10	>1,55	0,62	0,525 to 0,716	83,78 %	40,63 %

The largest area under the ROC curve (AUC = 0.65, 95% CI 0,555 to 0,743) among the analyzed parameters of immuno-inflammatory response had an indicator of the HS-CRP level. At the cut-off point >10,31 mg/l sensitivity was 64,86 % and specificity was 62,50 %. The average quality of the model (AUC = 0.65, 95% CI AUC 0,550 to 0,739) had the TNF- α level and the IL-6 / IL-10 ratio (AUC = 0.62, 95% CI 0,525 to 0,716). Immuno-inflammatory response indicators such as the levels IL-6 and IL-10, although they had significant prognostic value according to ROC-analysis (AUC > 0.5) for PVCs detection, however, their models were unsatisfactory (AUC 0.5 – 0.6).

Using the Cut off values, relative risk was calculated for analyzed indicators the indicators of immuno-inflammatory response. Obtained result are shown in the table 3.

Table 3

The relative risk of occurrence for PVCs among patients with STEMI

Variable	Cut off	RR	95 % CI RR
HS-CRP, mg/l	>10,31	1.415	1.066 - 1.879
TNF- α , PG/ml	>0,95	1.487	1.168 - 1.894
IL-6, PG/ml	>8,01	1.448	0.974 - 2.153
IL-10, PG/ml	>2,63	0.725	0.455 - 1.155
IL-6 / IL-10	>1,55	1.595	1.042 - 2.440

For Variables IL-6 and IL-10 the value of RR was unreliable because 95 % CI crossed a RR of 1. In the group with STEMI and PVCs were 26 patients with HS-CRP below 10.31 mg/l and 48 ones had a level higher than 10.31 mg/l in the group with STEMI without PVCs, respectively 20 patients below 10.31 mg/l and 12 above 10.31 mg/l. Relative risk was 1.415, 95 % CI was 1.066 - 1.879. In the group with STEMI and PVCs were 36 patients with level TNF- α below >0,95 PG/ml and 38 ones above >0,95 PG/ml, in the group STEMI without PVCs, 26

patients had level TNF- α below $>0,95$ PG/ml and 6 ones had level TNF- α above $>0,95$ PG/ml respectively. Relative risk was 1.487, 95% CI 1.10-1.76. The greatest relative risk was related to the IL-6 / IL-10 ratio 1.595, 95% CI 1.595, cut-off point $>1,55$.

Discussion of the obtained results. In recent years, the role and prognostic value of cytokines for the development of cardiovascular death has been studied. The recognized protein of the acute phase response is CRP, it can be not only a marker of systemic inflammatory response, but also an inducer of inflammatory reactions. According to L. Memon et al. its concentration is directly proportional to the severity of coronary stenosis [8], and is associated with the risk of re-development of acute myocardial infarction (AMI), according to S.H. Abbasi и M.A. Boroumand.

However, there is also a problem of using indicators of immuno-inflammatory respons in forecasting. They increases both in any tissue damage and local inflammatory process, which requires interpretation of laboratory data taking into account clinical data [10].

The time of determining the concentration of immuno-inflammatory respons indicators among patients with STEMI also remains a subject of discussion. It can be assumed that the determination of the IL-6 / IL-10 ratio in dynamics will improve the stratification of the risk of PVCs among patients with STEMI. In the future, it may be useful in optimizing the treatment of patients with this pathology.

Conclusion. The relative risk of premature ventricular contractions increases in 1.595 times among patients with acute myocardial infarction with an increase in the IL-6 / IL-10 ratio above $>1,55$.

References:

1. Priori S.G., Blomström-Lundqvist C., Mazzanti A., Blom N., Borggrefe M., Camm J., ... & Kirchhof P. 2015 ESC Guidelines for the management of patients with ventricular arrhythmias and the prevention of sudden cardiac death: The Task Force for the Management of Patients with Ventricular Arrhythmias and the Prevention of Sudden Cardiac Death of the European Society of Cardiology (ESC) Endorsed by: Association for European Paediatric and Congenital Cardiology (AEPC). *European heart journal*. 2015. Vol. 36. № 41. Pp. 2793-2867.
2. Pedersen C.T., Kay G.N., Kalman J., Borggrefe M., Della-Bella P., Dickfeld T., ... & Marchlinski F. EHRA/HRS/APHS expert consensus on ventricular arrhythmias. *Europace*. 2014. Vol. 16. № 9. Pp. 1257-1283.
3. Shafranskyi V.V. (Ed) Shchorichna dopovid pro stan zdorovia naseleennia, sanitarno-epidemichnu sytuatsiiu ta rezultaty diialnosti systemy okhorony zdorovia Ukrainy [in Ukrainian]. Annual report on the health status of the population, sanitary and epidemiological situation and results of operations of the health care system of Ukraine. Kyiv, 2015. 452 p.
4. Oganov R.G., Zakirova N.E., Zakirova A.N., Salakhova G.M., & Plotnikova M.R. Immuno-inflammatory responses in acute coronary syndrome. *Racional'naâ Farmakoterapiâ v Kardiologii*. 2015. Vol. 3. № 5. Pp. 15-19.

5. Kuznetsov V.A., Yurkina Y.A., Todosiychuk V.V., Lykasova E.A., Nohrina O.U., Krinochkin D.V., Kolunin G.V., Gorbatenko E.A., Vizner L.R. Prediktory zheludochkovykh aritmij vysokih gradacij u pacientov, napravlennykh na koronarografiyu [Predictors of high-grade ventricular arrhythmias in patients referred for the coronary angiography]. *Kardiologiya*. 2014. № 8, pp. 44-48.
6. Bhar-Amato J., Davies W., & Agarwal S. Ventricular Arrhythmia after Acute Myocardial Infarction: «The Perfect Storm». *Arrhythmia & electrophysiology review*. 2017. Vol. 6. № 3. Pp. 134-139.
7. Steinberg J.S., Varma N., Cygankiewicz I., Aziz P., Balsam P., Baranchuk A., ... & Krol J. 2017 ISHNE-HRS expert consensus statement on ambulatory ECG and external cardiac monitoring/telemetry. *Heart rhythm*. 2017. Vol. 14. № 7. Pp. e55-e96.
8. Memon L., Spasojevic-Kalimanovska V., Bogavac-Stanojevic N., Kalimanovska-Oštric D., Jelic-Ivanovic Z., & Spasic S. Association of C-reactive protein with the presence and extent of angiographically verified coronary artery disease. *The Tohoku journal of experimental medicine*. 2006. Vol. 209. № 3. Pp. 197-206.
9. Abbasi S. H., & Boroumand M. A. Expanded network of inflammatory markers of atherogenesis: where are we now? *The open cardiovascular medicine journal*. 2010. № 4. p. 38.
10. Chan D., & Ng L.L. Biomarkers in acute myocardial infarction. *BMC medicine*. 2010. Vol. 8. № 1. p. 34.

THE EFFECTIVENESS OF EXERCISE THERAPY IN THE POSTOPERATIVE REABILITATION AFTER CHOLECYSTECTOMY

Aksenkova Susanna, Prasol Oleksandr

Scientific supervisor: Senior lecturer Polischuk T.
*Kharkiv National Medical University
Ukraine*

Relevance of the topic. Exercise therapy is an integral stage of postoperative rehabilitation for cholelithiasis, operated by open laparotomy. Recently, cholecystectomy is principally performed by laparoscopic method as modern surgery resorts to the least invasive methods. [1, 2] Thus, the question of the effectiveness of exercise therapy in the postoperative rehabilitation after cholecystectomy performed by laparoscopic method arises.

Goal. Investigate the effectiveness of exercise therapy and gymnastics in the early and late postoperative period after laparoscopic and open cholecystectomy, analyzing the dynamics of the restoration of biochemical and hematological parameters.

Materials and methods. According to the results of surgical treatment of 87 patients with cholelithiasis complicated by obstructive jaundice, acute cholangitis was found in 31 (35.5%) patients. The age of patients ranged from 39 to 87 years, on average - 63 years. The gender: 13 of men (41.94%), 18 of women (58.06%). To diagnose the disease, Tokyo Guidelines (2013) were used, which meant the allocation of 3 sign groups: A - signs of systemic inflammation (value of hematological parameters), B - signs of cholestasis (change in biochemical parameters), C - data of visual methods, which confirm the origin of obturation of biliary ways. [1, 3] While hospitalization, all patients underwent a full range of laboratory and instrumental examinations. For the diagnosis of cholelithiasis and choledocholithiasis ultrasonography was used. To determine the severity of acute cholangitis, Tokyo Guidelines (2013) were taken. For the classification of complications the Claven-Dindo [4] scale was deployed.

After the clinical diagnosis was made, the patients were divided into 2 groups - studied (agreed to perform the recommended additional exercises in addition to the general principles of rehabilitation [5, 6] - 15 patients (48.39%) and control (adhered only to the general set of dietary recommendations and physical activity in the postoperative period [6] - 16 patients (51.61%). All patients underwent surgical correction of the biliary tract, using both laparoscopic and open surgical interventions depending on the severity of the disease and absolute indications for this type of operation.

In 12 patients, the first stage was performed by endoscopic papillosphincterotomy with lithoextraction. The second stage was laparoscopic cholecystectomy. In 19 patients, an open laparotomy was performed using subcostal access. Data on the type of surgical intervention in the control and study group are given in the table 1.

Table 1

The type of surgical intervention

	Endoscopic cholecystectomy	Open laparotomy
Control group – 16 (51,61%)	5 (31,25%)	11 (68,75%)
Studied group – 15 (48,39%)	7 (46,67%)	8 (53,33%)

In the postoperative period, the control and study groups proceeded to physical rehabilitation, which included a complex of exercise therapy and diet therapy. Physical exercises differed depending on the duration of the postoperative period for each type of surgical intervention and the patients belonging to one of the groups (control or studied). In addition, all patients had no absolute contraindications for therapeutic gymnastics (peritonitis, intoxication of the body, acute cardiovascular insufficiency, serious condition). During endoscopic cholecystectomy in the early postoperative period (1-2 days), the control group (51.61%) performed breathing exercises (starting position - lying on the back, one hand on the chest, the other on the abdomen; alternation of deep inhalation and exhalation), followed the diet and took prescribed medications. In the late

postoperative period (3-6 days), the control group performed walking 15 minutes 3 times a day, followed a diet and took prescribed medications. In the early postoperative period, the study group (48.39%) performed breathing exercises, diaphragmatic breathing (inhaling through the nose, simultaneously inflating the abdomen, exhaling through the mouth, simultaneously retracting the abdomen (6 times), followed the diet and took the prescribed drugs. In the late postoperative period, the study group performed the following activities: starting position supine, arms along the body, legs together, flexion of the legs alternately in the knee joint (imitation of walking, 1 min); lying on the back, legs bent at the hip and knee joints, stand at the buttocks, arms lowered, bend knees and bring them down (4-5 times at a slow pace); lying on your back, raise your legs above the bed, slightly bend your knees; cycling movements imitating cycling (1 min); sitting on the chair, arms to the side, legs together (turns to the sides 4 times); walking (15 min 3 times a day); dieting; taking prescribed drugs. With laparoscopic cholecystectomy, the control group performed diaphragmatic breathing during the early postoperative period, followed the diet and took prescribed medications, and in the late postoperative period - the following exercises: imitation of walking (1 min); walking (15 min 3 times a day). The study group in the early postoperative period performed the following activities: breathing exercises; diaphragmatic breathing (6 times); imitation of walking (1 min); dieting; taking prescribed medications. In the late postoperative period, the study group performed the following activities: lying on the back, raise legs above the bed, slightly bend the knees; imitation of cycling (1min); side turns in the chair (4 times); walking (15 min 3 times a day); dieting; taking prescribed medications. In case of any pain, the exercise was stopped.

Results. With the restoration of adequate bile flow, the functioning of the liver returned to normal. At the same time, a significant decrease in direct and indirect bilirubin was observed in patients of both groups for 1-3 days. The trend towards normalization of AST and ALT was observed in the control group on the 4th day, in the study group - on the 3rd day. Neutrophilia and leukocytosis significantly decreased by the 5th day in the control group of patients, and in the studied group - 4 days after the surgical intervention. Postoperative complications were observed in 4 patients (21.05%), however, their severity did not exceed the 3D degree on the Clavien scale. Complications were observed only after open cholecystectomy, 3 of 4 patients were in the control group. All patients of the studied group noted relief of recovery of normal life and were discharged on average 2 days earlier than patients of the control group.

Conclusion. Cholelithiasis is one of the most common diseases of our time. Acute cholangitis, as the most common complication of cholelithiasis, requires cholecystectomy only in specialized surgical departments. However, only the observance of the set of physical rehabilitation exercises will allow to avoid severe postoperative complications and returning the patient to normal life as quickly as possible.

References:

1. Ничитайло М.Е., В.В. Грубник Минимально инвазивная хирургия патологии желчных протоков. Киев. 2005. 424 с.

- Kimura Y, Takada T, Strasberg S.M., Solomkin J.S., et al. TG 13 guidelines for diagnosis and severity grading of acute cholangitis. *J Hepatobiliary Pancreat Surg.* 2013. 24–34
- Усенко А. Ю., Ярешко В. Г., Ничитайло М. Е., Михеев Ю. А., Андрещеев С. А. TG13: обновленные токийские клинические рекомендации по лечению острого холангита и холецистита. *Клінічна хірургія.* 2015. - № 10. - С. 5–10.
- Dindo D., Demartines N, Clavien P. A. Classification of surgical complications: a new proposal with evaluation in a cohort of 6336 patients and results of a survey. *Ann Surg.* 2004 Aug; 240(2):205-13.
- Дубровский В.И. Лечебная физическая культура (кинезотерапия). М.: *Гуманит. изд. центр ВЛАДОС.* 2001. 608 с.
- Епифанов В.А. Лечебная физическая культура: учебное пособие 2006. 568 с.

THE LOCAL TREATMENT OF APHTHOUS RECURRENT STOMATITIS (RAS)

Research group:

Savychuk O.V., Zaitseva E.M., Shapovalova G.I.
*Bogomolets National Medical University
Ukraine*

Among the lesions of the oral mucosa of children a special place belongs to the chronic recurrent aphthous stomatitis [1, p.158] [2, p. 185], [3, p. 154]. Until recently, certain questions remain about the etiopathogenesis of this disease. Clinical manifestations of RAS in the baby's cavity often occur in the context of general-somatic illness [4, p. 45], [5, p. 229], [6, p. 207]. The use in clinical practice of the generally accepted methods of local RAS treatment have a positive clinical effect, but in their turn, they do not guarantee the achievement of a long inter recurrent period.

The dispensary group consisted of 20 children from 12 to 15 years of age, in whom there were clinical manifestations of RAS in the course of two or three years. Local treatment, clinical and laboratory studies were conducted in the dental center of Bohomolets university: - anesthetics; antiseptic and anti-inflammatory therapy; - keratoplasty therapy by phonophoresis of the gel «Solkoseril». The duration of the procedure was 5 minutes (intensity: 0.3 W / cm³ in steady state of generation - an average of 5-8 sessions).

Patients were treated at home by rinsing with a solution of "Rotoccan" during clinical manifestations and within 5 days after.

The effectiveness of the treatment was evaluated using a laboratory cytological method in accordance with the recommendations of Kimelye E. (1984) on the basis of the calculation of the cellular epithelial index [7, p. 132].

During the second visit, patients noticed improvement in their well-being. The elements of the defeat had respectively the initial shape and size. A cytological study was conducted during the second and fourth visits to the dentist. The cellular epithelial index in the second visit was 4.68 ± 0.31 .

The state of patients on the third day of treatment (third visit to the dentist) was characterized by a significant improvement in their well-being. Patients in the area of the aphtha felt only under the influence of a mechanical stimulus. The bottom of the aphtha was partially purified from fibrinous plaque, during the palpation of the lesion element, a minor pain was diagnosed. At this stage, the keratoplasty preparation "Solkoseril" (gel) was added to the local treatment scheme. To enhance the therapeutic effect, the drug was introduced with the help of a physiotherapeutic method of phonophoresis, which ensured penetration of the drug into deeper layers of mucosa membrane of oral cavity.

During the fourth visit of the patient - a mucous membrane without a severe pastosity and edema. Erosion is reduced in size, the surface of the aphtha is clean, the epithelization areas are marked. A re-cytological study was conducted. The cellular-epithelial index was 2.82 ± 0.23 , indicating a good epithelization of the aphtha. On the sixth day of the prescribed treatment, the mucous membrane had a normal consistency, the elements of the lesion were painless when palpated and had a completely epithelized surface.

After the end of the period of clinical manifestations of RAS patients were given recommendations on oral hygiene and the use of locally in the oral cavity of drugs with immunomodulatory effect in order to increase the inter recurrent period.

References:

1. Савичук О.В. Аналіз стану стоматологічної допомоги дитячому населенню в м. Києві. *Современная стоматология*. 2011. № 2. С. 156-158.
2. Брюзгіна Т.С., Савичук О. В. Стан ліпідного метаболізму у ротовій порожнині при хронічному рецидивуючому афтозному стоматиті у дітей. *Доповіді НАН України*. № 5. С. 183-185.
3. Gorovoj L. Treatment of Helicobacter, Herpes and Candida infections of the digestive tract. *Chitosan in Pharmacy and Chemistry*. 2002. P.151-155.
4. Мельников О.Ф., Шматко В.И., Шаповалова А.И., Ямпольская К.Е. Гуморальные факторы врожденного иммунитета в смешанной слюне у детей с воспалительными заболеваниями ротоглотки. Збірник наукових мат. XVIII Міжнародної наук.-практ. інтернет конф. el-conf.com.ua «Перспективні напрями розвитку науки та техніки». м.Вінниця, 23 березня 2018 р. , частина 2. С. 42-46.
5. Бекетова Г.В., Савичук Н. О., Савичук А. В. и др. Клиническая эффективность микотона в лечении хронических поражений верхних отделов пищеварительного тракта. *Успехи медицинской микологии*. 2003. № 1(1). С. 229.
6. Gorovoj L. Use of chitin-containing preparation Mycoton in pediatric gastroenterology L. Gorovoj, O.Seniouk, G. Beketova ad al. *Grottammare: Atec*. 2000. P. 201-209.
7. Кимеле Э.В. Цитологическая диагностика в стоматологии. *Рига: Звайгзне*. 1984. 181 с.

ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ У ХВОРИХ НА МІОПІЮ, ЩО КОРИСТУЮТЬСЯ НІЧНИМИ ОРТОКЕРАТОЛОГІЧНИМИ ЛІНЗАМИ

Кобзіна Олександра Сергіївна

*Вінницький національний медичний університет ім.М.І.Пирогова
Україна*

Захворюваність на міопію є дуже розповсюдженим станом на даний час. За даними ВООЗ у 2020 році її буде виявлено більше ніж у 2 млрд людей по всьому світу. Особливо гостро у світі сучасних технологій та тенденції до збільшення захворюваності на міопію стоїть питання корекції цієї офтальмопатології. [1]

І останнім часом зацікавленість клініцистів в оцінці впливу патології на життя хворого зростає. І оцінити власне вплив міопії на життя дозволяє саме визначення «якості життя».

Вперше показник «якість життя» було введено 1966 року, а остаточно визнано у медицині у 1977 році.

Якість життя – інтегральна характеристика фізичного, психологічного, емоційного, соціального функціонування пацієнта, заснована на його суб'єктивному сприйнятті.

Специфіка поняття якості життя полягає в тому, що воно включає в себе як об'єктивні, так і суб'єктивні критерії, що характеризують фізичний, психічний і соціальний добробут, сукупність яких становить здоров'я — інтегральний показник, який містить функціональні критерії, симптоми, пов'язані з якимсь захворюванням, психічний стан (депресія, збудження, тривога, соціальна активність тощо).

Для оцінки якості життя використовується загальний опитувальник, анкета, що містить у собі різноманітні критерії, основними з яких є: 1) фізичне, 2) психологічне, 3) громадське життя, 4) довкілля, 5) духовність. У Франції існує спеціальний інститут МАРИ, який займається суто розробкою анкет та опитувальників.

Вперше інтерес до визначення якості життя виник у 1997 році після публікації статті про вивчення осіб з глаукомою, катарактою та макулопатією. [2]

Метою було визначити вплив носіння нічних ортокератологічних лінз на дітей, що мають міопію.

Під спостереженням знаходилась основна група: 24 хворих (48 очей) віком 14-22 років. З яких міопія легкого ступеню у 22 очах, середнього – на 26 очах. Усі користуються нічними ортокератологічними лінзами Paragon. Показником дослідної групи була контрольна група з 15 дітей (30 очей), серед яких міопія легкого ступеня – 18 очей, середнього – 12, які не користуються нічними лінзами. У зв'язку з тим, що опитувальники для використання їх у офтальмологічних хворих недосконалі, частіше за все використовуються один із загальних методів. Найбільш вживаним є опитувальник S-36. Він є «золотим стандартом» серед загальних методів, дозволяє оцінити якість життя людей з різними патологіями, порівняти їх з показниками здорових

людей. Опитування можна проводити з 14 років. У опитувальнику є 36 питань, в яких оцінюються наступні критерії:

1. Фізичне функціонування (ФФ) – показує рівень обмеженості фізичного навантаження. Критерії оцінювання: 0 – дуже обмежує, 52+6,2 – помірно обмежує, 100 – не обмежує. Це є середня арифметична сума при: 1) надмірні зусилля; 2) помірні зусилля; 3) підняття і перестановка сумок із продуктами; 4) підйом на пару сходинок; 5) підйом на 1 поверх; 6) нахили; 7) проходження більше 1 км; 8) проходження кварталу; 9) самостійне одягання та вмивання.

2. Рольове функціонування (РФ) – вплив стану на щоденну рольову діяльність. Чим вище показник, тим менше хвороба заважає. Критерії оцінки (за 4 тижні): 0 – обмежує; 100 – не обмежує. Результат вимірюється як середня арифметична по: 1) менший час праці; 2) менше виконання роботи, ніж планувалось; 3) обмеження в деяких діях; 4) труднощі з виконанням роботи.

3. Життєздатність (Ж) – оцінка життєвого тону. Прямий зв'язок. Підпитання: 1) чи відчували ви себе повним сил; 2) чи відчували ви себе повним енергії; 3) чи відчували фізичне виснаження; 4) чи відчували себе втомленим. Критерії оцінювання: 0 – ніколи; весь час – 100 балів.

4. Соціальне функціонування (СФ) – ступінь, в якому патологія впливає на соціальну активність. Низькі показники відповідають обмеженню соціальних контактів.

5. Рольове функціонування, що обумовлене емоційним станом (РЕФ) – оцінка емоційного стану, який заважає виконувати повсякденну діяльність. В даному випадку діє зворотний зв'язок: чим вищий показник, тим менше емоційний стан впливає на повсякденну діяльність. Підпитання: 1) менше часу провели за роботою; 2) зробили менше, ніж планували; 3) не могли працювати, як зазвичай. Критерії оцінювання: 0 – так; 100 – ні.

6. Психічне здоров'я (ПЗ) – характеризує настрій, депресію, тривогу, позитивні емоції. Низькі показники свідчать про психічне неблагополуччя. Підпитання: 1) ви дратівливі; 2) ви пригнічені і нічому не раділи; 3) відчували себе спокійним; 4) були щасливі. Критерії оцінювання: 0 – весь час; 100 – ніколи.

7. Загальне здоров'я (ЗЗ) – оцінка хворим свого стану в теперішній момент і перспектив лікування. Чим нижче бал, тим нижча оцінка рівня здоров'я.

Встановлено, що в обох групах пацієнтів показники фізичного функціонування майже однакові. У контрольній групі була зміна наступних показників: рольове функціонування за рахунок емоційних проблем (через незручності носіння окулярів під час виконання повсякденних дій тощо) та соціальне функціонування (через глузування, неможливості займатися спортом – особливо водними його видами тощо). Психічне здоров'я в основній групі близько 25 позначок вище, ніж у контрольній за рахунок того, що пацієнти протягом дня відчують себе здоровими. Оцінка загального здоров'я в основній групі досягає відмітки 100, в той час у контрольній 70. (рис.1).

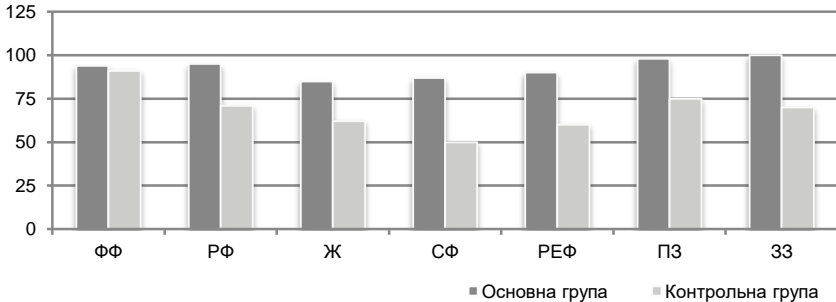

Рис. 1. **Результати даних анкетувань, бали.**
Дані сформовано автором.

Таким чином, користування нічними лінзами впливає на якість життя хворих дітей на міопію. Міопія знижує соціальну активність, погіршує психічний стан, погіршує настрій, адже для погляду вдаль необхідно напружуватись та відчувати дискомфорт.

Застосування опитувальника SF-36 допомагає індивідуально визначити відхилення у всіх сферах життя та вибрати адекватні методи для покращення здоров'я населення.

Список використаних джерел:

1. Лялин, А.Н., Жаров В.В., Кузнецова Г.Е. О тактике лечения приобретенной миопии, основанной на теории адаптации. *Клиническая офтальмология*. № 1. 2013.

ДОСЛІДЖЕННЯ МОЛЕКУЛЯРНОГО ПРОФІЛЮ У ДІТЕЙ З АЛЕРГОПАТОЛОГІЄЮ В РІЗНИХ РЕГІОНАХ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ РЕЗУЛЬТАТІВ БАГАТОКОМПОНЕНТНОГО ТЕСТУ ALEX

Галушко Богдан Леонідович

Науковий керівник: д-р. мед. наук, професор Марушко Ю.В.

*Кафедра педіатрії післядипломної освіти НМУ ім. О.О.Богомольця
Україна*

Вступ. Молекулярна алергодіагностика є інноваційним та сучасним методом для визначення молекулярного профілю у дітей з алергологічною патологією. Визначення даного профілю, який має регіональні особливості, відіграє важливу роль для правильного підбору імунотерапії

Ціль. За допомогою аналізу результатів багатокомпонентного тесту ALEX у пацієнтів з різних регіонів України - визначити головні закономірності у

сенсibilізації до різних молекул і класти молекулярний профіль кожного регіону.

Матеріали та методи. 612 дітей віком від 1 місяця до 18 років були протестовані за допомогою багатокomпонентного тесту ALEX, який почав використовуватись з початку 2018 року. Із них - 237 (38.73%) дівчатка, 375 (61.27%) хлопчики. Відношення пацієнтів по регіонам: Київ - 48.04%, Дніпро - 16.5%, Харків - 13.89%, Одеса - 6.05%, Львів - 5.88%, Івано-франківськ - 5.23%, інші регіони - 4.4%.

Результати отримані під час дослідження і розподілені відповідно до кожного регіону в порядку зменшення кількості сенсibilізованих пацієнтів до даних молекул:

Київ – Fel d 1 (37,07%), Bet v 1 (36,39%), Lol p 1 (33,33%), Phl 1 (30,61%), Amb a 1 (26,53%), Alt a 1 (26,19%), Aln g 1(25,51%), Der f/p 2 (22,45%), Art v 1 (18,71%), Can f 1 (15,99%).

Харків - Fel d 1 (47,06%), Amb a 1 (47,06%), Bet v 1 (34,12%), Alt a 1 (31,76%), Lol p 1 (30,59%), Phl p 1 (25,88%),

Der f 2/Der p 2 (22,35%), Art v 1 (20,00%), Der f 1/ Der p 1 (18,82%), Aln g 1 (18,82%), Phl p 12 (17,65%), Cup a 1 (17,65%), Can f 2 (15,29%).

Дніпро - Amb a 1 (57,43%), Fel d 1 (43,56%), Alt a 1 (28,71%), Bet v 2 (20,79%), Bet v 1 (19,80%), Lol p 1 (18,81%), Phl p 12 (17,82%), Hev b 8 (17,82%), Phl p 1 (16,83%), Amb a 4 (16,83%), Art v 1 (15,84%), Der f 2/Der p 2 (15,84%).

Одеса - Amb a 1 (45,95%), Fel d 1 (35,14%), Alt a 1 (32,43%), Pho d 2 (21,62%), Der f 1 / Der p 1 (18,92%), Der f 2 / Der p 2 (18,92%), Hev b 8 (18,92%), Bet v 2 (18,92%), Lol p 1 (16,22%), Phl p 1 (16,22%), Phl p 12 (16,22%), Bet v 1 (15,51%).

Львів - Fel d 1 (52,78%), Lol p 1 (52,78%), Phl p 1 (52,78%), Der f 1 / Der p 1 (47,22%), Der f 2 /Der p 2 (44,44%), Bet v 1 (36,11%), Phl p 5.0101 (30,56%), Der p 23 (27,78%), Aln g 1 (25,00%), Alt a 1 (19,44%), Art v 1 (19,44%)

Івано-Франківськ - Der f 1 / Der p 1 (46,88%), Der f 2 / Der p 2 (43,75%), Der p 23 (37,50%), Fel d 1 (31,25%), Der p 5 (31,25%), Der p 7 (21,88%), Lol p 1 (18,75%), Phl p 1 (18,75%), Equ c 1 (15,63%), Alt a 1 (15,63%), Phl p 2 (15,63%), Aln g 1 (15,63%), Bet v 1 (15,63%).

Висновок: Молекулярний профіль пацієнтів з різних регіонів України має свої відмінності за рахунок різних кліматичних і географічних зон, що виражається в сенсibilізації до різних рослин, так в східних і південних регіонах превалює сенсibilізація до амброзії, а саме до її мажорної молекули Amb a 1, тоді як в центральних і західних регіонах на провідні місця серед рослин виходять береза, пажитниця та тимофіївка відповідно з їх мажорними молекулами Bet v 1, Lol p 1 та Phl p 1. Спільним для всіх регіонів є рівномірно високе поширення сенсibilізації на свійського kota, кліща домашнього пилу та до грибку роду *Alternaria*, мажорні молекули - Fel d 1, Der f/1 та Alt a 1.

Список використаних джерел:

1. Enrico Heffler, Francesca Puggioni, Silvia Peveri, Marcello Montagni, Giorgio Walter Canonica and Giovanni Melioli : «Extended IgE profile based on an allergen macroarray: a novel tool for precision medicine in allergy diagnosis»
2. Riccio AM, De Ferrari L, Chiappori A, Ledda S, Passalacqua G, Melioli G, et al. Molecular diagnosis and precision medicine in allergy management. Clin Chem Lab Med. 2016. № 54(11). P. 1705-14.
3. Sastre J. Molecular diagnosis in allergy. Clin Exp Allergy. 2010. № 40(10). P. 1442–60.
4. Matricardi PM, Kleine-Tebbe J, Hoffmann HJ, Valenta R, Hilger C, Hofmaier S, et al. EAACI molecular Allergology User's guide. Pediatr Allergy Immunol. 2016. № 27(Suppl 23). P. 1–250.

**КЛІНІКО-ГЕМАТОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА
ПЛАЗМОКЛІТИННОЇ МІЄЛОМИ У ВІДДАЛЕНОМУ ПЕРІОДІ
ПІСЛЯ АВАРІЇ НА ЧОРНОБИЛЬСЬКІЙ АЕС**

Науково-дослідна група:

**д-р. мед. наук Любарець Тетяна Федорівна
д-р. б. наук, професор Мінченко Жанна Миколаївна
канд. б. наук Дмитренко Олена Олександрівна**

Державна установа

*«Національний науковий центр радіаційної медицини НАМН України»
Україна*

Плазмоклітинна мієлома (ПКМ) (класифікація ВООЗ, 2016) посідає одне з чільних місць в спектрі хронічних лімфопроліферативних новоутворень [1]. Серед етіологічних чинників ПКМ певну роль належить іонізуючому випромінюванню (ІВ) [2]. Проаналізовано особливості перебігу захворювання у 111 пацієнтів з плазмоклітинною мієломою (ПКМ), які знаходились на обстеженні та лікуванні у відділенні радіаційної онкогематології ДУ «Національний науковий центр радіаційної медицини НАМН України» протягом 2010–2018 рр. Оцінено основні клініко-лабораторні характеристики ПКМ (рівень ЛДГ, β_2 -мікроглобуліну, альбуміну, кальцію сироватки крові, сечовини, креатиніну та рівня гемоглобіну) з урахуванням статі, радіаційного анамнезу (учасники ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, евакуйовані з зон безумовного відселення, жителі контамінованих територій та група порівняння), стадії ПКМ за класифікацією Durie-Salmon et al. (1975) та ISS (1985).

У опромінених пацієнтів чоловічої статі з I-II ст. ПКМ виявлено помірне перевищення рівня ЛДГ порівняно з нормативними значеннями - $443,92 \pm 185,32$ Од/л, у неопромінених хворих показник був у межах норми -

361,54 ± 171,73 Од/л. Вірогідно вищий рівень β2-мікроглобуліну було визначено для обох категорій осіб, однак його рівень у опромінених був суттєво вищий відносно неопромінених хворих (3,49 ± 0,39 проти 2,53 ± 0,06 мг/л, відповідно, $p = 0,02$). У пацієнтів з необтяженим радіаційним анамнезом концентрація сечовини відповідала нормативному значенню - 6,61 ± 2,53 ммоль/л і була нижчою порівняно з особами, які зазнали дії ІВ - 8,42 ± 4,09 ммоль/л. Рівень кальцію, гемоглобіну та креатиніну в обох групах був у межах норми.

У категорії постраждалих чоловічої статі з ІІІ ст. ПКМ, які зазнали дії ІВ, у співставленні з неопроміненими не різнились значення ЛДГ (685,78 ± 238,03 та 656,03 ± 386,69 Од/л, відповідно), кальцію (2,53 ± 0,20 та 2,33 ± 0,35 ммоль/л, відповідно), сечовини (11,39 ± 8,33 та 8,31 ± 5,71 ммоль/л, відповідно) та креатиніну (158,13 ± 31,84 та 150,04 ± 68,28 мкмоль/л, відповідно) суттєво не різнились. Всі вищезазначені показники в обох групах перевищували референтні значення. Рівень гемоглобіну, навпаки, у опромінених пацієнтів порівняно з неопроміненими, був нижчим: 107,64 ± 23,45 г/л та 118,42 ± 22,61 г/л, відповідно.

У опромінених жінок з І-ІІ ст. ПКМ зміни рівня ЛДГ були подібними до змін у чоловіків: перевищення референтних значень - 546,00 ± 350,73 Од/л, у неопромінених жінок даний показник був в межах норми - 335,85 ± 104,06 Од/л. Рівень креатиніну, незалежно від радіаційного статусу, відповідав нормативному і суттєво не різнився в обох групах (74,20 ± 11,16 та 67,49 ± 17,17 мкмоль/л, відповідно). У постраждалих осіб було діагностоване помірне (8,75 ± 2,76 ммоль/л) зростання рівня сечовини крові відносно референтного значення, у неопромінених він був у межах норми (5,24 ± 1,95 ммоль/л), різниця між обома групами була суттєвою ($p = 0,04$).

У опромінених жінок з І-ІІ ст. ПКМ у співставленні з особами групи порівняння, нижчими за референтні значення був рівень Нb – 109,33 ± 5,20 та 116,86 ± 18,87 г/л, відповідно, та альбуміну – 31,80 ± 10,61 та 38,97 ± 3,95 г/л, відповідно.

Порівняння результатів обстеження пацієнтів жіночої статі з ІІІ ст. ПКМ показало, що у опромінених рівень ЛДГ перевищував норму (559,38 ± 255,84 Од/л), в той час як у осіб з необтяженим радіаційним анамнезом показник знаходився в її межах (396,74 ± 163,39 Од/л), аналогічні зміни визначались стосовно рівня сечовини в обох групах – 8,75 ± 2,76 ммоль/л та 7,52 ± 3,30 ммоль/л, відповідно. Всі останні показники при порівнянні обох груп між собою суттєво не відрізнялись і були помірно нижчими за нормативні: Нb – 92,01 ± 15,56 та 113,75 ± 19,92 г/л, альбумін – 38,80 ± 10,61 г/л та 41,00 ± 5,89 г/л, креатинін – 104,20 ± 11,16 мкмоль/л та 112,30 ± 32,32 мкмоль/л, відповідно.

З урахуванням проведеного дисперсійного аналізу, найбільш інформативними характеристиками для хворих на ПКМ є рівень сечовини ($F = 3,58$; $p = 0,05$) та альбуміну сироватки крові ($F = 4,00$; $p = 0,05$).

В обстеженій групі хворих встановлено достовірні асоціативні зв'язки між наступними показниками перебігу ПКМ: стадіями захворювання за класифікаціями Durie-Salmon (1975) та ISS (I-III) ($\chi^2 = 9,76$; $p = 0,04$); стадією

за класифікацією ISS (1985) та наявністю хронічної ниркової недостатності ($\chi^2 = 27,86$; $p = 0,0001$); статтю хворих та типом парапротеїну ($\chi^2 = 3,88$; $p = 0,05$); статтю хворих і наявністю в анамнезі контакту з ІВ ($\chi^2 = 11,21$; $p = 0,0008$). Вище зазначені клінічні та лабораторні характеристики можуть бути використані в якості критеріїв індексів прогнозування перебігу ПКМ.

Список використаних джерел:

1. Swerdlow S. H., Campo E., Pileri S. A., Harris N. L., Stein H., Siebert R., Advani R., Ghielmini M., Salles G. A., Zelenetz A. D., Jaffe E. S. *The 2016 revision of the World Health Organization classification of lymphoid neoplasms. Blood.* 2016. Vol. 27. P. 2375-2390.
2. Leuraud K., Richardson D. B., Cardis E., Daniels R. D., Gillies M., O'Hagan J. A., Hamra G. B., Haylock R., Laurier D., Moissonnier M., Schubauer-Berigan M. K., Thierry-Chef I., Kesminiene A. Ionising radiation and risk of death from leukaemia and lymphoma in radiation-monitored workers (INWORKS): an international cohort study. *The Lancet Haematology.* 2015. Vol. 2, № 7. P. 276-281.

КОМОРБІДНІСТЬ ПРИ ІШЕМІЧНІЙ ХВОРОБИ СЕРЦЯ

Науково-дослідна група:

Колотілов Олексій Віталійович, Борзова-Коссе Соф'я Ігорівна,
Александрова Катерина Володимирівна, Туркин Дмитро Дмитрович

Науковий керівник: д-р. мед. наук, професор Кравчун П.Г.
Харківський національний медичний університет
Україна

Актуальність. У більшості хворих ішемічна хвороба серця (ІХС) перебігає із різними супутніми захворюваннями та станами, що прискорюють розвиток ускладнень основного захворювання [1].

Мета дослідження: Вивчення характеру супутньої патології у хворих на ІХС.

Матеріал і методи. Проведено ретроспективний аналіз історій хвороб 51 хворого на ІХС. У 34 хворих (66,7%) була встановлена стабільна стенокардія напруги, функціональний клас (ФК) II, у 6 (11,7%) - ФК III і у 11 (21,6%) - постінфарктний кардіосклероз.

Результати та їх обговорення. Супутня патологія виявлена у 22 пацієнтів, що становить 43,1%. Найбільш частими супутніми захворюваннями були: артеріальна гіпертензія - у 38 хворого (74,5%), захворювання легенів - у 9 хворих (17,6%), залізодефіцитна анемія - у 28 (54,9%) і цукровий діабет - у 6 (11,8%). Зайва вага визначалася за показником індексу Кетле (КІ). Під час обстеження нормальний показник ваги був виявлений у 18 (35,3%) хворих. У 15 (29,5%) було виявлено зайву вагу, у 12 (23,5%) діагностовано I ступінь ожиріння, у 4 (7,8%) - II ступінь і лише у 2 (3,9%) чоловіків - III ступінь. Зайва

вага частіше виявлялася у хворих чоловічої статі. Ожиріння I ступеня було відзначено серед чоловіків, II ступеня - однаково часто серед чоловіків та жінок, III ступеня - тільки у чоловіків. Перебіг ІХС частіше за все ускладнювався недостатністю кровообігу - 27 хворих, 52,9%. Серед обстежених у 13 (25,5%) хворих спостерігалася недостатність кровообігу II А стадії, у 10 (19,6%) - II Б стадії, у 2 (3,9%) - III стадія. Інших ускладнення складають: дисциркуляторна енцефалопатія (у 6 хворих, 11,8%), склероз судин головного мозку (у 3 хворих, 5,9%), порушення ритму за типом миготливої аритмії (у 7 хворих, 13,7%). Анемію I ступеня виявлено у 24 хворих (47,1%), II ступеня - у 21 (41,2%) і III ступеня - у 2 (3,9%).

Висновки. Таким чином, у хворих на ІХС найчастіше спостерігається супутня патологія у вигляді артеріальної гіпертензії, залізодефіцитної анемії, захворювань легень та цукрового діабету [2]. Тому, обстеження хворого на ІХС пацієнта повинне починатися з ретельного збору анамнезу та фізикального обстеження з метою визначення найліпшої терапевтичної тактики.

Список використаних джерел:

1. Гогин Е.Е. Гіпертонічна хвороба. М. : Звістка, 1997. 400 с.
2. Європейські рекомендації з профілактики ССЗ в клінічній практиці. URL: <http://www.mif-ua.com>. (дата звернення: 20.01.2019).

МЕДИЧНІ АСПЕКТИ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ ГЕНЕТИЧНО МОДИФІКОВАНИХ ОРГАНІЗМІВ НА СТАН ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Стоян Анна Олегівна

Науковий керівник: професор Губіна-Вакулік Г.І.
*Харківський національний медичний університет
Україна*

Актуальність теми. У XXI ст. продовольча проблема є однією з найважливіших проблем людства планети. Суспільство сьогодення потребує великого та швидкого збільшення загальних обсягів виробництва продуктів харчування та інших товарів повсякденного вжитку. Щотижня населення нашої планети зростає приблизно на 1,4 млн., при цьому темпи виробництва харчового промислового комплексу та продукції взагалі все більше відстають від темпів чисельного зростання населення. У зв'язку зі сформованою ситуацією в світі широко поширені ГМО та вироблені з них продукти харчування, які є аналогами сучасних типових продуктів вжитку та виробляються значними темпами, що покращує загальний продовольчий стан населення. За сучасними прогнозами ЮНЕСКО, до 2055 року чисельність населення в світі наблизиться приблизно до 10 млрд., тому ГМО

стануть невід'ємною частиною харчового раціону кожного мешканця сучасного світу.

Мета. Вивчення теоретичних та медичних аспектів негативного впливу генетично модифікованих організмів на стан здоров'я людини.

Виклад матеріалу. Генетично модифіковані організми (надалі ГМО) – це живі організми, генотип яких був частково або повністю штучно змінений за допомогою детальних та поглиблених методів генної інженерії з метою надання йому бажаних та характерних властивостей. Сучасне населення планети використовує безліч генетично модифікованих продуктів харчування та продуктів промислового вжитку у повсякденному житті. У країнах ЄС та Європі генетично модифіковані продукти і харчові ферменти або добавки є дуже розповсюдженим варіантом заміни природного харчування більш доступним за чисельністю та темпами виробництва. Вони одержані в результаті генної інженерії та застосовуються у виробництві з 1997 року на протязі 20 років. Насамперед, рослинні культури харчового виробництва є підґрунтям задля вирощування чисельної кількості генетично модифікованих одиниць. Рослини сої та кукурудзи – основні представники європейських рослинних генетично модифікованих культур. Сучасний метод розвитку та впровадження виробництва харчових продуктів повинен та має бути спрямований на пошук виходу з продовольчої кризи в найкоротші терміни. Головною метою отримання генетично змінених організмів у складі сучасних продуктів харчування є поліпшення корисних характеристик вихідного організму та удосконалення можливостей зберігання. Завдяки їх поліпшенню зростає стійкість до перепаду температур (підвищення стійкості до низьких температур), шкідників, зростає загальна повсюдна врожайність та калорійність харчових генетично модифікованих продуктів. Подолання продовольчої кризи являє собою використання генетично модифікованих продуктів, як одного з головних видів сучасного харчування задля зниження собівартості та підйому чисельного виробництва та розвитку агросистем [2, с.174].

Лабораторні методи отримання ГМО пов'язані з використанням спеціальних та сучасних молекулярно – біологічних технік, біотехнологій, генної інженерії, рекомбінантних ДНК-технологій. Дослідження британських вчених у 2016 році довели, що ГМО мають пагубну властивість затримуватись в організмі людини. У результаті "горизонтального поширення" та розповсюдження в організмі генетично модифіковані організми є джерелом розвитку шкідливих мікроорганізмів травної системи, які вбудовуються в її генотип. Вбудовані мікроорганізми населяють травний тракт пацієнта, вбирають сторонні гени та вбудовують їх у свою структуру. Частково змінені гени здатні перебудовувати клітини та викликати генетичні мутації. З тривалим використанням генетично модифікованих продуктів серед людства в організмі людини з'явилися гени, які активізують швидке зростання та придбання шкідливих і конформаційно змінених форм, зокрема в овочах та фруктах. Негативний вплив на організм людини та погіршення стану здоров'я, є приводом етіології розвитку алергій та запалень, серйозних порушень загального обміну речовин. Вагомо зростає чисельність збільшення ризику виникнення злоякісних пухлин з подальшою малігнізацією та метастазуванням, пригнічення імунної системи та вплив на дію ендокринної

системи, можливість несприйнятливості організму до окремих медичних препаратів або антибіотиків і порушення функцій залоз внутрішньої секреції. Широке застосування генів стійкості до антибіотиків при створенні ГМО може сприяти поширенню нових штамів хвороботворних бактерій, несприйнятливих до ліків проти інфекцій. У такому випадку багато медичних препаратів будуть повністю неефективними [1, с.121].

Висновок. Людство сьогодні почало змінювати генетичну структуру мікроорганізмів задля одержання нових корисних властивостей та одержання нових продуктів харчування з поліпшеними характеристиками. Генетично модифіковані продукти кожного дня є невід'ємною частиною раціону сучасного суспільства. У сучасному світі ГМО мають не тільки безліч переваг, але і недоліки, які пов'язані з використанням молекулярно – біологічних технологій. Вивчення медичних аспектів негативного впливу ГМО на організм людини та загальний стан здоров'я є необхідною метою сучасного фахівця задля підвищення кваліфікаційного рівня та розробки сучасних методів усунення етіології негативних хвороботворних проявів та наслідків харчування генетично модифікованими продуктами харчування.

Список використаних джерел:

1. Марков А.В. Горизонтальный перенос генов и эволюция. М., 2008. 656 с.
2. Кузнецов В.В., Куликов А.М. Генетически модифицированные организмы и полученные из них продукты: реальные и потенциальные риски. М., 2005. 250 с.
3. Игнатъев И.П., Тромбицкий И.С. Генетически модифицированные организмы и обеспечение биологической безопасности. М., 2007. 350 с.

РІВНІ ЗАХВОРЮВАНОСТІ РАКОМ МОЛОЧНОЇ ЗАЛОЗИ СЕРЕД ЖІНОЧОГО НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Лісова Єлизавета Миколаївна

Науковий керівник: Міщенко М.М.

*Харківський національний медичний університет
Україна*

Актуальність. За даними ВООЗ захворюваність на злоякісні новоутворення посідає одне з перших місць серед основних причин смертності у всьому світі. Так, за статистичними даними у 2018 р. від цього захворювання померло близько 9,6 млн чоловік у світі. Як визначають науковці, кожна шоста причина смерті у всьому світі – онкологічне захворювання. Серед усієї онкологічної патології перші місця посідає рак молочної залози. Злоякісні новоутворення (ЗН) жіночих репродуктивних органів в Україні посідають одне з перших місць в структурі загальної онкологічної захворюваності й смертності жіночого населення. Станом на поточний рік зареєстровано майже 2,09 млн хворих на рак молочної залози у всьому світі, а смертність від цього захворювання лише за останній рік

досягла 627 тис. осіб [1]. Очевидно, що проблема злоякісних новоутворень молочної залози є не тільки медичною, а й загальносоціальною, оскільки вона безпосередньо впливає на демографічні показники як в усьому світі, так і в нашій країні.

Мета – дослідити динаміку рівнів захворюваності та смертності жіночого населення від раку молочної залози за 2013–2016 рр.

Матеріали та методи: дані Національного канцер-реєстру України (НКРУ) за 2013–2016 рр.

Результати. Захворюваність на рак молочної залози (C50) серед жіночого населення України за 2013 р. склала 19,2% від усієї загальної захворюваності ЗН населення України; за 2014 р. – 19,5%; за 2015 р. – 20,6%; за 2016 р. – 20,3%. Впродовж 2013–2016 рр. найбільш враженим контингентом від раку молочної залози були жінки у віці 55–64 роки (~26%). За період 2013–2016 рр. простежувалося збільшення відсотку захворюваності цією патологією. Так, питома вага ЗН молочної залози в структурі смертності від усіх ЗН населення України: 2013 р. – 20,5%; 2014 р. – 20,1%; 2015 р. – 20,3%; 2016 – 20,2%.

У 2013 р. було зареєстровано 16626 випадків захворювання серед жіночого населення України, а у 2014 р. – 13641 випадок (дослідженням не було охоплено населення всієї України (за виключенням АР Крим, Донецької та Луганської областей)). За 2015 р. загальна кількість випадків захворювання склала 14332, тобто показник збільшився на 5,1%. У 2016 р. було зареєстровано 14406 випадків, що на 0,1% більше, ніж у 2015 р.

Близько половини всіх випадків захворювання було виявлено при проведенні профілактичних оглядів (48,1% – 2013 р., 50% – 2014 р., 47,6% – 2015 р., 45,4% – 2016 р.). При цьому, спеціалізованим лікуванням було охоплено приблизно 83,0% первинних хворих.

У 2013 р. загальна кількість померлих від раку молочної залози дорівнювала 7429 випадків (грубий показник смертності 32,3); при цьому 10,0% з числа вперше захворілих не прожили 1 року, а 0,4% випадків було діагностовано після смерті. За 2014 р. було зареєстровано 5874 померлих від ЗН молочної залози серед жінок (грубий показник смертності 30,2); при цьому показник вперше захворілих жінок, які не прожили 1 року, знизився до 2,2%; 0,3% діагнозів було встановлено після смерті. У 2014 р. смертність залишилась майже на тому самому рівні – 5863 померлих (грубий показник смертності 30,2); серед яких не прожили 1 року 9,7%; 0,3% – діагноз встановлено після смерті. У 2016 р. померла 5851 жінка (грубий показник смертності 30,2); 9,8% з числа вперше виявлених – на 1 році.

Висновки. У загальній структурі онкологічної патології серед жіночого населення України ЗН молочної залози входять до першої п'ятірки з показником 19,2–20,6%. Впродовж 2013–2016 рр. спостерігалось поступове зменшення показника смертності від ЗН молочної залози (від 32,3 до 30,2). Відзначено достатньо низький рівень виявлення ЗН молочної залози при проведенні профілактичних оглядів (45,4–50,0%). Єдиним ефективним методом поліпшення результатів лікування жінок, хворих на рак молочної залози, є результативний скринінг та діагностика на початкових стадіях

захворювання, що забезпечить сприятливий прогноз лікування та високий показник загального виживання.

Список використаних джерел:

1. Cancer – fact sheets. World Health Organization. URL: <http://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/cancer> (дата звернення: 01.12.2018).
2. Бюлетень Національного канцер-реєстру № 16 - "Рак в Україні, 2013-2014". URL: http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL_16/index.htm (дата звернення: 01.12.2018).
3. Бюлетень Національного канцер-реєстру № 17 - "Рак в Україні, 2014-2015". URL: http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL_17/index.htm (дата звернення: 01.12.2018).
4. Бюлетень Національного канцер-реєстру № 18 - "Рак в Україні, 2015-2016". URL: http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL_18/index.htm (дата звернення: 01.12.2018).
5. Бюлетень Національного канцер-реєстру № 19 - "Рак в Україні, 2016-2017". URL: http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL_19/index.htm (дата звернення: 01.12.2018).

РОЗПОВСЮДЖЕНІСТЬ ПОРУШЕНЬ ФОРМУВАННЯ ЗУБІВ У ДІТЕЙ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ СТАНУ ЗАГАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я

канд. мед. наук, доцент Любарець Світлана Федорівна
Національний медичний університет імені О.О. Богомольця
Україна

Зростання поширеності вад твердих тканин зубів у дітей, зокрема гіоплазії емалі, зумовлених порушенням їх закладки та розвитку виникає внаслідок дії різноманітних ендогенних та екзогенних чинників і проявляється кількісним та якісним порушенням будови та складу емалі [1, 2].

Мета дослідження: підвищити ефективність діагностики порушень формування зубів (ПФЗ) у дітей. Об'єкт дослідження: порушення формування зубів (системна гіоплазія емалі (СГЕ), молярно - різцева гіпомінералізація емалі (МРГ)). Обстежено 2024 дитини – мешканців п'яти регіонів України. Найвища поширеність ПФЗ була встановлена у дітей Північного регіону України з 3 – ю групою здоров'я – 36,3 %. Із них – СГЕ (її хронологічна форма) була діагностована у 30,43 % осіб, МРГ – у 5,87 %. У 31,93 % дітей цього регіону з 2 – ю групою здоров'я були встановлені вади твердих тканин зубів: СГЕ – у 19,53 %, МРГ – у 12,4 %. При обстеженні 254 осіб дитячого віку – мешканців Західного регіону ПФЗ діагностовано у 26,77 %, із них – СГЕ у 24,41 %, МРГ – у 2,36 %. В Східному та Південному регіонах СГЕ та МРГ були констатовані у 18,99 і 2,53 % та у 20,37 і 1,85 % осіб, відповідно. Із 167

мешканців Центрального регіону ПФЗ діагностовано у 19,76 % дітей: СГЕ - у 14,97 %, МРГ – у 4,79 %. Різна розповсюдженість ПФЗ по регіонам може бути пов'язана з комплексом факторів, у тому числі зовнішнього середовища, які діяли протягом перших років життя дитини.

Список використаних джерел:

1. Леус П.А. Некариозные болезни твердых тканей зубов: учеб-метод. пособие. Минск : БГМУ, 2008. 56 с.
2. Weerheijm K.L. Molar incisor hypomineralisation (MIH): clinical presentation, aetiology and management. Dent. Update. 2004. P. 9-12.

ТАКТИКА ЛІКУВАННЯ НЕУСКЛАДНЕНОГО КАРІЄСУ ПОСТІЙНИХ ЗУБІВ У ДІТЕЙ В УМОВАХ ЗАГАЛЬНОГО ЗНЕБОЛЕННЯ

Коваль Ольга Іванівна, Біденко Наталія Василівна
Національний медичний університет імені О.О.Богомольця
Україна

Актуальність. Поширеність карієсу постійних зубів у дітей України є високою і подекуди досягає 90%-92,4% [2,13]. Водночас лікування таких дітей, особливо за наявності субкомпенсованої та декомпенсованої форм карієсу, є доволі складним завданням для стоматолога, зважаючи на морфологічні особливості зубів та загальносоматичний стан дітей [1,2,4,5,12,13]. Одним із важливих факторів, який перешкоджає роботі стоматолога, психологічний стан дитини. Як правило, в цьому віці діти вже мають елементарні фобії, пов'язані із зубним болем або негативним досвідом відвідування стоматолога [14]. Негативні поведінкові реакції, які виникають під час відвідування стоматолога, в результаті відчуття страху, тривоги, дискомфорту часто унеможливають проведення якісного стоматологічного лікування. Водночас не викликає сумніву те, що стоматологічне здоров'я дитини є суттєвою складовою формування здорового організму людини в цілому. Одним зі шляхів вирішення проблеми є санація порожнини рота у даного контингенту дітей в умовах загального знеболення [3,8,9,10].

Мета дослідження: обґрунтування обсягу і послідовності виконання стоматологічних маніпуляцій при лікуванні неускладненого карієсу постійних зубів у дітей в період вторинної мінералізації в умовах загального знеболення.

Матеріали та методи дослідження. Було проведено санацію порожнини рота в умовах загального знеболення 19 дітям віком від 6-ти до 18-ти років на базі Стоматологічного медичного центру НМУ імені О.О. Богомольця. Метод анестезіологічного забезпечення обирав лікар-анестезіолог, на нього покладалась відповідальність за зроблений вибір [11]. Всі діти мали

негативний досвід відвідування стоматолога та відчуття зубного болю (елементарні фобії) та належали до III-V груп загальносоматичного здоров'я [14]. Лікування здійснювалось в 1 або 2 відвідування. Всього було проліковано 51 постійний зуб.

Результати дослідження. Обстежувані діти мали переважно субкомпенсовану та декомпенсовану форми карієсу. Діти віком від 6 до 8 років в 100% випадків мали декомпенсовану форму карієсу. Інтенсивність карієсу в даній групі дітей становила $8,85 \pm 0,22$, що відповідає дуже високому рівню. Така ситуація пояснюється високою інтенсивністю уражень тимчасових зубів, та незадовільною гігієною порожнини рота (індекс Green-Vermillion становив $2,98 \pm 0,13$).

В групі дітей віком 8-10 років також переважала декомпенсована форма карієсу (80%). Інтенсивність карієсу відповідала дуже високому рівню за рахунок уражень тимчасових зубів і становила $8,25 \pm 0,38$. Індекс Green-Vermillion дорівнював $2,71 \pm 0,12$.

В групах дітей віком 10-12 та 12-18 років переважала субкомпенсована форма карієсу. Інтенсивність карієсу серед дітей 10-12 років відповідала дуже високому рівню ($6,75 \pm 0,31$), серед дітей 12-18 років – високому рівню ($6,1 \pm 0,52$). Індекс Green-Vermillion становив $2,47 \pm 0,11$ та $2,93 \pm 0,21$ відповідно.

Відсоток неускладненого карієсу серед всіх уражених постійних зубів склав 69,56%.

Найчастіше карієсом уражались зуби жувальної групи (76,47%). В групі дітей, віком 6-8 років та 8-10 років високий відсоток ураження карієсом мали перші моляри (66,66% та 58,82% відповідно). Серед дітей віком 10-12 років високий відсоток неускладненого карієсу мали також премоляри – перші (37,5%) та другі (25%). Серед дітей віком 12-18 років найчастіше неускладненим карієсом були уражені другі премоляри (35,71%) та другі моляри (42,86%). Отже, карієс превалював у зубах, що знаходились на етапі вторинної мінералізації.

При лікуванні дітей враховували особливості стоматологічної санації в умовах загального знеболення, такі як: обмеження кількості відвідувань; обмеження часу проведення лікування (40 ± 20 хв.); дотримання певного проміжку часу між повторними відвідуваннями (з метою повної реабілітації організму дитини); високу інтенсивність карієсу, що зумовлювала технічну складність виконання певних стоматологічних процедур за короткий проміжок часу; неможливість (складність) проведення допоміжних методів обстеження дитини до лікування, а також в найближчі терміни після лікування та при диспансерному спостереженні; неможливість (складність) проведення навчання індивідуальній гігієні порожнини рота в повному обсязі, що пов'язано з психологічними особливостями даних дітей. Крім цього, часто доводилось стикатись з безвідповідальністю батьків, які могли знехтувати повторним відвідуванням та виконанням рекомендацій лікаря, що спонукало до застосування більш радикальних методів лікування. Зважаючи на перераховане, у подібних випадках доцільно частіше використовувати методи непрямого покриття пульпи, відтермінованого пломбування та застосування пломбувальних матеріалів з профілактичною дією.

Враховуючи викладене вище та власний клінічний досвід, нами запропоновано схеми лікування неускладненого карієсу постійних зубів у дітей на різних етапах їх розвитку в умовах загального знеболення з урахуванням стоматологічного діагнозу та стану загального здоров'я (таблиця).

Таблиця 1

Вибір лікувально-профілактичних методів при лікуванні неускладненого карієсу постійних зубів

Діагноз	Профе-сійна гігієна порожнини рота;	Глибоке фторування емалі, «Tooth Mouse» в домашніх умовах	Пломбу-вання каріозних порожнин СЦ	Ліку-вальна проклад-ка (твердіюча гідроксидкальцій-вмісна паста)	Довготривала тимчасо-ва пломба (ЦОЕ)	Профілактичне покриття фісур СЦ
Початковий та поверхневий гострий і хронічний карієс зубів на стадіях росту кореня і його стабілізації	+	+				
Гострий та хронічний середній карієс на стадії росту та стабілізації кореня (С, III)	+		+			+
Гострий середній карієс на стадії росту та стабілізації кореня (Д, IV-V)	+		+	+		+
Гострий глибокий карієс на стадії росту та стабілізації кореня (С, Д, III-V), хронічний глибокий карієс на стадії росту та стабілізації кореня (Д, IV-V)	1	+			+	
	2	+		+		+
Хронічний глибокий карієс на стадії стабілізації кореня (С, III)	+		+	+		+

Примітки:

СЦ – склоіономерний цемент хімічного тверднення

ЦОЕ – цинкоксидевгенольна паста

С – субкомпенсована форма карієсу

Д - декомпенсована форма карієсу

I, II, III, IV, V - група загального здоров'я дитини.

Глибоке фторування при початковому та поверхневому карієсі повторювалось під час диспансерного спостереження дитини.

При двоетапному методі лікування гострого глибокого карієсу перерва між прийомами становила мінімум 2 тижні, при постійному пломбуванні тонкий шар лікувальної прокладки міг залишатися на дні каріозної порожнини.

В усіх випадках батькам надавались рекомендації стосовно догляду за порожниною рота дитини, включаючи регулярне чищення зубів під їх контролем.

Ефективність результатів лікування неускладненого карієсу постійних зубів за запропонованими схемами, проведеного в умовах загального знеболення, оцінювалась через 2 роки після санації порожнини рота. Ускладнення карієсу виникли у 15,67% лікованих зубів, переважно в зубах із середнім та глибоким карієсом при гострому його перебігу. Так, із 23 зубів з діагнозом «середній карієс» ускладнення спостерігали в 4 зубах (17,39%), при лікуванні глибокого карієсу (14 зубів) ускладнення спостерігали в 3-х зубах (21,43%). Дана ситуація може бути пов'язана зі складністю проведення діагностики, незадовільною гігієною порожнини рота, психологічними особливостями дітей даного віку, а також недбалим ставленням батьків до стоматологічного здоров'я своєї дитини.

Висновки: Лікування неускладненого карієсу постійних зубів у дітей шкільного віку в умовах загального знеболення потребує чітких та ретельно обдуманих дій з боку стоматолога. На підставі власного клінічного досвіду нами запропоновано послідовність виконання і обсяг стоматологічних маніпуляцій для лікування в умовах загального знеболення різних форм карієсу постійних зубів з урахуванням стоматологічного та соматичного здоров'я дитини, а також стадії розвитку зуба. Результати контрольних оглядів через 2 роки свідчать про достатньо високу ефективність запропонованого підходу, що може бути рекомендованим для широкого застосування в стоматологічній практиці.

Список використаних джерел:

1. Беззушко Е.В. Взаємозв'язок карієсу зубів із соматичною патологією в дітей, які проживають у районах, різних за екологічною ситуацією. / Е.В. Беззушко, І.В. Микитчак. *Український стоматологічний альманах*. 2012. №4. С.115-117.
2. Воевода О.О., О. І. Остапко. Особливості клінічного перебігу карієсу постійних зубів у дітей молодшого шкільного віку. Львів. 2014. С.16-17.
3. «Дитина-стоматолог-батьки» – запорука успішного лікування / В.М.Кузнецов, О.І.Прохно, П.Б.Коваль, О.М.Косенко. *Неонатологія, хірургія та перинатальна медицина*. 2015.Т. V, №4 (18). С.19-26.
4. Кузник Н.Б., О. І. Годованець. Стоматологічний статус дітей із супутньою соматичною патологією. *Буковинський медичний вісник*. 2010. Том 14, № 1 (53). С.45-47.
5. Лещук С.Є. Структура інтенсивності карієсу постійних зубів у дітей з бронхіальною астмою. Львів. 2014. С.46-47.

6. Опанасюк Ю. В. Протоколи надання стоматологічної допомоги. *ТОВ Видавничий інформаційний центр «Світ сучасної стоматології»*. 2005. 236с.
7. Попруженко Т.В. Сравнительный анализ эффективности стоматологической санации дошкольников, выполненной в условиях седации или без фармакологического пособия. *Стоматологічні новини*. 2014. Вип. 13. С.73-75.
8. Прохно О.І. Авторське право на науковий твір “Анкета для оцінки психологічного стану дитини перед стоматологічним втручанням.” №55126 від 02.06.2014.
9. Прохно О.І., Коваль П.Б. Авторське право на науковий твір «Показання до стоматологічного втручання у дітей під загальним знеболенням в амбулаторних умовах.» №55125 від 02.06.2014р.
10. Семенова Н. Страх боли в стоматолога. *Московский психотерапевтический журнал*. №2. С.114-130.
11. Стош В.И., С. А. Рабинович, Е. В. Зорян. Руководство по анестезиологии и оказанию неотложной помощи в стоматологии. Москва. 2002. 287с.
12. Смоляр Н.І., Бондарчук Н. І. Взаємозв'язок карієсу тимчасових зубів з патологією опорно-рухового апарату. Львів. 2014. С.86-87.
13. Хоменко Л.О. Терапевтическая стоматология детского возраста. 2010.С.525.
14. Olga I. Prokhno. Clinical and psychological basis of indications for oral cavity sanitation in children of different ages under general anesthesia: Olga I. Prokhno, Petro B. Koval. *International conference Materials, Methods and Technologies*. Bulgaria. 2014.. V.8.
15. Prokhno O.I. Treatment of caries and its complications in preschool children under general anesthesia. *International Conference on European Science and Technology*. Munich. Germany. 2015. October 21-22. P.266-272.

ABSCHNITT 16. SOZIALE KOMMUNIKATION UND KULTURELLE BILDUNG

ІННОВАЦІЇ В ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ

Цюкало Анжеліка Володимирівна
Університет митної справи та фінансів
Україна

Інноваційна тенденція в індустрії гостинності проявляється завдяки здатності генерувати різноманітні інновації в дану сферу, що забезпечить успішний розвиток готелю. Широкомасштабне застосування ноу-хау, а також їх комбінації, породжують нові послуги, продукти та технології. Якщо готель не залучається до будь-якого інноваційного процесу, його діяльність рано чи пізно стає менш ефективною, а його конкурентоспроможність буде поступово втрачатися.

Усі види, підвиди інновацій та рівні їх прояву створюють інноваційний простір. На Рисунку 1 показано бачення інноваційного простору та його внутрішніх процесів [1].

У реальному житті існують помітні прогалини між основними етапами інновацій та їх застосуванням у готельній індустрії. Ці прогалини можуть бути достатньо та практично пояснені обмеженим фінансуванням, високими інвестиційними ризиками тощо.

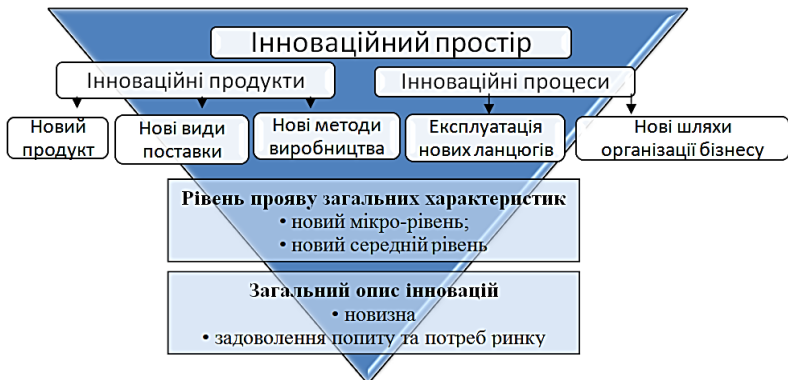

Рис. 1. Інноваційний простір [1]

Ключовим критерієм ефективної діяльності готельної індустрії є насамперед те, наскільки задоволені гості пропонованими готельними послугами.

Ретроспективний аналіз ставлення гостей готелю до якості обслуговування, що був проведений у 2000 та 2016 роках, показав високу чутливість гостей до якості обслуговування.

Дослідження, опубліковані в 2016 році авторитетною медіа компанією US News&World Report, довели, що готелі втрачають основну частку своїх клієнтів через низьку якість обслуговування. Ці висновки ґрунтувалися на аналізі відповідей питання «Чому готелі втрачають своїх клієнтів?» [2]. Зібрані дані наведено на Рисунку 2.

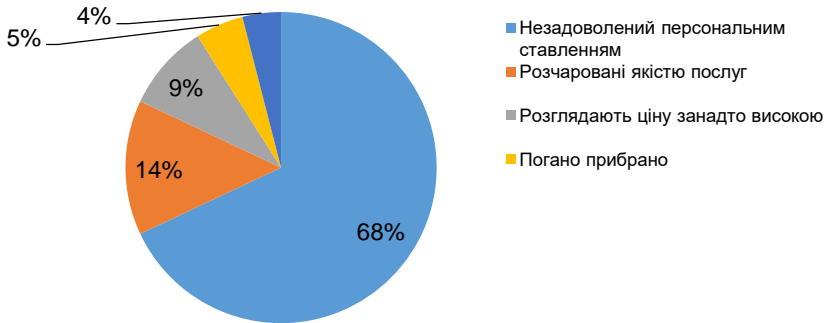

Рис. 2. Дані опитування медіа компанією US News&World Report

Результати опитування підтверджують важливість персоналізованих послуг, адже майже 14% респондентів були розчаровані якістю отриманого обслуговування. Ринок готельного сервісу постійно змінюється, клієнти прагнуть отримувати більш якісні та індивідуальні готельні послуги, а туристи вимагають додаткових вигод поза межами комплексу, що призводить до вищої конкуренції на готельному ринку. Споживачі більше не задовольняються комфортабельними та добре облаштованими приміщеннями, їх потрібно вражати, переконувати і навіть перемагати.

Інновації в індустрії гостинності залежать від створення нематеріальних активів, а це означає надання споживачеві вигідної вартості оплати. У цьому відношенні нематеріальні активи можуть бути гарним настроєм, духовним або культурним розвитком або наданням унікального досвіду.

Інноваційна діяльність багатогранна та охоплює різні сектори, тоді як інновації можуть проявлятися у багатьох формах. Іноземні та українські вчені розробили різні класифікації інновацій для регулювання концепції. Відповідно до класифікації J.A. Шумпетера інновація може означати: нові продукти, нові джерела постачання, нові способи виробництва, експлуатація нових ринків та нові способи організації бізнесу (управління) [3].

Проте всі класифікаційні критерії не можуть відображати характер та особливості інновацій у галузі гостинності в цілому. Ми вважаємо, що найбільш підходящими в цьому відношенні є такі класифікаційні критерії, як: тип інновацій та новизни на існуючому ринку, глибина змін, безперервність та інноваційний час. Однак слід зазначити, що деякі інновації можуть

характеризуватися лише одним із цих критеріїв, а у деяких мають проявляються два-три критерії.

Наступна таблиця описує конкретні способи впровадження різних видів інновацій у галузі гостинності.

Таблиця 1

Види інновацій у індустрії гостинності [4]

Вид інновацій	Опис	Способи впровадження в готельному бізнесі
Матеріально-технічні	Створення нових матеріалів, продуктів, послуг та технологій, нових способів надання послуг, покращення старих	Розширення спектру спеціалізованих та еквівалентних типів об'єктів для заснування відповідно до потреб туристів
Економічні	Поява нових ринків викликана впровадженням нових продуктів та технологій, створенням сучасних способів купівлі продажу товарів	Розширення організацій готельного бізнесу від центру до периферії, стирання "білих місць" у географічному просторі індустрії гостинності
Організаційні та управлінські	Нові рішення та підходи в управлінні та організації робочого процесу	Реалізується у формі вдосконалення моделей гостинності, що використовуються організаціями (європейські, азійські, американські, східноєвропейські моделі)
Соціальні	Нові ідеї та рішення з метою вирішення соціальних та культурних проблем, з якими стикається суспільство	Впровадження нових концепцій на основі розширення видів туризму (ділового туризму, освітнього туризму, екотуризму, паломництва тощо)
Маркетингові	Нові чи значно вдосконалені маркетингові методи, що включають основні зміни в дизайні та упаковці продуктів, застосування нових методів продажу та презентацій продуктів (послуг), презентація та просування на ринках, розробка нових стратегій ціноутворення	Реалізація результатів маркетингових досліджень, спільного досвіду експертів, дослідження конкурентів тощо, наприклад, розробка та впровадження концепції сенсорного маркетингу

Список використаних джерел:

1. Авер'янов Б.І. Шлях до зірок готелю. Сочі, 2000.
2. Corinthia Nevskij Palace Today. 2002. Spring
3. Segal-Horn S. Strategy in Service Organizations. *The Oxford Handbook of Strategy*. Eds. DO Faulkner, A. Campbell. Oxford, 2003. Vol.2. P.466-499.
4. Farthing N. Meridien Puts Back Target for Occupancy and Profit. *Leisure & Hospitality Business*. 2002.October 3. - P.4.

ВПЛИВ ДОСЛІДЖЕНЬ ШАМПОЛЬЙОНА НА ДЕШИФРУВАННЯ КРИПТОГРАФІЧНОГО ПИСЬМА ЄГИПТУ

Поліщук Анна Романівна

Науковий керівник: канд. мист., доцент Оборська С.В
*Київський національний університет культури і мистецтва
Україна*

Розгляд впливу досліджень Шампальйона на дешифрування єгипетського криптографічного письма представляє собою актуальне дослідницьке питання для науки. Адже, письмо - основний і найважливіший інструмент збереження, накопичення та передачі інформації, а єгипетське письмо одне з найдавніших відомих людству. В умовах розвитку інформаційного суспільства важливо дослідити витoki писемності. Адже єгипетське криптографічне письмо одне з перших відомих людству, його дешифрування дало змогу прочитати невідому історію давньоєгипетської цивілізації. Криптографічне письмо древнього Єгипту мало рушійний вплив на формування культури древнього Єгипту, сучасного Єгипту та світової культури в цілому.

Криптографічне письмо Єгипту використовувалося протягом 3500 років, та поділялося на три основних види: ієрогліфіка, ієратика, демотика.

Уможливив розшифрування єгипетських ієрогліфів, знайдений у 1799 Розеттський камінь, з вибитими на ньому трьома ідентичними за змістом текстами, у тому числі двома давньоєгипетською мовою – написаними давньоєгипетськими ієрогліфами і єгипетським демотичним письмом, який являє собою скорочений скоропис епохи пізнього Єгипту, і один давньогрецькою мовою. Першим кому вдалося вірно дешифрувати єгипетські ієрогліфи був французький вчений-лінгвіст Жан-Франсуа Шампальйон. Оскільки на той час давньогрецька мова була відома лінгвістам, то зіставлення трьох текстів послужило відправною точкою для розшифрування єгипетських ієрогліфів.

Розглядаючи демотичну частина напису, Шампальйон переконався, що вона містить деякі знаки, що увійшли в коптський алфавіт, в основному складений на основі грецьких літер. Він встановив, що гліф, який зображує роту гадюку, в ієрогліфічному написі Розеттського каменю позначав займенниковий суфікс 3-ї особи однини чоловічого роду і що із цього ієрогліфа виникла коптська літера для звуку f (ϣ), яка передає той же суфікс у коптській мові. У демотичному тексті вдалося виділити власні імена, а також зіставити граматичну структуру демотичної й коптської мов. Шампальйон потребував доказів наявності у стародавніх єгиптян фонетичної передачі мови. Грунтуючись на відкриттях Акерблада, він склав власний фонетичний алфавіт. Він прочитав записані демотичними знаками грецькі царські імена – Александр, Птолемей, Береніка, Арсіноя, і шість інших власних імен (у тому числі Діген й Ірина). Несподіванкою виявилось грецьке слово στυάξιν – «платня», також записане фонетично демотичними знаками.

Провівши частотний аналіз, у грудні 1821 року він переконався, що 486 грецьким слова м відповідають 1419 ієрогліфів, тобто в єгипетській частині

напису виявилось б значно більше значеннєвих одиниць, аніж слів у його грецької частині, якщо вважати кожний окремий знак ідеограмою [1, с. 43].

Вчений переконався, що в єгипетській ієрогліфіці є фонєми (на цю думку його наштовхнуло зіставлення відкритого ним третього стилю староегипетського письма – ієратики з демотикою та ієрогліфікою). Озброївшись цією концепцією і спираючись на спосіб написання в Розеттському тексті імен єгипетського царя Птолемея та цариці Клеопатри, Ж.Ф.Шампольон 14 вересня 1822 р. прочитав в іншому ієрогліфічному написі імена фараонів Рамзеса II і Тутмоса III і, таким чином, довів, що не лише греко-римські, а й єгипетські імена писалися з використанням фонем. Отож ключ до дешифрування староегипетського письма було знайдено, і 1822 р. став роком народження нової науки – єгиптології.

Список використаних джерел:

1. Шампольон Ж.Ф. Дешифровка египетских иероглифов : сб. статей / отв. ред. И. С. Кацнельсон. М. : Наука, 1979. 140 с.
2. Истрин В.А. Возникновение и развитие письма. М. : Наука, 1965. 599 с.
3. Письменность древнего Египта. URL: <http://www.egyptolog.ru/pismennost/pismennost.htm>.
4. Солкин В.В. Египет: вселенная фараонов. М. : Кучково поле, 2014. 616 с.
5. Шкуркіна В.М. Умови виникнення графічних форм знаків-символів (на прикладі клинопису, єгипетських та китайських ієрогліфів). *Культура України*. 2013. Вип. 44. С. 211-220.

КУЛЬТОВІ ПИСЬМЕННИКИ ХХ СТОЛІТТЯ: ЕРНЕСТ ХЕМІНГУЕЙ, ФРЕНСІС СКОТТ ФІЦДЖЕРАЛЬД, ДЖЕК ЛОНДОН ТА ПРИНЦИПИ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ У ЇХНІХ ТВОРАХ

Козовий Віталій Андрійович

*Львівський державний університет фізичної культури ім. І. Боберського
Україна*

У даній роботі представлені вибрані цитати та ситуації з творів трьох видатних американських письменників: Ернеста Хемінгуея (*Старий і море, Сніги Кіліманджаро, Чоловіки без жінок, Переможець не отримує нічого*), Френсіса Скотта Фіцджеральда (*Кохання останнього магната, Багатий хлопець*) та Джека Лондона (*Син вовка, Жага до життя*) (останній писав ще задовго до Хемінгуея та Фіцджеральда), відповідні риси характеру, відношення до життя та жінок і причини, з яких дані джерела досі залишаються популярними та актуальними.

В обраних письменників був власний стиль та жанр, наприклад Хемінгуей описував полювання, війну, природу; Фіцджеральд акцентував на житті

багатих та впливових людей, а Лондон висвітлював жагу до життя, пригоди та виживання в складних природних умовах..

Ознайомитись з даними можна у таблиці 1.

Таблиця 1

Репліки та уривки з творів Ернеста Хемінгуея, Френсіса Скотта Фіцджеральда, Джека Лондона стосовно деяких моральних, естетичних та вольових якостей людини

Автор	Репліки/уривки
Ернест Хемінгуей	<p>- ... <i>«втрачати надію – це ідіотизм, крім того, здається це гріх»</i>[1], - репліка головного героя роману (рибалку), «заклик» вірити у власні сили.</p> <p>- ... <i>коли він брався за якусь діло, ніколи не згадував про минуле</i>[1], - життя – це рух вперед і минулі програти чи перемоги, потрібно залишити у минулому.</p> <p>- ... <i>Все, що потрібно, дається самою природою і кожен пізнає все, що треба, без наставників і у цьому сенсі всі є рівними, хто б де не був і не жив</i> [2], - на все свій час, природа подбала про те, щоб люди мали можливість вчитись і розвиватись.</p> <p>- ... <i>Він зруйнував свій талант тим, що не використовував його, що зраджував самому собі і своїм переконанням, випивкою, лінощами, бездіяльністю, снобізмом, гордістю та упередженістю, всіма правдами і не правдами</i> [2], - авторове роз'яснення про те, як окремий індивід припиняє пошуки свого місця під сонцем. Земні спокуси та гріхи, у кінцевому положенні позбавляють людину перспектив на щасливе життя.</p> <p>- ... <i>Страху більше немає... Натомість, з'явилося щось нове. Найголовніше у чоловікові, те що робить його чоловіком</i>[2], - роздуми автора про зрілість чоловіка. Чоловік стає чоловіком долаючи труднощі (автор наводить «полювання», як приклад).</p>
Френсіс Скотт Фіцджеральд	<p>- ... <i>«голови не плечах недостатньо»</i>[3], - репліка головного героя, яка настановує на думку, що марними є сподівання на легкий та швидкий успіх, навіть за умов прекрасного володіння ремеслом.</p> <p>- ... <i>«Під личиною успішного ділка криється нещасна людина»</i>[3], - у пошуках слави та багатства, люди зазвичай порушують закони Божі, моралі та просто здорового глузду для отримання бажаного.</p> <p>- ... <i>«Щоб мати успіх, треба змусити себе серйозно взятися за справу»</i>[4], – легковажність та неучтво не є вірними путівниками у будь-якій справі і щоб отримати бажане, - потрібно багато працювати.</p> <p>- ... <i>Через спідницю і пропав, точніше через цілу вервечку спідниць</i>[3], - на шляху людина часто зіштовхуватиметься зі спокусами: лінощами, жінками, алкоголем тощо. З роками всі ці спокуси або зникнуть, або втомлять людину, а втрачені можливості повернути не вдасться.</p>
Джек Лондон	<p>- ... <i>«хвалькуваті розмови – перша ознака слабкості, а ті хто здатні на великі вчинки, - тримають язик за зубами»</i>[5], - той, хто багато говорить, як правило, мало робить.</p> <p>- ... <i>«молитва діє, тільки коли її підкріплює сила м'язів»</i>[5], - люди інколи забувають, що треба вчитися жити своїми зусиллями, а молитва, яка не пов'язана з конкретними вчинками та діями, не приводить до конкретних результатів.</p>

У всіх письменників спільним залишається наступне – віра у свої сили та робота над собою, робота, яка принесе відповідні результати. У працях

письменників чоловік постає сильним (фізично і морально), відданим, вольовим та у деяких творах успішним та багатим.

Список використаних джерел:

1. Фіцджеральд Ф.С. Кохання останнього магната: вестерн. Харків : Фоліо, 2017. 188 с.
2. Фіцджеральд Ф.С. Багатий хлопець та інші історії. К. : Знання, 2017. 270 с.
3. Хемінгуей Е. Старий і море. Л. : Видавництво Старого Лева, 2017. 104 с.
4. Лондон Дж. Сын волка : рассказы. Санкт-Петербург : Азбука, 2016. 384 с.
5. Хемингуэй Э. Снега Килиманджаро. Москва : Издательство АСТ, 2017. 256 с.

МОДА ЯК КУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ

Воловатова Альона Олександрівна

Науковий керівник: д-р. психол. наук, професор Просандеева Л.Є.
Київський національний університет культури і мистецтв
Україна

Зарубіжні та українські вчені неодноразово звертались до вивчення феномену моди у різних культурах. Мода сприяє збереженню культурної традиції, символізує соціальний статус, спрямовує поведінку і встановлює межі дозволеного і бажаного, виступає засобом досягнення суспільного визнання. Відтак культурологічний підхід є актуальним, адже мода напряму пов'язана з культурними явищами. Специфіка культурологічного підходу полягає в тому, що він дозволяє розглядати моду в якості специфічного інституту культури, з'ясовує умови, завдяки яким діють культурологічні механізми моди. Такий підхід дозволяє адекватно ідентифікувати моду як об'єкт дослідження і досконально вивчати її.

Для того, щоб вивчити феномен моди в дискурсі культурного середовища в роки незалежності України, слід звернутися до самого визначення поняття моди. На нашу думку, мода – це засіб ідентифікації; вона дозволяє сучасній людині солідаризуватися з собі подібними. Відомо також, що мода може маніфестувати певні ідеї, інформувати публіку про ту чи іншу подію. Вважається, що мода робить людину цікавою і привабливою. Таким чином моду визначають як культурний механізм поновлення, зміни людини і суспільства.

Поняття мода виникло у досить віддалені періоди історії культури й існувало в різних сферах соціального життя. Мода характерна не тільки в контексті зовнішнього вигляду людини в цілому, а й для характеристики таких окремих категорій як одяг, зачіска, аксесуари, прикраси, макіяж. Втім мода відкладає свій відбиток і на мистецькі жанри: архітектура, живопис, музичне мистецтво. Також мода завжди робила внесок в повсякденне життя та побут суспільства. Характерний вплив моди на громадські будівлі, дизайн та інтер'єр житлових приміщень, марки та дизайн автомобілів, тканини та посуд,

художне оформлення періодичних видань та книг. Загалом, мода завжди мала вплив на спосіб життя людини та норми її поведінки [4].

На початку XXI століття мода як феномен культури незмінно викликає інтерес як у вчених так і у звичайних людей, які щодня зустрічаються із цим поняттям у повсякденному житті. Пояснюється це тим, що мода – одне з найбільш непостійних, мінливих і непередбачених складових культури, яке зазнає різних впливів і чутливе до ряду тенденцій в світовій культурі. Плинність, рухливість, мінливість моди в цілому є амбівалентним. З одного боку, мода зазнає впливів ззовні: економічних, політичних, соціальних, етичних, естетичних, релігійних. З іншого боку, вона сама має здатність впливати на різні компоненти культури. Мода може впливати й на моральні основи й засади суспільства, і на естетичні погляди, і на політичні переваги. Втім важливим фактором є те, що мода, хоча й асоціюється насамперед з одягом і зовнішнім виглядом, зовсім не обмежується тільки цими сферами культури й культурної діяльності людини.

Мода у Новий час відповідає потребам людей, створюється на замовлення сучасного суспільства і стає окремою ланкою суспільної структури. В той же час професійна діяльність в цій галузі набуває престижу.

Сучасні вітчизняні фахівці у сфері моди шукають в найбагатшому арсеналі народного мистецтва аутентичні риси, що сьогодні набувають особливої актуальності. Найбільший інтерес фахівців викликають ті області народної творчості, що націлені на створення ідеальних естетично-практичних властивостей об'єктів матеріального середовища. Відшліфовані століттями об'єкти українського народного мистецтва успішно сполучають у собі естетичні, функціональні, ергономічні та технологічні властивості.

Наприклад, саме тому, великої популярності в Україні набуває етнодизайн – проектна діяльність зі створення сучасних форм матеріального середовища з використанням традиційних елементів культури певного етносу. Етнічний дизайн – це мистецька течія, що виникла як альтернатива до технократизму сучасного життя і зумовлена прагненням зберегти самотність народної культури [3, с. 39].

На сьогодні слова про національну самосвідомість, відродження національної культури України звучать дуже часто. Масові заходи, пов'язані з певними моментами історії нашої країни, етнічні й фольклорні фестивалі, конкурси етнічної моди – все це відбувається щорічно в багатьох регіонах України й одержує державну підтримку. Українські модельєри у своїх колекціях одягу, взуття, різних аксесуарів звертаються до творчого переосмислення національних мотивів і їхньому художньому втіленню в різних формах сучасних виробів. Художники від моди сміло використовують у новій якості форми давнього національного одягу, їх структурне сполучення, стилістику, орнаментальні мотиви та етнічні ознаки.

Наприклад, модний одяг від дизайнерів Юлії Магдич, Анни Козак, Христини Рачицької, Любці Чернікової набув стрімкої популярності в Україні та закордоном. Дизайнери роблять акцент на етнічних орнаментах, якими вдало декорують вбрання з льону, шерсті, кашеміру, вельвету.

В умовах вітчизняного сьогодення, українська мода знаходиться у пошуках сумісності інтенсивної модернізації та культурної спадщини. Основна проблема при цьому полягає в співвідношенні модернізаційного відновлення, з одного боку, та ціннісної наступності з іншого. Саме тому актуальними сьогодні стають стратегії розвитку моди, які мають нові соціокультурні функції, що мають за основу модель «традиція – інновація».

Важливими перспективами розвитку моди є, по-перше, врахування етнографічних традицій українського народу (звернення до фольклору), а, по-друге, активна робота з арт-простором, у тому числі в міському середовищі.

Список використаних джерел:

1. Людина у просторі сучасної культури. Дизайн в контексті культурних практик сучасності (мода, реклама, шоу-бізнес, естрада, туристична діяльність) : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 25-26 берез. 2015 р. / Нац. спілка художників України [та ін.]; [редкол.: Абізов В. А. та ін.]. Київ : Ун-т «Україна», 2015. 252 с.
2. Мигаль С.П., Дида І.А., Казанцева Т.С. Біоніка в дизайні просторово-предметного середовища. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2014. 225 с.
3. Митрошенков О. Что придет на смену постмодернизму? URL: <http://metamodernizm.ru/chto-pridet-na-smenu-postmodernizmu>.
4. Simmel G. Fashion. *The American Journal of Sociology*. 1957 [1904]. LXII, 6, May. P. 541-558.

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК КУЛЬТУРНО ДОЗВІЛЛЕВИХ ПРАКТИК АНТИЧНОГО РИМУ

Капран Ангеліна Олександрівна

Науковий керівник: канд. мист., доцент Оборська С.В.
*Київський національний університет культури і мистецтв
 Україна*

Метою даної статті є розгляд особливостей становлення та розвитку культурно-дозвіллевих практик Античного Риму, адже проблема функціонування дозвілля в античному Римі не досліджена комплексно вченими, що негативно позначається на розвитку сучасної сфери дозвілля. Ідеться про наявну суперечність між об'єктивною необхідністю взаємодії античної й сучасної культур дозвілля та браком концептуальних наукових досліджень античного дозвілля, що дозволило б мобілізувати історико-культурний досвід епохи античного Риму для поліпшення сучасного дозвілля.

На дозвіллеву культуру Стародавнього Риму суттєво вплинула Давньогрецька культура. Щоправда, у Стародавньому Римі вже не існувало триєдиної хореї, багато розваг були запозичені не лише з Греції, а й з інших країн Сходу і Заходу. Як наслідок спостерігається певна вторинність дозвіллевої культури римлян, хоча з'являються і нові форми дозвілля, які,

втім, носять жорсткий, а інколи жорстокий характер. Це стосується, в першу чергу, таких видовищ як цькування тварин, гладіаторські бої, ярмарки потвор (людей і тварин з фізичними вадами).

Одною з найвидовищніших форм античного дозвілля Стародавнього Риму було театральне дійство. Історія святкових театралізованих дійств налічує близько тридцяти століть. Вони виникли в Стародавній Елладі. В основі такого дійства було природне прагнення людського організму до відпочинку після роботи. Поєднуючись із релігійним почуттям, це прагнення пов'язане з упровадженням свят, тобто таких днів відпочинку, які водночас відзначалися особливим відправленням культу. Про божественну, ігрову та моральну сутність свята міркував ще Платон. Він створив соціально-виховну концепцію, в якій процес виховання характеризувався як полярна політика, оскільки процес цей складали правильно спрямовані страждання і задоволення. Під задоволеннями у своїх «Законах» він мав на увазі, зокрема й інститут свята, контрольований державою, разом з усіма його складовими: піснями, танцями, іграми, вином і ін. Адже все це дарували людям боги як певну можливість правильного виховання і виправлення вже наявних недоліків: «Боги зі співчуття до людського роду, народженого для праці, встановили замість перепочинку від цієї праці божественні святкування, дарували муз, Аполлона, їх ватажка, і Діоніса як учасників цих святкувань, щоб можна було виправляти недоліки виховання на святкуваннях з допомогою богів».

Принцип «хліба і видовищ» характерний для способу життя Древнього Риму. Видовища мали певну мету – спрямувати думки натовпу на користь існуючого режиму. Це досягалось пишнотою урочистостей, видовищ і споруд, які впливали на уяву й фантазію народних мас. Серед давніх театральних дійств римлян слід відзначити сатурналії та Гладіаторські ігри в Римі, що існували як специфічна форма політичного впливу на маси. Вони були своєрідними сигніфікаторами римської політичної та соціальної історії і вважалися в той час акцією загальнодержавною, здатною забезпечити імператорові підтримку мас. Утім програма кривавих видовищ, шанованих римлянами, поступово розширилася. Дедалі частіше на арені влаштовували бої з дикими звірами. Для Риму також характерне загальне захоплення цирком, де обов'язково проводилися змагання колісниць. Хто б не керував державою, процвітала вона чи роздиралася міжусобицями, загрожували їй вороги або ж легіони мали успіх – у ті дні жителі «вічного міста» думали тільки про одне: який візник здобуде перемогу. У Римській імперії на безкоштовні розваги та бенкети витрачалися шалені гроші, а задля втіхи громадян і честолюбства політиків на аренах гинули тисячі.

Варто окремо розглянути давньоримський танець. Танець Стародавнього Риму був своєрідним нащадком танцю Стародавньої Еллади. «Золотий вік Октавіана Августа» (30 рік до н. е. - 14 рік н. е.) – розквіт пантомімічно-танцювального мистецтва. Професійні виконавці танцю в Давньому Римі отримали назву мімів. Був створений перший придворний професійний театр мімів. Дійства були драматичними (трагедія, комедія, сатира). З'явилася нова форма пантомімічно-танцювальної творчості – італічний танець: синтез

грецької оркестрики – трагічної (евмелії), комічного (кордака) і сатиричного (сакінісу) [125, с. 131].

Показовим було те, що римські імператори самі найчастіше виступали в досить аморальних пантомімічно-танцювальних дійствах у ролі міма (Калігула, Нерон, Комод, Каракалла). Усі театральні дійства найчастіше мали вигляд оргій, еротичних видовищ, де панувала пристрасть, емоції, розбещеність.

Невід'ємною складовою масової культури Атичного Риму були гладіаторські бої. Гладіаторство було важливим суспільно-політичним явищем Стародавнього Риму доби республіки, коли воно зародилося, і періоду імперії, коли досягло свого розквіту. Гладіатори визначали не тільки естетичні смаки стародавніх римлян, але й впливали на політичну ситуацію в державі. Гладіаторські школи були осередком їх підготовки, основою воєнізованих загонів гладіаторів, які використовувалися в політичній боротьбі або як засіб посилення боездатності війська.

Гладіатори та гладіаторські бої були відомі в Давньому Римі з IV ст. до н. е. Бої гладіаторів стали одним із символів римської військової системи та відіграли особливу роль у політичному житті Стародавнього Риму.

Зростаюче зацікавлення гладіаторськими іграми вимагало завжди мати в розпорядженні міста велику кількість добре навчених бійців. Школи гладіаторів стали з'являтися як в Італії, так і в провінціях. Гельмут Хефлінг у монографії «Римляни, раби, гладіатори: Спартак біля воріт Риму» зазначає, що найдавніші відомі нам гладіаторські школи були засновані в Капуї в період Республіки. Навчанням та підготовкою гладіаторів займалися інструктори, більшість з яких в минулому були гладіаторами. Зазвичай, кожен такий інструктор був фахівцем з підготовки лише одного типу гладіаторів, наприклад ретиаріїв чи секуторів. Зустрічалися і професіонали у двох-трьох дисциплінах.

Гладіатори тренувались на невеликій арені, розташованій в центрі гладіаторської школи. Тренувальна зброя була незагостреною і, зазвичай, на початкових етапах навчання, дерев'яною. Тренувальний щит (можливо, плетений з гілля) і дерев'яний меч важили вдвічі більше справжніх, бойових зразків.

Кожен гладіатор вважав найбільшою перемогою право на свободу. Якщо протягом трьох років гладіатор залишався живим, то його звільняли від виступів у амфітеатрі, він залишався в школі ще два роки, після чого отримував повне звільнення. Найціннішою нагородою, яку міг отримати гладіатор, вважався рудіс (дерев'яний меч). Вручення рудіса означало, що гладіатор звільняється від гладіаторської повинності. А через п'ять років боєць міг отримати ковпак (pileus) як символ повного звільнення. Також гладіатор міг викупити себе сам, проте в імперський час таке звільнення поступово зникає.

В подальших роках доби республіки, а згодом імперії використання гладіаторських шкіл і самих гладіаторів у політичних цілях тільки зростало. Влада втручається у будь-які сфери життя суспільства, намагаючись їх контролювати. Усілякого роду видовище, зокрема і гладіаторські ігри та їх

організація, береться під контроль імператора і стає лише його прерогативою. Володіючи при тому фінансовими засобами для організації видовищ, імперська влада перетворює масові видовища у потужний політичний інструмент управління.

Висновок. Розваги античних римлян дуже схожі на сучасні, в першу чергу, видовищністю і масштабністю. Головна ж відмінна риса полягає в тому, що дозвілля, а вірніше саме суспільство, стало гуманнішим. Зараз вже важко собі уявити, щоб люди вбивали і калічили один одного заради примхи юрби, государя або слави. А ось така ідея стародавніх, як Олімпійські ігри, прижилися в нашому суспільстві і, головним чином, завдяки тому, що вони вписуються в нашу систему цінностей.

Список використаних джерел:

1. Античный мир. Современный словарь-справочник / Авт.-сост. М.И. Умнов. М. : Наука, 2000. 480 с.
2. Брабич В., Плетнева Г. Зрелища Древнего Мира. М. : Искусство, 1971. 80 с.
3. Волошин Д.А. Гладийторские бои как политическое массовое зрелище и средство «социальной дрессуры» (Рим эпохи Империи). URL: http://antik-ya.ru/events/cl-civ-%202011/call_for_papers.
4. Герман Н.Ю. Очерки культуры Древнего Рима. М. : Изд-во им. Сабашниковы, 1990. 188с.
5. Измайлов Г.В. История древних миров. Минск : Эра, 1996. 264 с.
6. Ильинская Л.С. Древний Рим. М. : Моск. Лицей, 1997. 432 с.
7. История Древнего мира. Древний Рим / А.Н. Бадак [и др.]. М. : АСТ; Минск : Харвест, 2008. 861 с.
8. Історія європейської цивілізації. Рим / під ред. Умберто Еко; [пер. з італ.: Л.Д. Ципоренко та ін.]. Харків : Фоліо, 2014. 1102 с.
9. Ковалев С.И. История Рима. Новое издание, исправленное и дополненное / под ред. проф. Э.Д. Фролова. СПб. : ООО «Издательство «Полигон», 2002. 864 с.
10. Хефлинг Г. Римляне, рабы, гладиаторы: Спартак у ворот Рима / пер. с нем.; Послесл. и коммент. Е.В. Ляпустиной. М. : Мысль, 1992. 271 с.
11. Сергиенко М.Е. Жизнь древнего Рима. Журнал «Нева». СПб. : Издательско-торговый дом «Летний Сад», 2000. 368 с.

ABSCHNITT 17

MILITÄRWISSENSCHAFT, NATIONALE SICHERHEIT UND SPORT

MOTIVATION OF IMPLEMENTATION OF INDEPENDENT PHYSICAL EXERCISES FOR THE PREVENTION OF YOUNG PEOPLE OBESITY AND DIABETES TYPE 2

Yehor Polyvanov

Scientific supervisors: PhD in Medical Sciences, Associate professor Pichurin V.,
PhD in Engineering Sciences, Associate professor Kondratjuk N.
*Oles Honchar Dnipro National University
Ukraine*

Obesity is a disease that has now affected more than 110 million children and young people. It is depressing that if this trend continues, by 2022 the number of obese children and adolescents will exceed the number of their peers with moderate or reduced body weight. These projections were made based on the results of an investigate conducted by the Imperial College London and the World Health Organization (WHO). According to the lead author of the study, Professor Majid Ezzati, «... as a result of this dynamic, a generation of children and adolescents who are obese and at an increased risk of type 2 diabetes can grow up ...»

On this basis, it is necessary to take measures to eliminate this trend. We analyzed the existing WHO programs. On the basis of which it was concluded that in addition to developing food and adjusting diets that promote weight loss and signs of type 2 diabetes, it is necessary to reduce the time that children and young people spend at monitors, screens, smartphones and find effective motivational effects to increase the level of physical activity (promotion of rolling rest and sports [1, 2].

It should also be noted that the problem of developing a healthy lifestyle and health promotion through a balanced nutrition, physical culture and sports has not lost its relevance today. At the same time, motivation based on statistics, which reflects a sharp decline in the health of young people, both due to environmental and social problems in society, is of great importance. These factors are accompanied by constant stress, turning into depression, daily psychological stress, fatigue at the end of the school day and in this regard, the reluctance of the modern person to realize the importance of physical culture and sports. Young people choose inactive rest at home, although physical activity in their lives is necessary to not only improve the mood and improve the figure, but also to prevent non-communicable diseases and premature aging of the body.

According to the Ministry of Health, students, especially first-year students, are highly vulnerable to acquiring various body dysfunctions, as they encounter

various problems in learning, adapting in a new team and communicating with new tutors. Motor load decreases and, as a result, a number of health problems occur. The fight against these phenomena lies in one solution - physical education, which is an integral part of training in educational institutions. But, unfortunately, not all student youth understand the benefits of these education. For a better understanding of the benefits of physical culture, it is necessary to form a motivations complex.

Motivation is the urge to act; psychophysiological process that governs human behavior and contributes to his self-organization and self-improvement.

Therefore, it is necessary to develop the motivational component in the strategy of physical education and sports among young people. The main criteria for the motivational component are to inform about the need for physical activity, physical improvement as the main and available means of getting rid of stress, depression, as well as prevention of cardiovascular, nervous diseases, obesity and its consequences - type 2 diabetes [3].

As an information component, the proposed distribution of messages / materials about the consequences of obesity and type 2 diabetes, the danger of pain and suffering, amputation of limbs, early disability and the ability to be healthy and successful for many years.

It can be said with confidence that the proposals put forward will affect almost all young people, since they contain non-verbal effects on all existing people psycho-types, more precisely their phobias. Someone is mortally afraid of becoming ugly, someone afraid to become a loser, to become lonely and a burden. This approach will allow increasing visits to physical education training and sports, dancing, outdoor games and active recreation.

By increasing the oxygen supply, there will be improving the oxidative processes in the body. There will be tangible positive changes in studies: work capacity will increase, concentration, memory and knowledge will improve.

As you can see, the formation of motivation for physical culture and sports is a rather multifaceted and complex process. Therefore, we proposed an elementary approach: combining theoretical knowledge of the existing consequences, discussing them among academic teams with a teacher and curator with the possible involvement of medical professionals.

In addition, to increase the importance of motivation to perform independent physical exercises for the prevention of obesity and type 2 diabetes, it is necessary to place informational messages in the universities, make stands, create informational content in social networks for constant non-verbal and verbal impact on young people about the increasing numbers of the sick, disappointing future projections, catastrophic consequences after identifying diseases, expensive medications and associated diseases. At the same time, it is necessary to reflect the ease of transition to a new way of life and the prevention of these depressing effects, denoting that 30 minutes a day of physical activity (physical culture, yoga, dancing, dance movements to favorite music, brisk walking, light fitness at home, office exercises etc.) will not allow deterioration of health. In addition, they increase the cardiovascular system, adjust hormones, improve

mood, and destroy excess calories, lead to a normal amount of sugar in the blood and make studying interesting and informative.

References:

1. The tenfold increase in the number of children and adolescents with obesity over the past forty years: a new research by Imperial College London and the WHO: web site. URL: <https://www.who.int/ru/news-room/detail/11-10-2017-tenfold-increase-in-childhood-and-adolescent-obesity-in-four-decades-new-study-by-imperial-college-london-and-who> (appeal date: 01/17/2019).
2. Polyvanov Y.A., Maletskiy M.V., Murzenko Y.S. Justificatoin and development of chocolate technology with stevioside to reduce the risk of disease diabetes type. *Proceedings of the 3rd International scientific congress of scientists of Europe*: Premier Publishing s.r.o. Vienna, 2019. P. 681 – 685.
3. Drokina K.E. Formation of motivation to engage in physical education and sports among students. *Youth Science Forum: Humanities: Elect. Sat Art. on mat. XXXV Intern. stud scientific-practical conf.* 2016. № 6 (34). URL: [https://nauchforum.ru/archive/MNF_humanities/6\(34\).pdf](https://nauchforum.ru/archive/MNF_humanities/6(34).pdf) (appeal date: 01/17/2019).

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

канд. військ. наук Павленко Сергій Олександрович
*Національна академія Національної гвардії України
Україна*

Ратифікувавши Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами - членами, з іншої сторони, Україна отримала інструмент та дороговказ для своїх перетворень. Виконання вимог цієї Угоди дає можливість Україні в подальшому стати повноцінним членом в Європейському Союзі. Такими вимогами є відповідність Копенгагенським критеріям - параметрам, яким мають відповідати держави - члени Європейського Союзу.

Прагнення України йти шляхом модернізації економіки, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, подолання технологічної відсталості, створення нових робочих місць, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, виходу на світові ринки в тому числі ринок Європейського Союзу, – відображені в Указі Президента України «Про Стратегію сталого розвитку України - 2020».

Метою Стратегії є впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі. Задля цього рух уперед

здійснюватиметься за певними векторами, один із яких, вектор безпеки – це забезпечення гарантій безпеки держави, бізнесу та громадян, захищеності інвестицій і приватної власності. Україна має стати державою, що здатна захистити свої кордони та забезпечити мир не тільки на своїй території, а й у європейському регіоні [1].

На основі Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України [2], визначено систему поглядів на розвиток безпекових та оборонних спроможностей України у середньостроковій перспективі, сформованих на оцінки безпекового середовища та фінансово-економічних можливостей держави, здійснених у рамках комплексного огляду сектору безпеки і оборони України.

Сектор безпеки і оборони це система органів державної влади, Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, правоохоронних та розвідувальних органів, державних органів спеціального призначення з правоохоронними функціями, сил цивільного захисту, оборонно-промислового комплексу України, діяльність яких перебуває під демократичним цивільним контролем і відповідно до Конституції та законів України за функціональним призначенням спрямована на захист національних інтересів України від загроз, а також громадяни та громадські об'єднання, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки України.

Сектор безпеки і оборони України складається з чотирьох взаємопов'язаних складових: сили безпеки; сили оборони; оборонно-промисловий комплекс; громадяни та громадські об'єднання, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки. Функції та повноваження складових сектору безпеки і оборони визначаються законодавством України [3].

Сили безпеки - правоохоронні та розвідувальні органи, державні органи спеціального призначення з правоохоронними функціями, сили цивільного захисту та інші органи, на які Конституцією та законами України покладено функції із забезпечення національної безпеки України;

Сили оборони - Збройні Сили України, а також інші утворені відповідно до законів України військові формування, правоохоронні та розвідувальні органи, органи спеціального призначення з правоохоронними функціями, на які Конституцією та законами України покладено функції із забезпечення оборони держави;

Оборонно-промисловий комплекс України - сукупність органів державного управління, підприємств, установ і організацій промисловості та науки, що розробляють, виробляють, модернізують і утилізують продукцію військового призначення, надають послуги в інтересах оборони для оснащення та матеріального забезпечення сил безпеки і сил оборони, а також здійснюють постачання товарів військового призначення та подвійного використання, надання послуг військового призначення під час виконання заходів військово-технічного співробітництва України з іншими державами.

Слід зазначити, що Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, призначеним для виконання

завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з іншими органами - із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону України, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань, організованих злочинних груп та організацій [4].

У мирний час Національна гвардія України входить до складу сил безпеки і виконує правоохоронні функції, а також розвиває спроможності, необхідні для виконання завдань у складі сил оборони.

Із введенням воєнного стану Національна гвардія України приводиться в готовність до виконання завдань за призначенням в умовах дії правового режиму воєнного стану, входить до сил оборони, виконує завдання та підпорядковується відповідно до положень Закону України "Про правовий режим воєнного стану" та Закону України "Про Національну гвардію України".

Фінансування складових сектору безпеки і оборони здійснюється за рахунок і в межах коштів, визначених у Законі України про Державний бюджет України на відповідний рік, а також з інших не заборонених законодавством джерел.

Обсяг видатків на фінансування сектору безпеки і оборони має становити не менше 5 відсотків запланованого обсягу внутрішнього валового продукту, з яких не менше 3 відсотків - на фінансування сил оборони.

Оцінка стану складових сектору безпеки і оборони, свідчить, що сучасний його стан не дає змоги забезпечити гарантоване реагування на актуальні загрози національній безпеці України. Як приклад, нерозв'язаними проблемами у секторі безпеки і оборони залишаються:

довготривале фінансове та матеріальне забезпечення складових сектору безпеки і оборони за залишковим принципом, недосконалість процесу формування, координації та взаємодії складових сектору безпеки і оборони під час вирішення спільних завдань із забезпечення національної безпеки;

незавершеність процесу побудови ефективної системи управління ресурсами у кризових ситуаціях, що загрожують національній безпеці;

недосконала система планування та спільного застосування військ (сил) та засобів, їх підготовки та забезпечення;

Найбільш актуальними у середньостроковій перспективі залишатимуться такі загрози:

кризові явища у національній економіці, неефективність антикризових заходів, що призводять до виснаження фінансових ресурсів держави, обмежують її можливості щодо фінансового забезпечення реалізації державної політики національної безпеки.

Подолати зазначені проблеми передбачається шляхом цілеспрямованого реформування та розвитку сектору безпеки і оборони із запровадженням уніфікованої системи планування та управління ресурсами на основі сучасних європейських та євроатлантичних підходів, що дасть змогу підвищити його інституційну та структурну збалансованість і створити

ефективний комплексний та багатофункціональний державний інструментарій забезпечення національної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Указ Президента України Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
2. Указ Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 року «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України» URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92/2016>.
3. Закон України Про національну безпеку України URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
4. Закон України Про Національну гвардію України URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18>.

ВАЖЛИВІСТЬ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ДЛЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Рогальський Володимир Іллч
викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
Україна

Організація фізичної підготовки поліцейських усіх категорій є найбільш актуальним питанням формування якісного складу правоохоронної системи. Умови сьогодення вимагають застосування нових (інноваційних) підходів та методик при організації фізичної підготовки майбутніх працівників поліції. Така теза обумовлена необхідністю формування в них стійких вмій та навичок, які вони будуть застосовувати здійснюючі практичні заходи із забезпечення публічної безпеки та громадського порядку.

Існуюча система організації фізичної підготовки у правоохоронних органах не повною мірою забезпечує належний рівень фізичної готовності особового складу до виконання службових обов'язків, не достатньо сприяє підвищенню ефективності освітнього процесу підготовки курсантів та слухачів ВНЗ та ефективності управління процесом фізичного вдосконалення особового складу.

В умовах нестабільної соціально-політичної ситуації в Україні досить актуальним і важливим є питання підготовленості працівників поліції до ефективного виконання службових обов'язків. Дослідження цього питання сприятиме підвищенню рівня протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Ураховуючи положення Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року, у якому зазначено, що працівники поліції для охорони прав і свобод людини, запобігання загрозам публічній безпеці та порядку чи

припинення їх порушення застосовують у межах своєї компетенції поліцейські превентивні заходи та заходи примусу. Поліція для виконання покладених на неї завдань може застосовувати інші заходи, визначені окремими законами [1].

Фізична підготовка особового складу правоохоронних органів України – це педагогічно спрямований процес забезпечення спеціалізованої фізичної підготовленості до професійної діяльності зі специфічними професійними характеристиками. Фізична підготовка в правоохоронних органах має забезпечувати збереження здоров'я, творчої і трудової активності, усебічний розвиток фізичних якостей, професійно важливих умінь і навичок працівників, необхідних для виконання службово-оперативних завдань [2].

Відповідно до вимог наказу МВС України від 26 січня 2016 року № 50 [3], заняття з фізичної підготовки передбачають формування й удосконалення в поліцейських: рухових умінь і навичок, необхідних у повсякденній діяльності й у разі виникнення екстремальних ситуацій; витривалості, швидкісних і силових показників, які забезпечують можливість переслідування правопорушника та перевагу в силовому протистоянні під час його затримання, зокрема з подоланням природних і штучних перешкод; навиків самоконтролю за фізичним станом, станом здоров'я у процесі виконання фізичних вправ; практичних навичок застосування прийомів фізичного впливу.

Високий рівень фізичної підготовленості, досконале володіння технікою і тактикою застосування заходів фізичного впливу, навичками самозахисту та прийомами рукопашного бою в штатних й екстремальних ситуаціях оперативно-службової діяльності – професійний обов'язок кожного працівника поліції.

Фізична підготовка як навчальна дисципліна є компонентом цілісного розвитку особистості. Це складова загальної культури та професійної підготовки поліцейських, невід'ємна частина освітнього процесу, значущість якої полягає в гармонізації духовних і фізичних сил, формуванні таких цінностей, як здоров'я, фізична розвинутість, досконалість і психічна стійкість [2].

На виконання Закону України «Про вищу освіту» та з метою якісної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації пропонуємо запровадження на базі факультетів ВНЗ МВС постійно діючих сертифікованих освітніх програм за обраною тематикою серед курсантів, студентів, викладачів, правоохоронців-практиків, ад'юнктів, викладачів ВНЗ та ін. Щорічне проведення науково-технічних заходів з проблем фізичної підготовленості працівників Національної поліції України.

Список використаних джерел:

1. Загальна фізична підготовка працівників Національної поліції України : метод. рек. / [уклад.: Моргунов О. А., Соколов О. А., Калюжний М. Г., Лозовий Є. А.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Ф-т № 2, Каф. спец. фіз. підготовки ; за заг. ред.. В.В. Сокурєнка. Харків : ХНУВС, 2017. 124 с.: іл.

2. Закон України «Про Національну поліцію». Київ: Вид. Паливода А. В., 2015. 104 с.
3. Застосування заходів фізичного впливу для затримання правопорушника, озброєного холодною зброєю: метод. рек. / [уклад. Моргунов О.А., Ярещенко О.А.] МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. спец. фіз. підготовки ф-ту № 2. Харків : ХНУВС, 2017. 28 с.
4. Оптимізація навчально-методичного забезпечення підготовки поліцейських : пропозиції та рек. за результатами проведення круглого столу (16 груд. 2016 р., м. Харків) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. спец. фіз. підготовки. Харків : ХНУВС, 2017. 16 с.

ЗАСТОСУВАННЯ СЦЕНАРНО-СИТУАЦІЙНОГО МЕТОДУ В ХОДІ ФОРМУВАННЯ ВІЙСЬКОВИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

канд. військ. наук. Адамчук Максим Миколайович
Національна академія Національної гвардії України
Україна

Одним із методів надання інформації про обстановку та вироблення відповідних рішень у ході розвитку кризових ситуацій є застосування сценарно-ситуаційного методу, що може бути використаний як основний інструмент у процесі приймання ефективних рішень і координування відповідних дій під час визначення необхідних сил. Основою методу є розроблення комплексу сценаріїв і ситуацій. Під сценарієм розуміється опис послідовності подій, який дозволяє зрозуміти складність обстановки, виявити загрози, визначити свої можливості, проаналізувати можливі напрямки своїх дій і виділити серед них оптимальні.

Посилення невизначеності, нестабільності, непередбачуваності зовнішнього середовища сприяє підвищенню популярності використання в управлінській практиці сценарно-ситуаційного методу до прогнозування подальшого розвитку подій. Невизначеність розвитку подій і дія чинників ризику зростають з ускладненням обстановки.

Використання сценарно-ситуаційного методу у практиці військ потребує врахування багатьох чинників, які мають свої особливості від тих, що впливають на дії інших військових формувань. Такими чинниками є:

- склад і характер дій протибортвуючої сторони;
- масштаби місцевості виникнення кризової ситуацій;
- наявність небезпечних об'єктів та об'єктів, що розташовані поблизу тощо.

Сутність методу полягає у дослідженні зовнішнього середовища об'єкта, який вивчається щодо наявності визначених елементів і ключових невизначеностей, а також у комбінуванні їх для формулювання альтернативних сценаріїв майбутнього.

Кожний сценарій повинен містити:

- можливі причини (умови) виникнення кризи, сфери зіткнення інтересів (предмет суперечок);
- цілі, які можуть ставитися протилежною стороною, імовірний розвиток кризи (обстановки), імовірні масштаби та наслідки;
- цілі України, що повинні бути досягнуті;
- функції та завдання складових сектора безпеки і оборони;
- загальний порядок застосування військ (сил);
- розрахунки потреб у силах та засобах для протидії (нейтралізації) загрози (кризовій ситуації).

На підставі розробленого сценарію визначається напрямок дій, оперативні плани дій у вигляді багатьох різних форм документів та описів і розподілу їх по організаційних структурах для подальшого виконання.

Сценарії являють собою послідовність взаємопов'язаних між собою і розгорнутих у часі можливих сукупностей ситуацій. Фактично зазначений підхід є одним із варіантів структурної адаптації: на будь-яку загрозу (виклик, ризик) на основі попередньо сформованого комплексу універсального модуля і методики його застосування готується необхідна відповідь.

Для упорядкування розроблених сценаріїв і ситуацій пропонується використовувати базу даних сценаріїв і ситуацій, сутність якої полягає в об'єднанні існуючих сценаріїв та розробленні нових сценаріїв можливих дій військ при виконанні завдань. Самі сценарії і ситуації каталогізовані відповідним чином та використовуються при розпізнаванні за певними ознаками поточної обстановки та визначенні необхідного складу сил і засобів.

Таким чином, представлена застосування сценарно-ситуаційного методу дає можливість завчасно визначати рівень небезпеки кризової ситуації, що виникла, що в подальшому застосовується для розробки системи заходів, спрямованих на попередження кризових ситуацій (розвиток кризової ситуації), вироблення стратегії реагування на кризові ситуації (визначення складу військ і обсягу завдань), розрахунку та підготовки сил і засобів.

Розроблення бази даних надає можливість ситуаційним (кризовим) центрам та оперативним штабам більш швидко та ефективно розробляти пропозиції до рішення на залучення підпорядкованих сил.

Список використаних джерел:

1. Адамчук М.М. Сценарний підхід до формування угруповання внутрішніх військ для виконання завдань з реагування на надзвичайні ситуації. Ю.П. Бабков, В.М. Бацамут. Честь і закон, 2013. № 4. С. 25–33.
2. Сценарне планування. Вісім кроків методики. URL: [http://ua-referat.com/Сценарне планування. Вісім кроків методики \(дата звернення: 10.01.2019\).](http://ua-referat.com/Сценарне_планування._Вісім_кроків_методики_(дата_звернення:_10.01.2019).)
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про Стратегічний оборонний бюлетень України»: Указ Президента України від 29.12.2012 р. № 771/2012. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/771/2012> (дата звернення: 10.01.2019).
4. Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України: Указ Президента України від 14 березня 2016 року №92/2016. База даних «Законодавство

України». URL: <http://www.president.gov.ua/documents/922016-19832> (дата звернення: 08.01.2019).

5. Національний класифікатор України. Класифікатор надзвичайних ситуацій. URL: http://specteh.dn.ua/images/stories/normativnye_dokumenty/dk_019-2010_klasifikator_nadzvichajnih_situacij.pdf (дата звернення: 11.01.2019).
6. Методи сценарного прогнозування URL: <http://buklib.net/books/24508/> (дата звернення: 12.01.2019).

МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ БОЄПРИПАСАМИ, ЩО НЕ РОЗІРВАЛИСЯ НА БАЗІ ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

**канд. т. наук Пащенко Віктор Володимирович,
канд. пед. наук Яковенко Євген Сергійович**
*Національна академія Національної гвардії України
Україна*

Однією із основних проблем, якій слід приділити достатньо велику увагу – це проблема безпеки при виконанні завдання щодо знищення боєприпасів та інших вибухових пристроїв при розмінуванні полігонів та військових стрільбищ [1]. Штатні боєприпаси та вибухові пристрої, що не розірвалися являють собою велику небезпеку, яка вимагає найбільш досконалого вирішення для гарантії безпеки, як військових, так і цивільного населення.

Аналіз бойових дій у локальних конфліктах сучасності показав, що необхідно на державному рівні визначити коли звичайні боєприпаси, які не розірвалися стають небезпечними відходами. Урахування цих правил та перспективи появи ще більш суворіших правил на державному рівні обумовлюють першочергове завдання – ідентифікацію усіх боєприпасів, що не розірвалися та робота із ними.

Перший крок у вирішенні цієї проблеми – це організація збору даних про боєприпаси, що не розірвалися, особливо про місця їхнього зберігання[2]. Для вирішенні цієї проблеми необхідно на базі геоінформаційних систем (ГІС) розробити модель управління боєприпасами, що не розірвалися. Аналогом даної системи може служити модуль UXOSMM (Unexploded Ordnance Site Management Model) [3], який за замовленням морської піхоти США розробив Повітряно-наземний бойовий центр морської піхоти разом з Eagan, McAllister Associates, Inc., NAVIODTECHDIV.

Модель управління боєприпасами на базі ГІС є інтегрованою із базою даних програмного забезпечення для збору, аналізу та відображення даних щодо боєприпасів, що не розірвалися, місця їхнього розташування та надання цих даних у стандартному форматі ГІС. На даний час військові підрозділи практично не збирають та не узагальнюють дані про місця розміщення боєприпасів та райони мінування. Тому ці потенційні джерела небезпеки ніколи точно не були оцінені. Крім того, формуляри мінних полів та

картки на окремо установлені міни, якщо і ведуться, то достатньо примітивно, зазвичай вручну, тому їх досить важко інтегрувати у загальний опис місцевості, районів мінування, або полігонів.

Пропонується створити модель управління боеприпасами, що не розірвалися модульним проектом, який складається із чотирьох окремих модулів уведення даних, які передають усі дані у центральний модуль аналізу, який у свою чергу проводить оброблення та зберігання інформації.

Модуль одержання даних про боеприпаси. Даний модуль збирає поточні дані про боеприпаси. Цей модуль використовується інженерними підрозділами, зокрема саперами, що безпосередньо встановлюють боеприпаси. Дані модуля одержання даних про боеприпаси від усіх підрозділів надходять на центральний сервер. Причому ці дані чітко формалізовані та пов'язані з точковим форматом шейп-файлу ГІС.

Модуль перегляду історичних даних. Даний модуль збирає історичні (ретроспективні) дані щодо установлених боеприпасів та тих боеприпасів, що не розірвалися. Цей модуль використовується персоналом управління полігонів та інженерними підрозділами для аналізу багаторічних даних із установлення боеприпасів. Крім того ці дані використовуються для створення карти концентрації боеприпасів, або вибухових пристроїв, що не розірвалися.

Модуль одержання даних щодо підриву боеприпасів. Даний модуль узагальнює інформацію про боеприпаси, які вилучені з мінних полів. Цей модуль створюється для інженерних підрозділів, які виконують завдання щодо знищення (підриву) боеприпасів, чи вибухових пристроїв. До нього вносяться дані про час зняття боеприпасів та мін, місця їх розташування, відповідальних посадових осіб із виконання завдань щодо розмінування.

Узагальнення даних двох попередніх модулів допомагає командирам підрозділів, які залучені до розмінування та знищення боеприпасів у прийнятті обґрунтованих рішень на виконання завдань.

Модуль підготовки звіту щодо управління боеприпасами, що не розірвалися. Даний модуль використовується для фіксації місць розташування боеприпасів, що не розірвалися. Надалі ця інформація надсилається на модуль одержання даних щодо підриву боеприпасів для виклику особового складу інженерних підрозділів для виконання комплексу заходів щодо знищення боеприпасів. Цей модуль разом із модулем одержання даних щодо підриву боеприпасів також відображає відомості про місця розташування боеприпасів, які не розірвалися, коли заходи щодо очищення території вже визначені.

Модуль аналізу на базі ГІС. Модуль аналізу одержує дані із чотирьох перерахованих вище модулів уведення та виконує аналіз щільності розподілу боеприпасів, що не розірвалися. Результати аналізу відображаються на кольоровій карті районів.

Як тільки різні види даних про боеприпаси уведені в модель управління боеприпасами, вони можуть бути легко переглянуті, проаналізовані та узагальнені, щоб забезпечити точне визначення умов їхньої установки. Пошук даних про розміщення боеприпасів, що не розірвалися, відбувається за допомогою ГІС, що убудована у програмний модуль. Цей елемент

дозволяє уводити точну інформацію щодо місць розташування, він помітно підвищує інформативність даних, а також підвищує “якість” прийнятого рішення.

Для реалізації інтерфейсу моделі управління боеприпасами можливо вибрати бібліотеку MapObjects, а для виконання збору та аналізу даних з різних модулів – ГІС. Це дозволить користувачам без спеціальних знань швидко приймати рішення, використовуючи потужні функції ГІС.

Доцільно для реалізації даного проекту використовувати декілька робочих станцій з Windows NT, які збирають дані про боеприпаси, що не розірвалися (боеприпаси та райони розташування), дані інженерних підрозділів, які виконують роботи щодо знищення (підриву) боеприпасів (райони очищення та вилучені боеприпаси), ретроспективні дані щодо встановлених і боеприпасах, що не розірвалися. Ці дані посилають на Windows NT сервер.

Сервер моделі управління боеприпасами аналізує дані та створює кольорову карту щільності боеприпасів, що не розірвалися, для кожного району та значно віддалених місцях установки. Система також дозволяє користувачу одержувати роздруковану таблицю всіх боеприпасів, що не розірвалися, ретроспективних даних щодо встановлених боеприпасах і даних щодо знищених боеприпасів із узагальненими даними оцінки боеприпасів (тип та кількість), що залишилися у кожному осередку розміром 1000x1000 м.

Таким чином, запропонована модель управління боеприпасами на базі ГІС дозволить більш чітко визначати місця розміщення боеприпасів та райони мінування, а також проводити ідентифікацію усіх боеприпасів, які не розірвалися на територіях де проводилися бойові дії.

Список використаних джерел:

1. Quality Considerations for Multiple Aspects of Munitions Response Sites. Interstate Technology & Regulatory Council. URL: <https://qcmr-1.itrcweb.org/> (дата звернення: 17.12.2018)
2. Unexploded Ordnance Management Principles // United States Environmental Protection Agency. URL: <https://www.epa.gov/fedfac/unexploded-ordnance-management-principles> (дата звернення: 17.12.2018).
3. Блайк М. Модуль управління невзорвавшимися боеприпасами. ArcReview. 2000. №4 (15). С. 15-16.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ СИЛОВОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Літус Руслан Іванович

*Бердянський державний педагогічний університет
Україна*

В сучасному житті України багатьма науковцями здоров'я населення, а особливо молоді характеризується критичним. Дефіцит рухової активності в режимі побуту та навчанні студентів стає загрозою їхньому здоров'ю та нормальному фізичному розвитку. Дослідження багатьох авторів визначає незадовільний стан здоров'я студентської молоді (Є.А. Захаріна, 2008; Т.В. Івчатова, 2011; О.А. Мартинюк, 2011). Близько 90% студентів мають відхилення у стані здоров'я, понад 50% – незадовільну фізичну підготовленість [4, С. 105-107].

Студентський період – найкращий період для покращення фізичного розвитку особистості. Саме в цьому віці, від 17 до 25 років, є остання можливість одержання теоретичних знань і практичних навичок з фізичного виховання в рамках державної системи освіти.

За останні роки організація форм проведення фізичного виховання у вищих навчальних закладах України змінилась із традиційної на переважно інші види, а саме – секційні або факультативні, професійно орієнтовані та індивідуальні.

Секційні (факультативні) заняття – загальнооздоровчі секції, гуртки, спеціалізовані спортивні, які працюють за фіксованим розкладом у вільний від основних навчальних занять час.

Професійно орієнтовані заняття – орієнтовані на особливості майбутньої професії, створення секцій за різними напрямленнями та елементами різних видів спорту з елементами загальнофізичної підготовки.

Індивідуальні заняття – закріплення студентів та факультетів вищого навчального закладу за викладачами кафедри фізичного виховання, які виконують роль куратора з питань оздоровлення та фізичного розвитку, керують організацією збірних команд факультету для участі в спортивних змаганнях різного рівня, розробляють індивідуальні програми фізичного розвитку.

На сучасному етапі традиційні заняття у вищих навчальних закладах з фізичного виховання в якості обов'язкової або позакредитної дисципліни змінилися за формою проведення. Студентам надано можливість відвідувати заняття з групою або займатись індивідуально в спортивних секціях та оздоровчих гуртках, клубах тощо на їх вибір [5].

Сьогодні одним з популярних видів силових програм, є тренування у тренажерному залі. Використання тренажерних пристроїв дозволяє ізолювати навантажувати певні групи м'язів, легко диференціювати фізичні навантаження, і на думку багатьох фахівців створювати безпечні умови для занять. Існує, також, протилежна думка, згідно якої виконання вправ на тренажерах сприяє розбалансованості розвитку м'язів тулуба. Це виникає

внаслідок того, що виконання вправ не потребує напруження м'язів стабілізуючих тіло і утримання робочої пози досягається не за рахунок напруження власних м'язів, а завдяки підтримці опори тренажерних пристроїв (сидіння зі спинкою та ін.). Незважаючи на суперечливі дані відносно використання силових навантажень на тренажерах, вони залишаються однією з основних програм сучасних фізкультурно-оздоровчих центрів [2, С. 119-125].

В даний час в багатьох закладах середньої освіти та в вищих навчальних закладах є достатня матеріальна база для проведення занять видами спорту або видами рухової активності силової спрямованості. За проведеним анкетуванням, більше 70 % молоді мають бажання займатися вправами силової спрямованості. Але недостатній рівень методичної підготовленості не дозволяє правильно підбирати і складати поурочні програми занять. Існуючі програми не придатні для застосування в секціях та під час проведення учбових занять у вищих навчальних закладах з видів спорту або видів рухової активності силової спрямованості.

Це пов'язано з тим, що деякі вправи для свого виконання потребують спеціального обладнання, тренажерів, а особливо технічної та базової підготовки студента. Крім того в цих програмах дається не повний методичний опис вправи, що в свою чергу не створює повного уявлення про правильну техніку виконання вправи.

Аналізуючи дослідження науковців та тренерів практиків, можна зробити висновок, що одним з перспективних шляхів підвищення рівня фізичної підготовленості студентів є впровадження в ряди молоді науково обґрунтованих програм для занять силовими видами спорту та рухової активності. Це завдання важко вирішити в умовах традиційного заняття фізичним вихованням, але передбачається, що оволодіння фізкультурними знаннями відбуватиметься під час практичних занять традиційної форми проведення фізичного виховання у вищих навчальних закладах. Завдання фізичної підготовки студентів повинні вирішуватися на секційних (факультативних), професійно орієнтованих та індивідуальних, що проводяться поза рамками розкладу [3, С. 288-322].

Дослідження науковців доводять, що регулярні заняття силовими видами спорту та рухової активності достатньої інтенсивності та тривалості призводять до покращення опорно-рухового апарату та серцево-судинної системи.

Тренери та фахівці силових видів спорту для покращення ефекту тренувань на тренажерах радять дотримуватись наступних рекомендацій:

- тренувальні заняття краще проводити через день-два, для відновлення та структурної перебудови м'язової тканини;

- бажано виконувати одну серію з 8-12 повторів та виконувати одне повторення за 5-6 секунд (опускати вагу приблизно 3-4 секунди, піднімати – 2-3 секунди). Серія у такому темпі виконання займе 40-70 секунд, такий режим є найкращим для збільшення м'язової сили. Кількість підходів на кожну м'язову групу – 2-3;

- виконувати всі вправи необхідно з повною амплітудою рухів у суглобі, що дозволяє збільшити навантаження на м'язи, опрацювати їх по всій довжині та покращити рухливість у суглобі;

– збільшення навантаження повинно відбуватись поступово, збільшуючи його на 0,5-1,5 кг при умові, якщо легко виконується 12 повторень. Поступове збільшення навантаження є ключовим моментом у безперервному силовому тренуванні;

– виконуючи вправи силової спрямованості слід дотримуватись певного порядку їх виконання, приділяючи виконанню кожної вправи відповідний час. Таким чином, спочатку задіємо крупні м'язові групи, потім – дрібні [1, С. 39-52].

При складанні комплексів вправ силової спрямованості для студентів необхідно застосовувати індивідуальний підхід з урахуванням фізичної та функціональної підготовленості. За допомогою інтервального методу в програму секційних занять між вправами силової спрямованості треба вводити вправи для м'язів на розтягування, активні та пасивні вправи для хребта та суглобів на витягування. Запропоновані програми науковцями за такою методикою показують позитивну динаміку в корекції постави та зростання показників силових якостей молоді [6, С. 10-14].

Тренажерні пристрої бажано застосовувати для студентів із зайвою вагою або поганою фізичною підготовкою. Вправи на тренажерах виконують в положенні сидячи або лежачі з підтримкою спини, саме такі вихідні положення позбавляють стовбур компресійного навантаження. Якщо тренажери відсутні, рекомендовано задіяти гантелі у тих самих вихідних положеннях. Використання тренажерних пристроїв дозволяє ізольовано навантажувати певні групи м'язів, легко диференціювати фізичні навантаження, створювати безпечні умови для занять.

Для підвищення ефективності секційних занять силовими видами спорту для студентів фахівці пропонують застосовувати різні вільні ваги: гантелі, боді-бари (гімнастичні палиці), памп (монолітні штанги), набивні м'ячі, гири. Для збільшення навантаження під час виконання силових вправ використовують різні еспандери, які часто застосовуються в поєднанні з іншим обладнанням.

На думку авторів, під час проведення тренувальних та учбових занять для молоді, надзвичайно важливим є поєднання технічної майстерності, психологічного настрою, володіння теоретичними знаннями, певним розвитком фізичних якостей та координації рухів.

Умовою ефективності занять силової спрямованості є побудова тренувального процесу згідно із загальними методичними принципами фізичного виховання: активності, свідомості, доступності, систематичності, послідовності й індивідуалізації [4, С. 105-107].

Список використаних джерел:

1. Беляк Ю.І. Сучасні програми оздоровчого фітнесу : методичні рекомендації для студентів. Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника, 2005. С. 39-52.
2. Літус Р.І. Корекція постави на уроках фізичної культури засобами вправ силової спрямованості для учнів старшої школи. Кінезіологія танцю та складно-координаційних видів спорту : навчально-методичний посібник / упорядник О.А. Плахотнюк. Львів : Кафедра режисури та хореографії ЛНУ Івана Франка, 2017. С. 119-125.

3. Літус Р.І. Особливості методики проведення факультативних занять силової спрямованості зі студентами вищих навчальних закладів : колект. моногр. / за ред. Н.М. Самсуїної. Бердянськ : Видавець Ткачук О.В., 2016. С. 288-322.
4. Літус Р.І. Фітнес програми силової спрямованості для підвищення рівня рухової активності студентів вищих навчальних закладів. *Фізична реабілітація та здоров'язбережувальні технології: реалії і перспективи* : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 24 листопада 2016 р. [гол. ред. Л. М. Рибалко]. Полтава : ПолтНТУ імені Юрія Кондратюка, 2016. С. 105-107.
5. Міністерство освіти і науки України, наказ № 1/9-454 від 25 вересня 2015 року. URL: https://ru.osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/47947/ (дата звернення: 18.01.2019).
6. Омельченко Д.С., Кравчук Т.М. Корекція постави старшокласників засобами гантельної гімнастики. *Теорія та методика фізичного виховання*. 2011. № 10. С. 10-14.

СПОСІБ ОБҐРУНТУВАННЯ ВАРІАНТУ ЗАСТОСУВАННЯ ВІЙСЬКОВОГО ФОРМУВАННЯ ПРИ ВИКОНАННІ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

канд. військ. наук. Луговський Ігор Станіславович
Національна академія Національної гвардії України
Україна

Проблемна ситуація у діяльності командира та штабу військового формування на етапі підготовки до виконання спеціальних завдань полягає у зростанні невизначеності обстановки, з одного боку, (не дає можливості достовірно прогнозувати розвиток подій) та у зниженні можливості визначення раціонального варіанту рішення на дії груп бойового порядку, з іншого боку. Це призводить до:

- а) зростання кількості варіантів дій противника, що потрібно оцінювати;
- б) зростання кількості варіантів замислу виконання спеціальних завдань у відповідь на дії противника;
- в) зростання кількості варіантів сценарію дій військового формування;
- г) необхідності пошуку адекватних методів оцінювання можливостей військового формування, їх системної класифікації та вимог до них;
- д) потреби впровадження відповідних інформаційних технологій для розроблення рішення на етапі підготовки до виконання спеціальних завдань.

У сучасних умовах при розробленні рішення потоки інформації набувають значного об'єму. Інформація змінюється швидше, а час її оброблення існуючими способами збільшується. При цьому час, що є в наявності в органі управління на підготовку пропозицій для розроблення рішення – обмежений.

Виникає протиріччя між поширенням потреб оперативного врахування

значної кількості факторів, що характеризують розвиток подій та обмеженими можливостями отримання і оброблення необхідної для цього інформації при існуючому забезпеченні формування рішення.

Шляхом подолання вказаного протиріччя є розроблення та впровадження способу обґрунтування варіанту застосування військового формування при виконанні спеціальних завдань, в основі якого лежить метод поліваріантного аналізу і альтернативного вибору рішення. Сутність даного способу полягає у послабленні впливу невизначеності на результати прогнозу діяльності військового формування за рахунок покрокового проведення декомпозиції спеціальних завдань за етапами бойових дій з усім переліком наявних проблем по напрямках відповідальності органів управління. Кожен з органів управління військового формування приймає своє окреме рішення по часткових складових загального варіанту бойових дій. З комбінацій часткових складових складаються варіанти застосування військового формування в цілому.

Зміст наведеного способу зводиться до наступного: за допомогою засобів автоматизації створюється певна кількість пропозицій-альтернатив рішення виконання спеціальних завдань військовим формуванням за можливими варіантами та проводиться їх порівняльна оцінка. Сформовані варіанти рішення зберігаються для подальшого використання під час виконання спеціальних завдань. Продуктом даного способу є сукупність обґрунтованих рішень на дії, що зберігаються в базі даних та використовуються, коли невизначеність обстановки зменшується та умови дій стають більш очевидними.

У загальному випадку формальний опис дій сторін передбачає визначення: сукупності якісних і кількісних показників, що характеризують протиріччя сторони, їх територіальне розміщення; дерева цілей і дерева стратегій; вербально-кількісного опису кожної мети прогнозованих дій військ (сил); переваг, устремлень сторін (є залежність виграшу від дій військ, дії цілеспрямовані, раціональні, кожна сторона зацікавлена в максимізації виграшу); сукупності можливих дій сторін у вигляді стратегій (послідовності прогнозних практичних дій); інформованості сторін (перелік інформації, якою володіють обидві сторони на даний час), включаючи порядок і час введення в оману дій сторін; порядку ведення дій (порядок і послідовність вибору "ходів" сторін).

Метод поліваріантного аналізу і альтернативного вибору дозволяє вибрати доцільний варіант рішення на застосування військового формування при виконанні спеціальних завдань за максимальним значенням ефективності.

Таким чином, на відміну від існуючих, спосіб обґрунтування варіанту застосування військового формування при виконанні спеціальних завдань з використанням поліваріантного аналізу і альтернативного вибору варіанту рішення на дії полягає у поєднанні цілеполягання (декомпозиції мети операції) та оцінювання можливостей військового формування для досягнення часткових цілей, що дозволяє обґрунтувати рекомендації щодо раціональних варіантів рішення на дії та забезпечити повноту даних для

організації виконання спеціальних завдань. Тобто, спосіб дозволяє вибрати з можливих варіантів рішення на застосування військового формування той варіант, який задовольняє меті спеціальних завдань.

Список використаних джерел:

1. Дробаха Г.А., Ткаченко В.І., Смірнов Є.В. та ін. Теорія підготовки й прийняття рішень органами військового управління : монографія. Харків : ХУПС, 2008. 545 с.
2. Ткаченко В.І. Метод поліваріантного аналізу і альтернативного вибору стратегії поведінки військ на етапі завчасної підготовки до бойових дій. *Системи обробки інформації* : зб. наук. праць. Харків : ХУПС, 2008. Вип. 5(72). С. 2–5.
3. Ткаченко В.І., Більчук В.М., Літвінець Н.І., Смірнов Є.Б. Метод вибору раціональної за ефективністю стратегії управління в ході збройної боротьби в умовах її нечіткого інформаційного ресурсу. *Системи обробки інформації* : зб. наук. праць. Харків : ХУПС, 2007. Вип. 9 (67). С. 2–10.

ЩОДО ЗАВДАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В МЕЖАХ ЗДІЙСНЕННЯ ЗАХОДІВ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

канд. військ. наук Євсєєв Вадим Олександрович
Національна академія Національної гвардії України
Україна

Відомо, що у зв'язку із черговим актом збройної агресії з боку Російської Федерації, що відбувся в листопаді 2018 року у районі Керченської протоки проти кораблів Військово-Морських Сил Збройних Сил України, і який мав важкі наслідки, актуалізацією загрози широкомасштабного вторгнення в Україну збройних сил агресора, в окремих місцевостях держави був введений правовий режим воєнного стану [1].

З введенням в дію зазначеного правового режиму суб'єкти сектору безпеки і оборони держави приступили до здійснення заходів, передбачених Законом [2].

У зазначених умовах, Національна гвардія України (далі-НГУ), як складова сил оборони держави, у відповідності до покладених на неї основних функцій, також була залучена до здійснення заходів правового режиму воєнного стану [3, 4].

Слід зауважити, що в умовах введення зазначеного правового режиму НГУ продовжувала виконувати планові завдання, які визначені Законом [4].

Крім того, у разі необхідності, частка сил НГУ з введенням в дію правового режиму воєнного стану може переходити в підпорядкування Міністерству оборони України [4]. Передбачається, що данні сили будуть залучатися до виконання завдань з оборони держави, які перелічені у Законі [5].

Проте, у зазначених Законах та інших відповідних нормативно-правових актах лише закріплена можливість участі НГУ у здійсненні заходів правового режиму воєнного стану. На теперішній час, на жаль, відсутні джерела в яких у достатній мірі були б висвітлені конкретні завдання НГУ в межах здійснення визначених заходів.

Звісно, що НГУ буде здійснювати зазначені заходи разом із іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони держави. Однією з труднощів в організації спільного здійснення заходів є визначення конкретних завдань кожному суб'єкту, зокрема і НГУ. Визначення конкретних завдань кожному суб'єкту дозволить скоротити час на планування та організацію дій, уникнути дублювання завдань і розпорошення ресурсів.

Таким чином, виникає протиріччя між актуалізацією загрози широкомасштабного вторгнення в Україну збройних сил Російської Федерації, та відсутністю на теперішній час нормативно-правових актів, якими були б в достатньо повній мірі визначені конкретні завдання НГУ в умовах, що досліджуються. Зазначене протиріччя викликає необхідність вирішення відповідного завдання, яке полягає в обґрунтуванні завдань НГУ в межах здійснення заходів правового режиму воєнного стану.

Виходячи зі специфіки покладених основних функцій, структури, чисельності, оснащення, практичної діяльності військ, наявності досвіду дій в складі об'єднаних сил, що залучаються до проведення операції в окремих районах Луганської і Донецької областей, НГУ в межах здійснення заходів правового режиму воєнного стану може виконувати наступні завдання:

- участь у здійсненні обов'язкової евакуацію затриманих осіб, які утримуються в ізоляторах тимчасового тримання, підозрюваних та обвинувачених осіб, що перебувають в слідчих ізоляторах, а також засуджених осіб, які відбувають покарання в установах виконання покарань, розташованих у місцевостях, наближених до районів, де ведуться бойові дії;

- забезпечення особливого режиму в'їзду на територію, де введений правовий режим воєнного стану, і виїзду з неї;

- перевірка документів у осіб, а в разі потреби проведення огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян;

- участь у проведенні евакуації населення, якщо виникає загроза його життю або здоров'ю, а також матеріальних і культурних цінностей при виникненні загрози їх пошкодження чи знищення;

- охорона місць зберігання і пунктів видачі основних продовольчих та непродовольчих товарів, лікарських засобів і виробів медичного призначення у разі запровадження нормованого забезпечення ними населення;

- надання допомоги Національній поліції у відновленні правопорядку в разі порушення з боку громадян заборони на проведення мирних зборів, мітингів, походів і демонстрацій, інших масових заходів;

- несення режимно-комендантської служби у разі запровадження комендантської години та ін. завдання.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»: Закон від 26 листопада 2018 року № 2630-VIII. База даних «Законодавство України». URL:

<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2630-19#n5> (дата звернення: 05.12.2018).

2. Про правовий режим воєнного стану : Закон від 12 травня 2015 року № 389-VIII. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19> (дата звернення: 05.12.2018).
3. Про національну безпеку України : Закон від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення: 05.12.2018).
4. Про Національну гвардію України : Закон від 13 березня 2014 року № 876-VII. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/876-18> (дата звернення: 05.12.2018).
5. Про оборону України : Закон від 6 грудня 1991 року № № 1932-XII. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12> (дата звернення: 05.12.2018).

ABSCHNITT 18. PHYSIKO-MATHEMATISCHE WISSENSCHAFTEN

КОМПЛЕКСНА МАТЕМАТИЧНА МОДЕЛЬ АВАРІЙНОЇ СИТУАЦІЇ НА ТРУБОПРОВОДАХ ТА ОЦІНКА ЇЇ ВПЛИВІВ НА ДОВКІЛЛЯ

Олійник Андрій Петрович, Незамай Борис Сергійович
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Україна

Проблема, що вирішується, може бути розділена на три основні задачі:

1. Визначення параметрів напружено-деформованого стану досліджуваних об'єктів за відомою інформацією про зміну їх просторової конфігурації – як правило, такою інформацією є дані про переміщення точок поверхні досліджуваного тіла.

Дана методика, яка детально обґрунтована в [1], і її особливістю є те, що висновок про напружено - деформований стан об'єкта робиться на основі певних інтегральних показників – переміщень точок поверхні тіла без деталізації причин виникнення цих переміщень. На основі даних про зміну напружено – деформованого стану об'єкта вдається вислідити його потенційно небезпечні ділянки, на яких напруження приймають критичний рівень.

2. Оцінка інтенсивності витoku речовини при порушенні герметичності об'єкта.

Задача оцінки параметрів течії у трубопроводах та в свердловинних потоках зводиться до необхідності розв'язання системи рівнянь Нав'є-Стокса [2] в двовимірній постановці:

$$\begin{cases} u \frac{\partial u}{\partial x} + v \frac{\partial v}{\partial y} = -\frac{1}{\rho} \frac{\partial p}{\partial x} + \nu \left(\frac{\partial^2 u}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} \right) + g_x, \\ u \frac{\partial v}{\partial x} + v \frac{\partial v}{\partial y} = -\frac{1}{\rho} \frac{\partial p}{\partial y} + \nu \left(\frac{\partial^2 v}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 v}{\partial y^2} \right) + g_y, \\ \frac{\partial u}{\partial x} + \frac{\partial v}{\partial y} = 0, \end{cases} \quad (1)$$

з умовами : $p = p_0 - kx$; k - коефіцієнт перепаду тиску;

3. Визначення концентрації шкідливих речовин в зоні аварійної ситуації.

Для оцінки концентрації шкідливих речовин розв'язується рівняння дифузії, яке для двовимірної області записується у вигляді:

$$\frac{\partial C}{\partial t} = \frac{\partial}{\partial x} \left(a(x, y, t) \frac{\partial C}{\partial x} \right) + \frac{\partial}{\partial y} \left(a(x, y, t) \frac{\partial C}{\partial y} \right). \quad (2)$$

Коефіцієнт $a(x,y,t)$ є коефіцієнтом, який залежить від просторових координат x,y та часу t . Рівняння дифузії (2) доповнюється граничними та початковими умовами [2]:

$$C_0(x, y) = C_0(x, y, 0),$$

$$\begin{cases} C|_{x=0} = C_1(y, t), \\ C|_{x=L_1} = C_2(y, t), \\ C|_{y=0} = C_3(x, t), \\ C|_{y=L_2} = C_4(x, t). \end{cases} \quad (3)$$

При визначенні аналітичної структури $C_i(x,t)$, $C_j(y,t)$, $j=1,2$ використовуються результати розрахунків п.2 та допущення про пропорційність концентрації речовини на границі області швидкості витікання речовини.

Всі розроблені моделі доведені до чисельної реалізації. Використовуються методи скінчених різниць. Особливістю пропонуваної моделі є те, що наведені три моделі можуть також використовуватись як самостійні для вирішення конкретних задач діагностики технічних систем (пп.1, 2) та задач оцінки екологічних ризиків внаслідок виробничої діяльності – витік вуглеводнів при аваріях, стан сховищ відпрацьованих матеріалів (наприклад, Домбровського кар'єру).

Список використаних джерел:

1. Олійник А.П. Математичні моделі процесу квазістаціонарного деформування трубопровідних та промислових систем при зміні їх просторової конфігурації : наукове видання. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2010 320с.
2. Андерсон Д., Теннехилл Дж., Плетчер Р. Вычислительная гидромеханика и теплообмен : в 2-х томах, перевод с англ. М. : Мир, 1990. 776 с.

WISSENSCHAFTLICHE VERÖFFENTLICHUNG

ΛΟΓΟΣ

DER SAMMLUNG WISSENSCHAFTLICHER ARBEITEN

ZU DEN MATERIALIEN DER INTERNATIONALEN
WISSENSCHAFTLICH-PRAKTISCHEN KONFERENZ

**«AKTUELLE THEMEN IM KONTEXT DER
ENTWICKLUNG DER MODERNEN
WISSENSCHAFTEN»**

23 Januar 2019 • Dresden, Deutschland

BAND 6

Ukrainisch, Englisch und Deutsch

Materialien werden im Wortlaut des Autors gedruckt.

Das Organisationskomitee teilt nicht immer die Position der Autoren.

Für die Richtigkeit dieses Materials tragen die Autoren die Verantwortung.

Am 23.01.2019 zum Druck unterzeichnet. Format 60×84/16.

Papieroffset. Schrift Arial. Digitaldruck.

Bedruckte Blätter: 6,74.

Gedruckt vom fertigen Originallayout.

Kontaktinformationen des Organisationskomitees:

21037, Ukraine, Winnyzja, st. Zodchih, 18, Büro 81

NGO «Europäische Wissenschaftsplattform»

Handys: +38 098 1948380; +38 063 6241556

E-mail: info@ukrlogos.in.ua

www.ukrlogos.in.ua

Herausgeber von Drucksachen: Druckerei Gulyaeva V.M.
08700, Ukraine, stadt Obukhiv, mkr. Sosnovyi 2, Büro 2. E-mail: info@drukaryk.com
Bescheinigung über das Thema Verlagswesen: ДК № 3909 vom 02.11.2010.